

internet voor juristen

mr. Leo van der Wees
ing. Wijnand Renden

2012

Recht.nl

internet voor juristen

mr. Leo van der Wees
ing. Wijnand Renden

2012

© 2012, J.G.L. van der Wees, W.G. Renden

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever(s) geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor gevolgen hiervan.

Voorwoord

Dit is de 10e editie van Internet voor Juristen. Opnieuw is niet aan de indeling van het boek getornd. Het eerste deel is getiteld Zoeken en social media en het tweede Websites. De inhoud van beide is delen is gewijzigd, net als het geval was bij alle voorgaande edities.

In deel 1 zijn vanzelfsprekend alle bestaande teksten daar waar nodig ge-actualiseerd. Zo heeft het onderdeel Geavanceerd zoeken van Google heeft een aantal wijzigingen ondergaan. Dit betekent dat de uitleg bij het gebruik van dit deel van de Google-zoekmachine is aangepast.

Aan de twee juridische zoekdiensten is weinig tot niets veranderd. Wel zijn de diensten van eigenaar veranderd. Legal Intelligence is overgenomen door Kluwer, en Rechtsorde door Sdu. Of deze overnames gevolgen hebben voor de Nederlandse juristen die gebruik maken van deze diensten, is vooralsnog onduidelijk. De pikorde en balans in juridisch uitgeefland lijkt evenwel enigszins hersteld. Was het vroeger jullie een wetboek, wij een wetboek, jullie een uitgave over arbeidsrecht, wij een uitgave over arbeidsrecht, nu is het dus ook, jullie een zoekdienst, wij een zoekdienst. Laten we hopen dat de gebruikers er niet slechter van zullen worden.

Nieuw in deel 1 is een stuk over sociale media. Sociale media rukken op en worden steeds meer door juristen gebruikt. Enige aandacht lijkt ons daarom gepast. In dit onderdeel geven we kort aan wat social media zijn en hoe u het zou kunnen inzetten in de dagelijkse praktijk. We geven enige tips voor het gebruik en wijzen kort op het al dan niet invoeren van een eventuele code voor het gebruik van social media binnen organisaties.

In het tweede deel wordt in deze editie in het onderdeel portalen aandacht besteed aan de Navigator van Kluwer. Dit is geen gratis toegankelijke dienst, maar wel een dienst die veel gebruikt wordt door praktijkjuristen, juristen-wetenschappers en studenten, en bovendien is de dienst onlangs vernieuwd. Wij vonden het daarom nodig een keer aandacht aan dit portaal te besteden.

De juridische websites zijn niet wat je noemt op de schop gegaan het afgelopen jaar. Toch zijn er hier en daar wijzigingen doorgevoerd die ons noopten verschillende teksten aan te passen. Zo zijn bijvoorbeeld Rechtspraak.nl, EUR-Lex en de website van Europees van Hof voor de Rechten van de Mensen op enkele plaatsen gewijzigd.

Nieuw ten opzichte van de vorige editie is dat alle in de tekst genoemde hyperlinks aanklikbaar zijn. Als u het boek online leest en u treft een verwijzing aan, dan kunt u onmiddellijk klikken en surfen naar een genoemde site. Tot slot eindigt deze editie net als de vorige met een overzicht waar u welke juridische bron kunt vinden. Altijd handig, zeker voor een jurist in spe. Veel leesplezier!!

Leo van der Wees
Wijnand Renden

Inhoud

Voorwoord	5
Deel 1 - Zoeken en social media	
1 Inleiding.....	11
2 Google rules.....	13
Een zoekvraag formuleren	14
De resultaten interpreteren.....	17
De resultaten bewaren	17
3 Verder zoeken	19
Boeken	19
Tijdschriften.....	21
Artikelen	22
Personen	23
4 Juridische zoekdiensten	25
Legal Intelligence	25
Rechtsorde	28
5 Social media	33
Social media netwerken.....	33
Macht en social media.....	36
Bepaling van een strategie	38
30 minuten	41
Meten is weten.....	42
Code voor gebruik social media	43
Deel 2 - Websites	
6 Inleiding.....	47
7 Juridische Portalen	49
Recht.nl.....	49
Navigator.....	55
Andere portalen.....	58
8 Wet- en regelgeving	59
Officiële bekendmakingen, Overheid.nl	59
Eerste kamer	62
Staten-Generaal Digitaal.....	63
Wet- en regelgeving, Overheid.nl.....	64
Overige wettensites	67
9 Rechtspraak	69
Rechtspraak.nl	69
Overige rechtspraaksites	73
10 Verdragen	77
Tractatenblad (Officiële bekendmakingen, Overheid.nl)	77
Verdragen (Wet- en regelgeving, Overheid.nl).....	77
Verdragenbank (Ministerie van Buitenlandse Zaken).....	78
Overige verdragensites	80
11 Europa	83
EUR-Lex.....	83
Overige Europa-sites	87
12 Verwijzingen naar elektronische bronnen	89
Vuistregels.....	90
Structuur van verwijzingen naar e-bronnen	94
Algemene aanwijzingen	95
Digital Object Identifier.....	96
13 Waar vind ik wat?.....	99

Deel 1

Zoeken en social media

1 Inleiding

Het zoeken naar juridisch materiaal op internet is betrekkelijk eenvoudig. Zoekt u een wet of een verdrag dan gaat u naar Wetten.nl, zoekt u een uitspraak dan surft u naar Rechtspraak.nl en voor juridisch nieuws is Recht.nl de aangewezen plek.

Een jurist behoeft in een zoektocht naar materiaal dus eigenlijk geen gebruik te maken van een traditionele zoekmachine als Google. Toch kan het zo zijn dat een jurist op de bovengenoemde sites niet vindt wat hij zoekt, of gewoon voor de volledigheid toch nog een zoekopdracht wil doen waarbij er naar het gehele internet wordt gekeken. In het eerste geval zou je kunnen denken aan een rapport waarvan de inhoud niet ontsloten wordt via Wetten.nl of Rechtspraak.nl. In het tweede geval aan de behandeling van een casus waarbij een jurist nieuwsgierig is of er over zijn casus, of over soortgelijke gevallen, gepubliceerd is op internet in de vorm van nieuwsberichten of anderszins.

In dat soort gevallen is Google onmisbaar en daarom wordt in hoofdstuk 2 van het eerste deel van dit boek kort stil gestaan bij deze veel gebruikte zoekmachine. Tevens wordt in hoofdstuk 3 kort gewezen op het zoeken naar boeken, tijdschriften, artikelen, en personen.

Hiermee is nog niet alles gezegd over het zoeken voor juristen. Veel juristen vinden en vinden het lastig en vooral ook tijdrovend om te moeten zoeken op al die verschillende juridische sites met al die verschillende zoekmachines. Dat moest anders. En dat is inmiddels ook anders. Er zijn twee juridische zoekdiensten die het overbodig maken te moeten surfen naar site 1 voor een wet, naar site 2 voor een uitspraak, naar site 3 voor literatuur, etc.: Legal Intelligence (LI) en Rechtsorde (RO). Via deze diensten kunt u met 1 zoekopdracht zoeken in tal van (juridische) bronnen en worden de verschillende resultaten keurig voor u op een rij gezet. Met een duur woord worden deze zoekdiensten ook wel content integrators genoemd. Gezien het feit dat deze diensten inmiddels bij een groot aantal advocatenkantoren en universiteiten in gebruik zijn, leek het ons nuttig een korte beschrijving van deze diensten toe te voegen aan Internet voor Juristen. Zie daarvoor hoofdstuk 4.

2 Google rules

Met een Nederlands marktaandeel van 93% kan niemand om de Google zoekmachine heen.¹ Waar ooit het zoeken op het internet begon met zoekmachines als Webcrawler², Ilse en Altavista, lijkt het te eindigen bij Google. Of het iemand gaat lukken om het marktaandeel van Google te reduceren is de vraag. Het in juli 2009 geïntroduceerde Bing van Microsoft heeft nu nog steeds maar 2% van het marktaandeel. Het ziet er dus naar uit dat Google voorlopig de standaard zoekmachine blijft op het internet. In ieder geval wel tot de volgende editie van dit boek en omdat dat zo is gaan we in op de werkwijze van Google, om daarna uitleg te geven over het zoeken met Google.

Allereerst iets over de werkwijze van Google en dan met name over de getoonde volgorde van de hits.

De resultaten van een Google zoekopdracht zijn onder andere geïndexeerd via het mechanisme Google PageRank.³ Hiermee wordt bepaald welke websites de meest relevante zijn. Ga er maar eens aan staan. Als een zoekopdracht naar een woord miljoenen ‘hits’ oplevert, hoe tover je dan de beste resultaten in de top tien en zorg je voor een tevreden klant?

Google heeft naar schatting tussen de 500.000 en 1.000.000 servers⁴ draaien om het internet te scannen, de resultaten te verwerken en de zoekopdrachten te voorzien van resultaten. In Groningen heeft Google een data-center bij de Eemshaven dat goed is voor zo’n 100.000 servers. Niemand weet exact hoe Google met al deze rekenkracht bepaalt welke pagina’s de meest relevante zijn. Wel is zeker dat het hiervoor gebruikte algoritme regelmatig wordt aangepast en dat het vooral belangrijk is om op andere websites genoemd en gelinkt te worden, vergelijkbaar met een citatie-index voor wetenschappelijke publicaties.

U kunt proberen Google om de tuin te leiden door heel veel websites op te zetten en weblogs te starten en die allemaal naar uw ‘echte’ site te laten linken. Maar omdat al deze ‘nep-sites’ een lage PageRank⁵ hebben, kan er bij Google toch een lampje gaan branden. Sjoemelen wordt door Google bestraft door voor langere tijd lager (Google penalty) of zelfs helemaal niet meer (Google ban) in de zoekresultaten vermeld te worden.⁶ Dat is een omstreden maatregel, omdat wel of niet gevonden worden met Google grote consequenties kan hebben voor de omzet van een bedrijf, maar het gebeurt wel!

1 Marktaandeel Zoekmachines Nederland 2011, Edwards.nl

2 Als nieuwe vondst beschreven in Internet voor Juristen in 1995

3 PageRank, Wikipedia

4 Google wil energie; Eemshaven heeft het, Trouw, 6 februari 2007

5 U kunt de PageRank van een website checken op de Page Rank Checker, www.prchecker.info

6 Ban of Penalty in Google?, Seoguru

deVerdieping Groen! Religie & Filosofie

Trouw

[Nieuws](#) | [Achtergrond](#) | [Opinie](#) | [Cultuur](#) | [Ontspanning](#) | [Service](#)
[De Verdieping](#) | [Dossiers](#) | [Specials](#) | [Series](#) | [Fotoreportage](#) | [Naschrift](#) | [Illegale Trouw](#)

DOSSIERS 1 DECEMBER 2008 door Vincent Dekker

Google: een zwijgzame rechter en politieagent

Websites zijn soms plotseling niet meer te vinden via Google. Waarom? Dat mogen ze raden.

U hebt er, hoop ik, niet veel van gemerkt. Maar Trouw was vorige maand op het internet wekenlang zoek. Wie in Google bijvoorbeeld naar 'trouw dekker casema' zocht, kreeg wel een link naar de Engelse weblog Eurotelcblog, die weer naar een artikel in Trouw verwees, maar Google gaf zelf geen directe link naar Trouw.

[reacties \(23\)](#) | [print](#)
[stuur artikel door](#)

Google had Trouw in de ban gedaan. Niet door Google gevonden worden, ach, wat zou 't Nou, tegenwoordig veel. Google is de favoriete zoekmachine van de wereld; wie daar niet te vinden is, krijgt op zijn site gewoon minder bezoek. Bij bedrijven kan dat dus ook geld kosten.

We ontdekten onze afwezigheid op Google niet doordat Google ons dat had gemeld. Nee, we kwamen er achter door zelf op Google naar Trouw te zoeken. Google heeft niet vooraf gewaarschuwd dat er iets dreigde en waarom. Google heeft ook op het moment zelf niks van zich laten horen. We waren gewoon zonder toelichting, en zonder recht op een weerwoord, weggeflitserd.

Laat ik nu eerst melden dat het waarschijnlijk een 'fout' aan onze kant is geweest die tot de banvloek heeft geleid. Trouw gebruikte op zijn webpagina zoekhaken verborgen

Om wel op de juiste manier hoog te eindigen in de zoekresultaten van Google is er een complete bedrijfstak ontstaan: Search Engine Optimization (SEO). Bedrijven die hierin zijn gespecialiseerd gebruiken technieken om een website van een klant zo in te richten dat deze zo hoog mogelijk in de resultaten belandt. Door handig gebruik te maken van woorden die worden gebruikt in zoekopdrachten bijvoorbeeld. Consequent het juiste woord gebruiken op de site is zo'n techniek, in plaats van afwisselen met een synoniem dat vanuit het vakgebied net zo goed is maar waarop minder wordt gezocht. Een investering in Search Engine Optimization kan eenvoudig worden terugverdiend met omzetvergroting door een beter zoekresultaat.

Dit geschreven hebbend, moet gezegd worden dat het gebruik van Google nuttig kan zijn. Dit betekent evenwel niet dat het geen zin heeft eens een andere zoekmachine te gebruiken. Zie daartoe bijvoorbeeld de 10 redenen van Eric Sieverts van de Universiteit Utrecht waarom Google (soms) geen goed idee is.⁷ Desalniettemin volgt hierna toch een korte beschrijving van het zoeken met Google, omdat, als aangegeven, bijna iedereen dat doet.

Een zoekvraag formuleren

Voor het beste resultaat van een zoekopdracht bij Google (en alle andere zoekmachines), is het van belang eerst goed na te denken over de formulering van de zoekopdracht. Door slim te zoeken kunnen de resultaten een stuk bruikbaar zijn.

⁷ Eric Sieverts, Search & Retrieval; de Googlificatie van onze samenleving, Universiteit Utrecht, 2007 (online)

Het slimme zoeken begint uiteraard met het gebruiken van de juiste trefwoorden. Deze woorden dienen zo onderscheidend mogelijk te zijn. Althans, enkele van de in te geven woorden dienen bij voorkeur kenmerkend te zijn voor het document dat u zoekt. Dus de woorden zelf of de combinatie van woorden dient onderscheidend te zijn.

Een voorbeeld. Rond de zomer van 2009 verscheen er een rapport over de staat van het auteursrecht dat is geschreven door een werkgroep van de Tweede Kamer. Stel dat u dat weet, dan kunt u in Google invoeren: rapport auteursrecht werkgroep Tweede Kamer. De eerste hit blijkt dan een verwijzing naar het rapport te zijn. Een mooi resultaat dus! Hier is dus overduidelijk de combinatie van woorden onderscheidend, en niet zozeer de woorden zelf.

Bij woorden achter elkaar ingegeven op de homepage van Google, wordt een zoekopdracht uitgevoerd naar het voorkomen van alle woorden in een document. Google plaatst in een dergelijk geval zelf als het ware de Booleaanse operator AND tussen de woorden. Dus de bovenstaande zoekopdracht kan eigenlijk ook als volgt geformuleerd worden: rapport AND auteursrecht AND werkgroep AND Tweede Kamer.

Veel mensen komen niet verder dan de homepage van Google en vullen aldaar de zoekopdracht in die vaak tot een gewenst resultaat leidt. Zij hebben dan ook geen reden van andere mogelijkheden van Google gebruik te maken. Toch kan het soms handig zijn dat wel te doen en dan met name van de mogelijkheid om geavanceerd te zoeken. U vindt deze pagina door na een eerste zoekopdracht via Google.nl te klikken op Geavanceerd zoeken onderaan de pagina. Ook kunt u direct naar deze pagina door www.google.nl/advanced_search in te geven in de adresregel van uw browser.

Het bovenste deel van de pagina Geavanceerd zoeken ziet u op de volgende afbeelding.

Installation Rechts.nl - Het... [RNL-Abonneer... justitia.rechts.nl... Internet voor Ju... Aanpassing voor... Google Geavan...
← → C https://www.google.nl/advanced_search?q=rapport+auteursrecht+werkgroep+Tweede+Kamer&hl=nl&biw=1107&bih=744&prmd=lmvs
Hij Zoeken Afbeeldingen Maps Play YouTube Nieuws Gmail Drive Agenda Meer - Leo van der Wees +
Geavanceerd zoeken
Pagina's vinden met... Dit in het zoekvak doen.
al deze woorden: rapport auteursrecht werkgroep Tweede Kamer Typ de belangrijke woorden: "cat tazria"
dit exacte woord of deze exacte woordgroep: Zet exacte woorden tussen aanhalingstekens: "cat tazria"
een of meer van deze woorden: Typ OR tussen alle woorden die u wilt weergeven: miniatuur OR etandend
geen van deze woorden: Zet een matje vlak voor woorden die u niet wilt weergeven: "miniatuur" "cat tazria"
getallen, van: tot Zet twee punten tussen de getallen en voeg een maatheid toe: 10.. 99 1b, 4800.. 4800, 2010.. 2011

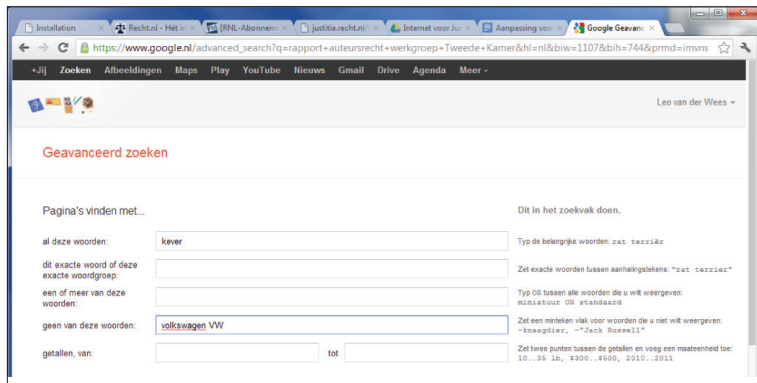
Zoeken met al deze woorden is hetzelfde als zoeken via de homepage van Google. Dan maakt u dus gebruik van de Booleaanse operator AND.

Zoeken met het onderdeel dit exacte woord of deze exacte woordgroep kan handig zijn als u zoekt naar een rapport waarvan u de titel kent. U voert dan deze titel in in dit onderdeel en als het rapport online beschikbaar is, zal deze ongetwijfeld hoog in de resultatenlijst verschijnen.

Als u bijvoorbeeld op zoek bent naar een rapport getiteld Illegaliteit of criminaliteit bestrijden maar u weet niet door welke organisatie het rapport geschreven is, dan vult u de titel in achter dit exacte woord of deze exacte woordgroep en klikt u op zoeken. U krijgt dan slechts een beperkt aantal hits. De derde verwijst naar de site van Nationale ombudsman en laat de titel zien van het rapport. Mooie score dus!

Gebruik van het onderdeel met één of meer van deze woorden kan nuttig zijn als u zoekt naar informatie van bijvoorbeeld een fenomeen of een organisatie waarnaar op verschillende wijzen gerefereerd kan worden.

Als u bijvoorbeeld op zoek bent naar een artikel over het functioneren van een onbenoemde rechter bij de rechtbank Den Bosch, dan weet u niet of de auteur Den Bosch of 's-Hertogenbosch heeft gebruikt. In dat geval plaatst u beide woorden (met weglaten van 's- voor Hertogenbosch, omdat dat ook op verschillende wijzen geschreven zou kunnen worden) in het onderdeel met een van deze woorden en vult u achter al deze woorden in: onbenoemde rechter. Google geeft dan resultaten met zowel Den Bosch als met 's-Hertogenbosch.

Tot slot biedt het bovenstaande onderdeel van de pagina Geavanceerd zoeken ook nog de mogelijkheid aan te geven pagina's waarin bepaalde woorden staan, niet te laten zien; de optie geen van deze woorden. Een

zoektocht naar de kever (het diertje) levert betere resultaten op door de woorden Volkswagen en VW uit te sluiten.

De resultaten interpreteren

Het is een groot goed dat het internet veel mensen in staat stelt om zelf te gaan publiceren, met miljoenen weblogs als resultaat. Keerzijde van deze medaille is dat iedereen in staat is de grootste onzin, leugens en slecht onderbouwde waarheden op een website te plaatsen. Neem de gevonden resultaten daarom niet zomaar over, dat geldt zeker voor een jurist (in spe). Kijk naar het webadres van het gevonden resultaat, het publicatiemedium, eventueel de publicatiedatum en de auteur.

Het resultaat van een zoekopdracht met behulp van Google bestaat uit drie onderdelen: de titel (aanklikbaar en blauw), het webadres van het gevonden resultaat, en een stukje tekst.

Kijk allereerst naar het webadres. Als dit geen bekend adres is, dient u de resultaten extra kritisch te bekijken. Adressen die beginnen met www.rechtspraak.nl, www.rijksoverheid.nl, www.recht.nl, www.wetten.overheid.nl, www.nrc.nl etc. zijn uiteraard boven elke twijfel verheven.

Als het adres bekend is, weet u nog niet of de zoekopdracht goed was en het juiste document getoond wordt. Daartoe kijkt u naar de blauwe titel en het stukje tekst. Indien dit het geval is, klikt u ter verdere bestudering op het resultaat.

Denk vervolgens na of de publicatiedatum invloed heeft op de betrouwbaarheid van het artikel. Een artikel over de bouwers van de Chinese muur met een publicatiedatum van twee jaar geleden zal waarschijnlijk minder verouderd zijn dan een artikel over Twitter van twee jaar geleden. Indien u dus een datum kunt vinden, dient u de waarde daarvan te beoordelen.

Ten slotte kan de auteur van belang zijn bij de bepaling van de waarde van een resultaat. Dit zal niet gelden voor wetten, uitspraken, artikelen in gerenommeerde kranten, e.d., maar wel voor juridische opinies gevonden op bijvoorbeeld blogs. Wie heeft het geschreven, wat is zijn of haar achtergrond? Met een weblog bent u nog geen autoriteit in een bepaald vakgebied. Blijf kritisch en Google desnoods op de naam van de auteur om te zien wie het is en wat anderen eventueel over deze auteur hebben geschreven.

De resultaten bewaren

Om te voorkomen elke keer weer op zoek te moeten naar een zelfde bron is het van belang een relevant zoekresultaat te kunnen opslaan. Natuurlijk is het altijd mogelijk om het resultaat, de webpagina, op te slaan of af te drukken. Als de mogelijkheid bestaat een pagina of document te bewaren

als pdf-bestand, biedt dat een interessante optie een zoekresultaat op een nette manier te bewaren.

Een andere mogelijkheid is het vastleggen van het resultaat als bookmark, bladwijzer, of Favoriet. Nadeel is dat deze gekoppeld is aan een computer. Om opgeslagen bladwijzers terug te kunnen vinden is het beter om ze in de 'cloud' op te slaan, ergens op het internet. Ook dat heeft Google voor u geregeld. Als u een Google-account heeft dan kunt u uw persoonlijke gegevens, waaronder uw bladwijzers, laten synchroniseren. U moet dan wel de browser Google Chrome gebruiken. In deze browser kunt via het steeksleuteltje rechtsboven en vervolgens onder Bladwijzers uw persoonlijke items synchroniseren. Als u daarna op welke computer dan ook met Google Chrome werkt onder uw eigen account dan worden altijd uw eigen bladwijzers getoond.

In het hierna volgende deel over websites voor juristen wordt per site toegelicht of, en hoe, gevonden (verwijzingen naar) teksten bewaard kunnen worden. Verwijzingen kunnen dan ofwel in de lokale Favorieten geplaatst worden, of als uitgelegd, op het internet door middel van bijvoorbeeld Google Chrome.

3 Verder zoeken

Behalve (juridische) documenten is er nog veel meer te vinden op internet: verdwenen webpagina's⁸, locaties⁹, afbeeldingen¹⁰, muziek¹¹, personen¹² of boeken. Allemaal informatie waar een gewone Google-zoekopdracht voor gebruikt kan worden, maar waarbij u ook gespecialiseerde websites kunt gebruiken. We lichten in deze paragraaf kort toe hoe u kunt zoeken naar (niet per se juridische) boeken, proefschriften, tijdschriften en naar personen.

Boeken

Literatuur is maar mondjesmaat online beschikbaar, zeker als we het hebben over gratis literatuur. Toch zit er wel enige beweging in de ontsluiting van boeken, tijdschriften, etc.

Google, zij weer, begon in 2002 aan een boekenproject dat inmiddels is uitgegroeid tot Google Boeken. Met deze dienst van de zoekgigant kunt u zoeken naar boeken zoals u gewend bent te zoeken op het web. U kunt daartoe naar books.google.nl surfen of gewoon via www.google.nl zoeken. Het laatste is in zoverre onhandiger, omdat er dan gewone resultaten en boekresultaten door elkaar staan.

Als er geen auteursrechten meer op een gevonden boek rusten of als de uitgever toestemming heeft verleend aan Google, dan kunt u een voorbeeld van het boek bekijken en in sommige gevallen de gehele tekst. Wanneer het boek zich in het publieke domein bevindt, kunt u er een pdf-versie van downloaden.

Zo vindt u bijvoorbeeld in Google Boeken een oudere editie van Internet voor Juristen waarvan zo'n 40 pagina's in te zien zijn.

De plannen van Google om boeken online beschikbaar te maken worden door het bedrijf als volgt verwoord:

Ons uiteindelijke doel is om samen met uitgevers en bibliotheken een uitgebreide, doorzoekbare, virtuele kaartenbak te maken met alle boeken in alle talen, zodat gebruikers nieuwe boeken kunnen ontdekken en uitgevers nieuwe lezers kunnen bereiken.¹³

8 Way Back Machine, www.archive.org

9 Google Maps, maps.google.nl, Google Earth, earth.google.nl, Google Street View, maps.google.nl/help/maps/streetview/

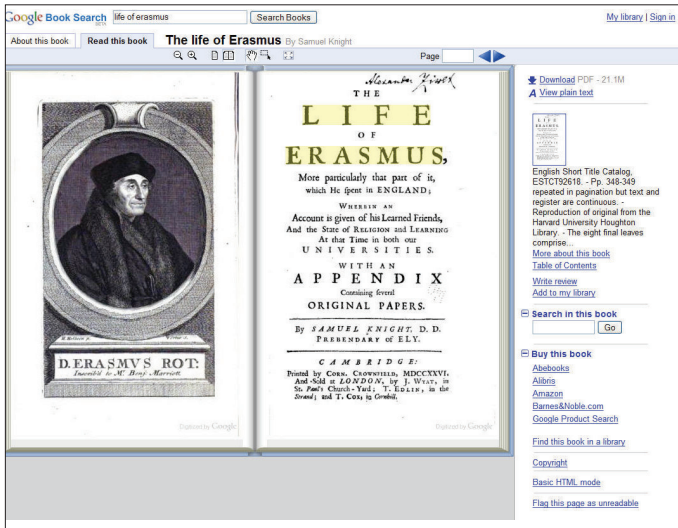
10 Google Afbeeldingen, images.google.nl

11 Grooveshark, www.grooveshark.com

12 Wie o Wie, www.wieowie.nl, Pipl, www.pipl.com

13 Bibliotheekproject van Zoeken naar boeken met Google – een geoptimaliseerde kaartenbak met alle boeken ter wereld, books.google.nl/googlebooks/library.html

Het scannen van boeken door Google en, daar waar de rechten dat toelaten, de inhoud beschikbaar maken voor internetters, zijn niet onomstreden. Zo zijn privacygroeperingen bang dat een transitie van bibliotheek naar online beschikbaarheid van boeken ook betekent dat wordt bijgehouden wie welk boek leest en dat er druk wordt uitgeoefend vanuit overheden om toegang te krijgen tot deze informatie.

Dat er reden tot zorg kan zijn over privacy in relatie tot boeken bleek toen in de zomer van 2009 Amazon, zonder toestemming, twee boeken verwijderde van de e-reader – de Kindle – van hun klanten. Er was iets niet goed geregeld met de rechten. Bizar toeval was dat het twee boeken betrof van George Orwell, de bedenker van Big Brother. De klanten kregen weliswaar hun geld terug, maar de protesten waren enorm.¹⁴

Het laatste woord zal dus nog niet gezegd zijn over boeken. Zeker niet omdat het er op lijkt dat met de introductie van de iPad en de e-reader het e-book eindelijk voet aan de grond lijkt te krijgen. Inmiddels zijn er enkele duizenden Nederlandstalige titels beschikbaar als elektronisch boek. Over een paar jaar kunnen uw boeken dus ook naar zolder, naast de dozen met LP's en CD's.

Behalve met Google kunnen oude boekteksten waarop geen auteursrecht meer rust ook worden gevonden op het Project Gutenberg¹⁵ en de World eBook Fair.¹⁶ Nederlandstalige boeken zijn te vinden bij de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse letteren.¹⁷

14 Amazon haalt romans Orwell van Kindle, NRC Handelsblad, 21 juli 2009

15 Project Gutenberg, www.gutenberg.org

16 World eBook Fair, www.worldebookfair.com

17 Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse letteren, www.dbnl.org

Tot slot dient in dit boekendeel nog vermeld te worden dat ook steeds meer proefschriften online, volledig en gratis toegankelijk zijn. Behalve dat promovendi zelf hun geestesproducten online publiceren, geschiedt dit ook via NARCIS, het National Academic Research and Collaborations Information System.¹⁸ Op het moment van schrijven van dit boek bevatte NARCIS meer dan 45.000 proefschriften waaronder enkele honderden juridische die overigens niet allemaal volledig voor iedere bezoeker in te zien zijn. Soms kunnen alleen (bepaalde) universitaire bezoekers de volledige tekst inzien. Soms is voor een ieder slechts een samenvatting beschikbaar.

Tijdschriften

In tegenstelling tot boeken zijn (juridische) tijdschriften nog maar amper gratis online beschikbaar. Niet vreemd, want veel tijdschriften worden (nog) door uitgevers geëxploiteerd en die willen daar graag iets aan verdienen. De overgang naar een meer digitale leesomgeving door de opmars van e-readers kan daar wellicht verandering in aanbrengen. Immers, zoek een deskundige redactie bij elkaar, zorg voor een eenvoudig content management tool en een koppeling met e-readers, en voilà, u hebt een gerenomeerd tijdschrift dat niets kost. Het zal evenwel nog wel even duren voordat het zover is. Al is het alleen al omdat een tijdschrift zich moet bewijzen en de geleerden die tijdschriften beoordelen vaak behoorlijk conservatief blijken, en veel waarde hechten aan (duur) papier. Het is daardoor lastig een positie te verwerven op de markt.

Juridische tijdschriften hebben vaak wel een website, maar die is uiteraard alleen toegankelijk voor abonnees. Er bestaat evenwel een klein aantal respectabele vrij toegankelijke juridische tijdschriften. Zo timmert het Electronic Journal of Comparative Law (EJCL) al meer dan 10 jaar aan de weg.¹⁹ Dit is een tijdschrift over rechtsvergelijking waarvan de oorsprong ligt bij de universiteiten van Tilburg en Utrecht. Ook is Justitiële verkenningen vandaag de dag gratis toegankelijk via de website van het WODC.²⁰ Dit tijdschrift signaleert en beschrijft ontwikkelingen op het terrein waarop het ministerie van Justitie als wetgever respectievelijk beleidsmaker actief is. Hiernaast verzorgen de universiteiten van Amsterdam en Utrecht nog een vrij toegankelijk Engestalg juridische online tijdschrift: Amsterdam Law Forum²¹ en Utrecht Law Review.²²

Ook sommige uitgevers experimenteren met vrij toegankelijke teksten. Uitgeverij Boom heeft een tweetal zogenaamde open access netwerken: *ARBAC* en *NALL*. ARBAC (Academie voor Arbeidsrecht) is een open access netwerk op het gebied van het arbeids- en socialezekerheidsrecht inclusief

18 NARCIS, www.narcis.nl

19 EJCL, www.ejcl.org

20 Justitiële verkenningen, www.wodc.nl/publicaties/justitiële-verkenningen/

21 Amsterdam Law Forum, www.amsterdamlawforum.org

22 Utrecht Law Review, www.utrechtlawreview.org

internationaalrechtelijke aspecten. NALL (Netherlands Administrative Law Library) is een netwerk op het gebied van het bestuursrecht. In NALL verschijnen zowel wetenschappelijke artikelen als vakpublicaties.²³

In het buitenland zijn ook tal van juridische tijdschriften gratis online te vinden. De universiteit van Warwick heeft er zelfs drie: *Journal of Information, Law & Technology (JILT)*, *Law, Social Justice and Global Development Journal (LGD)*, *Entertainment and Sports Law Journal (ESLJ)*.

Artikelen

Losse juridische artikelen zijn ook meer en meer online te vinden. Veel advocaten publiceren op de sites van hun kantoor (korte) artikelen over recente kwesties en juristen-wetenschappers doen vaak hetzelfde op de sites van universiteiten. De laatste publiceren online vaak eerder in (papieren) tijdschriften gepubliceerde stukken. Het voordeel van deze artikelen is dat ze ook al zijn beoordeeld door een redactie, waardoor de kwaliteit meestal niet ter discussie staat.

Organize, share and discover research papers

Like EndNote™, but social and free. Mendeley is a research management tool for desktop & web.

Share papers cite & create bibliographies
in Word & OpenOffice collaborate
search & annotate PDFs sync across PCs

Get Mendeley
FREE DOWNLOAD

Available for Windows, Mac OS X and Linux

Organize
your own research library

Mendeley Desktop is academic software that indexes and organizes all of your PDF documents and research papers into your own personal digital bibliography. It gathers document details from your PDFs allowing you to effortlessly search, organize and cite. It also looks up PubMed, CrossRef, DOI and other related document details automatically. Drag and drop functionality makes populating the library a breeze and easy. The bookmarklet allows you

Share
with other researchers

Collaborate with fellow researchers and share information, resources and experiences with shared and public collections. Your research team will have easy access to each others papers. Just create a group, invite your colleagues and drag and drop documents in there. This way you can keep on top of what they're reading and discover more about what interests you.

Discover
new research and trends

Through the Mendeley research network you can connect with other researchers in your field. This opens up a whole new avenue for knowledge discovery. You can view the most read authors, journals and papers in your field. You can explore by using tags associated with your research area. By navigating the web of knowledge available to you, you make some useful contacts along the way too. In addition to that you can also view interesting

23 ARBAC, www.arbac.nl, NALL, www.nall.nl

Probleem van die losse artikelen is weer wel dat u nooit weet wanneer en waar die op het internet gepubliceerd worden. Daar kunt u dan weer een site als Recht.nl gebruiken. De redactie van deze site houdt zo goed als het gehele juridische web in de gaten en zodra er een interessant juridisch artikel online wordt gezet, dan wordt daar melding van gemaakt.

Ook is er in het buitenland een aantal netwerken opgericht waarin vaak eerder op papier verschenen artikelen gepubliceerd worden, soms volledig, soms alleen een samenvatting, soms gratis, soms tegen betaling. Voorbeelden van dit soort netwerken zijn het *Social Science Research Network (SSRN)* en het *Mendeley Research Network*.²⁴ Beide netwerken bevatten tal van full text juridische artikelen.

Andere sites waar juridische artikelen te vinden zijn:

Google Scholar – scholar.google.nl

Lexis Nexis – www.lexisnexis.nl

Science Direct - www.sciencedirect.com

ISI Web of Knowledge - www.isiwebofknowledge.com

Academic Search Premier -

www.ebscohost.com/academic/academic-search-premier

Kluwer Navigator - apps.kluwer.nl/navigator

Scirus - www.scirus.com

Een deel van bovenstaande sites is alleen te gebruiken met een abonnement. Veel universiteiten en hogescholen hebben evenwel abonnementen op een of meer van deze diensten.

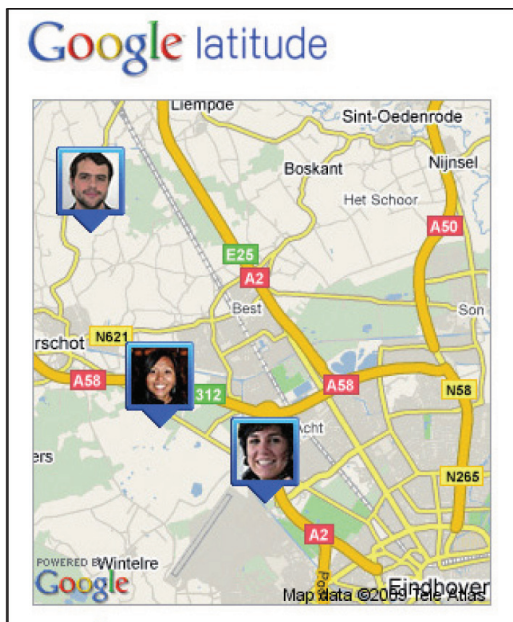
Personen

Ter afsluiting van dit hoofdstuk iets over het zoeken naar personen. Vroeger was dat simpel, een telefoonboek pakken en bladeren. Die tijd is voorbij. Wie heeft er nog een telefoonboek? En met de verschillende telecom-providers, Skype- en VOIP-bellers en mobiele switchers is iedereen het overzicht kwijt. Maar gelukkig is er het internet en in het bijzonder het sociale web waarin iedereen vrijwillig afstand doet van zijn privacy en zich profileert door zoveel mogelijk van zichzelf te laten zien. Dit maakt het zoeken naar personen zonder telefoonboek toch veel eenvoudiger.

Bij de bespreking van Google werd duidelijk dat Google werkt met een soort citatie-index, de *Google PageRank*. Die werkt uitstekend voor het belangrijk maken van websites met artikelen, maar minder goed voor het sociale web. Als wij iemand willen vinden maakt het ons niet uit of er veel mensen naar linken. Als wij Jan Jansen willen vinden, hoeft het niet de meest beroemde te zijn. Het moet gewoon de Jan Jansen zijn die wij zoeken. Die is te vinden in Hyves, Facebook, Schoolbank, LinkedIn, Twitter, Myspace, Plaxo of Skype en er wordt amper naar gelinkt.

²⁴ SSRN, www.ssrn.com, Mendeley, www.mendeley.com

Voor het zoeken naar personen is het daarom beter een gespecialiseerde zoekmachine te gebruiken. Goede resultaten worden gegeven door Wie O Wie²⁵ en Pipl.²⁶

En wilt u weten waar iemand is, dan biedt toch Google weer uitkomst met de dienst Latitude.²⁷ Google kent de locatie van actieve gebruikers van Google Maps op mobieltjes. Deze informatie kan gedeeld worden met anderen via Latitude. Vrienden in uw Latitude-netwerk kunnen uw locatie live volgen met Google Maps op hun mobieltje.

²⁵ Wie o Wie, www.wieowie.nl

²⁶ Website Pipl, www.pipl.com

²⁷ Google Latitude, www.google.nl/latitude

4 Juridische zoekdiensten

Veel juristen vonden en vinden het lastig en vooral ook tijdrovend om te moeten zoeken op de verschillende juridische sites die in het volgende deel worden besproken. Daarom hebben Legal Intelligence (LI) en Rechtsorde (RO) een zoekdienst ontwikkeld die het mogelijk maakt via één interface te zoeken in verschillende juridische informatiebronnen. Deze diensten doorzoeken niet alleen de vrij toegankelijke juridische bronnen zoals die besproken worden in het volgende deel van dit boek, maar ook bronnen van commerciële uitgevers. De diensten van LI en RO zijn niet gratis, maar veel organisaties hebben vandaag de dag een licentie en dus lijkt ons een korte toelichting op het gebruik van deze diensten op zijn plaats.

LI heeft overigens wel een gratis variant van hun dienst die alleen de publiek toegankelijke bronnen als Rechtspraak.nl en Wetten.nl doorzoekt. Deze gratis variant heet Liigle en vindt u op www.liigle.nl. Er is tevens een app voor de iPad van LI beschikbaar. U kunt deze ook gebruiken zonder abonnement. Klik daartoe in de app op de knop Zoeken zonder abonnement.

Legal Intelligence

Legal Intelligence is een abonnementsdienst voor onder meer advocaten, fiscalisten, bedrijfsjuristen en studenten. Het systeem ontsluit openbare bronnen en uitgeverscontent met één zoekinterface, op PC's en tablets (en met een speciale app voor de iPad) toegankelijk via internet. De bronnen die u doorzoekt hangen af van uw abonnement.

Elke abonnee heeft toegang tot alle Nederlandse officiële publicaties (met onder meer de kamerstukken vanaf 1814 tot heden), de inhoud van rechtspraak.nl, wetten.nl, EUR-Lex, en de belangrijkste toezichthouders (OPTA, NMa etc.). Daarnaast zijn, afhankelijk van de abonnementsvorm, tijdschriften en naslagwerken van onder meer Kluwer, Sdu en de kleinere juridische uitgevers beschikbaar.

The screenshot shows the search interface of Legal Intelligence. At the top, there is a red navigation bar with the logo 'LEGALINTELLIGENCE' on the left and user information 'LI-abonnee' and 'Uitloggen' on the right. Below the navigation bar are several menu items: Home, Zoeken, Bronnen, Dossiers, Attenderingen, Instellingen, Help, Info, and Administrator. The main content area is titled 'Zoeken / Eenvoudig zoeken'. It features a search box containing the text 'art. 1:1 Wv' and a red 'Zoeken' button. Below the search box, there is a section for source selection titled 'Selecteer bronnen om in te zoeken', with a radio button selected for 'Bronnenselectie'.

De zoekpagina van Legal Intelligence

LEGALINTELLIGENCE ► Liabonnee ► Uitloggen

Home Zoeken Bronnen Dossiers Attenderingen Instellingen Help Info Administrator

Zoeken / Eenvoudig zoeken / Nieuwe mededeling Pagina-opties Pagina-uitlog

Resultaten art. 1:1 Wft ► Zoeken ► Attendering

3.853 resultaten gevonden Sorteer op: relevantie

Selecteer alle resultaten op deze pagina

1 Wet op het financieel toezicht - Artikel 1:1
Wetten - Financien
Geschiedenis Commentaar Overzicht

2 Groene Serie Toezicht Financiële Markten, 581.5.2 Art. 1:1 Wft, onderdeel a: Gekwalificeerde belegger bij: Wet op het financieel toezicht, Artikel 1:1
Groene Serie Privatrecht - Toezicht Financiële Markten - Commentaar
Wet op het financieel toezicht - Wet op het financieel toezicht - 1 Algemeen deel - Hoofdstuk 1.1 Inleidende bepalingen - Afdeling 1.1.1 Definities - Artikel.]

3 Groene Serie Toezicht Financiële Markten, 581.5.4 Art. 1:1 Wft, onderdeel c: andere bij algemene maatregel van bestuur als professionele marktpartij aangewezen [-]
Groene Serie Privatrecht - Toezicht Financiële Markten - Commentaar
Wet op het financieel toezicht - Wet op het financieel toezicht - 1 Algemeen deel - Hoofdstuk 1.1 Inleidende bepalingen - Afdeling 1.1.1 Definities - Artikel.]

4 Groene Serie Toezicht Financiële Markten, 482-485 Gereserveerd bij: Wet op het financieel toezicht, Artikel 1:1
Groene Serie Privatrecht - Toezicht Financiële Markten - Commentaar
Wet op het financieel toezicht - Wet op het financieel toezicht - 1 Algemeen deel - Hoofdstuk 1.1 Inleidende bepalingen - Afdeling 1.1.1 Definities - Artikel.]

Filter resultaten

Geavanceerde filteropties

Nederland

- Rechtspraak (268)
- Wet- en regelgeving (149)
- Officiële publicaties (370)
- Toezichthouders (170)
- Alternatieve geschiklossing (2)
- Overig (21)

Europa

- Rechtspraak (2)

Literatuur

- Weblogs (1)
- Tijdschriften (639)
- Naslagwerken (2.338)
- Nieuwsberichten (4)

Datum publicatie

- 2011 (249)
- 2010 (1.932)
- 2009 (531)
- 2008 (437)
- 2007 (406)
- 2006 (132)
- 2005 (14)
- 2004 (3)

De resultatenpagina van Legal Intelligence

Alle toegankelijke bronnen worden met één zoekactie doorzocht. Daarbij is het niet nodig om operatoren zoals ‘and’, ‘+’ en dergelijke te gebruiken. Via Eenvoudig zoeken kunt u onder meer zoeken naar de volgende informatie-soorten. Per type informatie is een aantal voorbeelden gegeven. De resultaten zijn afhankelijk van uw toegang tot de desbetreffende bronnen. Operatoren die u wel kunt gebruiken zijn dubbele aanhalingstekens (om naar een frase te zoeken, bijv. “piet hein donner”) en een minteken, om een woord uit te sluiten (bijv. onrechtmatige daad -pandrecht).

Regelgeving

Door het intypen van een naam of afkorting van een regeling, eventueel met een artikelnummer, vindt u als eerste resultaat de desbetreffende regeling of het artikel.

Zoekvoorbeeld	Resultaat
art. 1:1 Wft 6:162 BW e-commercerichtlijn Telecommunicatiewet art. 236 boek 3 BW	Artikel, richtlijn of wet wordt als eerste resultaat vermeld, daaronder komen alle documenten met een verwijzing naar dit artikel; de knoppen onder het eerste resultaat bieden toegang tot de parlementaire geschiedenis en commentaren

Rechtspraak

Door het intypen van een naam van een instantie en (bijvoorbeeld) een datum vindt u snel een selectie van uitspraken. Uiteraard kunt u ook op trefwoord zoeken. Bekende arresten kunnen via hun 'roepnaam' worden gevonden.

<i>Zoekvoorbeeld</i>	<i>Resultaat</i>
Rechtbank Den Haag pandrecht juni 2011	Alle uitspraken van de Rechtbank Den Haag van juni 2011, en waarin de term 'pandrecht' of een gerelateerde term voorkomt (bijv. 'vuistpandrecht')
Hoge Raad Haviltex 2011	Als eerste de originele Haviltex-uitspraak, daaronder alle uitspraken van de Hoge Raad uit 2011 met de term 'Haviltex'
NJ 2011, 12	Als eerste wordt de uitspraak behorend bij het vindplaatsnummer getoond; daaronder volgen alternatieve vindplaatsen van dezelfde uitspraak en documenten met verwijzingen naar deze uitspraak
rechtspraak IER domeinnaam	Alle rechterlijke uitspraken met daarin de term 'domeinnaam' uit de uitgave Tijdschrift Intellectuele Eigendom en Reclamerecht

Kamerstukken

Door het intypen van het vijfcijferig nummer, bijv. '31466', vindt u alle Kamerstukken uit het betreffende dossier. Door het nummer te combineren met een zoekterm, vindt u uitsluitend die Kamerstukken uit het dossier waarin de opgegeven term voorkomt.

<i>Zoekvoorbeeld</i>	<i>Resultaat</i>
31466	Alle Kamerstukken met dossiernummer 31466
Klik op 'Staatsbladen'	Klik bij één van de gevonden Kamerstukken op 'Staatsbladen' om de Staatsbladen bij het dossier te tonen (indien toepasselijk)
Klik op 'Handelingen'	Klik bij één van de gevonden Kamerstukken op 'Handelingen' om de Staatsbladen bij het dossier te tonen (indien toepasselijk)
pg boek 6 BW	U vindt hiermee alle parlementaire documenten en Staatsbladen bij de betreffende wet

Literatuur en naslagwerken

<i>Zoekvoorbeeld</i>	<i>Resultaat</i>
commentaar onrechtmatige daad	Alle commentaren bij het leerstuk onrechtmatige daad uit naslagwerken van Kluwer en Sdu
ars aequi nieuwenhuis	Alle resultaten uit Ars Aequi waar de naam 'Nieuwenhuis' in voorkomt
vakstudie inkomstenbelasting aanmerkelijk belang	Alle resultaten uit de Vakstudie IB 2001 met daarin de term 'aanmerkelijk belang'
ontslag op staande voet brandstof	Alle documenten met daarin de concepten 'ontslag op staande voet' en 'brandstof', inclusief gerelateerde termen

Andere bronnen

Naast bovengenoemde rechtsbronnen kunt u ook zoeken in bijvoorbeeld de uitspraken van het EHRM, Tractatenbladen, nieuws van Recht.nl, documenten van de Europese Commissie etcetera. De inhoud van alle bronnen (tijdschriften, websites) is ook individueel te benaderen via de functies Recent verschenen en Bladeren per bron.

Documenten bewaren en beheren

In Legal Intelligence kunt u elk resultaat naar een dossier 'slepen', zodat u de documenten later nog eens kunt raadplegen. Vanaf een resultatenpagina, bijvoorbeeld van recent verschenen tijdschriften of parlementaire geschiedenis, kunt u een attendering instellen. Zo ontvangt u ook in de toekomst, per e-mail, alle nieuwe documenten die aan uw zoekopdracht voldoen.

Rechtsorde.nl

Rechtsorde.nl is een informatieportaal voor juristen, fiscalisten en accountants. Elk van deze doelgroepen kan gebruik maken van een eigen versie van het systeem. Het is toegankelijk op abonnementsbasis en maakt het mogelijk om alle relevante bronnen via één zoekopdracht te doorzoeken en via één gebruikersinterface te raadplegen.

Rechtsorde.nl biedt standaard altijd toegang tot circa veertig openbaar toegankelijke bronnen. Voorbeelden daarvan zijn de Nederlandse wetgeving (afkomstig van de website Overheid.nl), alle jurisprudentie gepubliceerd via Rechtspraak.nl, alle Nederlandse officiële publicaties (zoals Kamerstukken, teruggaand tot 1814) en de EU-regelgeving en -jurisprudentie afkomstig van de websites EUR-lex en het Hof van Justitie van de EU. Veel organisaties kiezen er daarnaast voor om via dezelfde zoekopdracht ook de bronnen van uitgevers (Kluwer, Sdu, Bju, Paris, etc.) waarop zij geabonneerd zijn te doorzoeken, eventueel in combinatie met eigen (know-how) documenten. Tenslotte bevat Rechtsorde nog een groot aantal nieuwsbronnen, waaronder juridisch nieuws (o.a. van Recht.nl) en de inhoud van landelijke dagbladen.

Zoekscherm

Het zoekscherm van Rechtsorde.nl biedt de mogelijkheid om meteen al aan te geven in welke bronnen moet worden gezocht. Bijvoorbeeld in wet- en regelgeving, of in jurisprudentie.

Basiszoekscherm Rechtsorde - zoeken in alle bronnen

De meeste gebruikers kiezen er in de praktijk voor om te zoeken in Alle bronnen. Het zoekresultaat kan ook daarna desgewenst via verfijnen worden beperkt. Via ingebouwde taaltechnologie kan een zoekopdracht automatisch worden uitgebreid met synoniemen en woordvarianties van de ingetypte zoekterm. Typefouten kunnen worden hersteld via de Bedoelt u ...? functie.

Eventueel kan worden gekozen voor Meer zoekopties, waarna de zoekactie gericht kan worden op bijvoorbeeld een bepaald rechtsgebied, of op de naslagwerken waarover de organisatie beschikt.

RECHTSORDE
Juridisch informatieportaal

Zoeken Zoekresultaat Document Bladeren Laatste edities Mijn dossier Mijn pagina Nieuws

Uitgebreid zoeken in alle bronnen

subrograte inclusief woordvarianten inclusief synoniemen

Minder zoekoplossingen

Rechtsgebieden	Bronnen	Informatiesoorten
☒ Alles	☒ Alles	☒ Alles
☐ Arbeidsrecht en Sociale zekerheidsrecht	☐ Openbare websites	☐ Tijdschriftartikelen
☐ Vastgoedrecht	☐ Tijdschriften	☐ Commentaar
☐ Burgerlijk procesrecht	☐ Tijdschriften	☐ Wet en reggeving
☐ Ondernemen en handelsrecht	☐ Tijdschriften	☐ Jurisprudentie
☐ Fiscaalrecht	☐ Nieuws	☐ Officiële publicaties
☐ Europees recht (incl. EU-recht)	☐ Mij dossier	☐ EU recht
☐ Internationaal privaatrecht	Toegevoegd	☐ Internationaal recht
☐ Intellectueel Eigendomsrecht	☒ Alles	☐ CAO's
☐ Ondernemingsrecht	☐ Sinds laatste bezoek	☐ Nieuws
☐ Staat en bestuursrecht	☐ Sinds gisteren	☐ Mij dossier
☐ Strafrecht	☐ Sinds 48e week	
☐ Fiscaalrecht	☐ Sinds één maand	
☐ Overige rechtsgebieden	☐ Sinds één jaar	

[Maak huidige keuze standaard](#)

Toelichtingen Handleiding Korte demonstratie Bronnenoverzicht Copyright Disclaimer Contact Links Begrippen a-z Privacy Policy Forum

Uitgebreid zoeken in alle bronnen

In het Zoekresultaat worden alle documenten vermeld die aan de uitgevoerde zoekopdracht voldoen. Dat kunnen er al snel enkele duizenden zijn. Om ervoor te zorgen dat het gewenste document toch snel kan worden getraceerd, gebruikt Rechtsorde een tweetal hulpmiddelen:

- de zoekresultaten worden gerangschikt op basis van hun relevantie, waarbij onder andere rekening wordt gehouden met de bron waaruit ze afkomstig zijn en met de publicatiedatum;
- het zoekresultaat kan stapsgewijs worden verkleind, via de verfijnopties in de rechter kolom; bijvoorbeeld door te kiezen voor een bepaald rechtsgebied, een bepaald type bron of door extra zoekwoorden toe te voegen.

RECHTSORDE
Juridisch informatieportaal

Zoeken Zoekresultaat Document Bladeren Laatste edities Mijn dossier Mijn pagina Nieuws

Sorteer op: **relevantie** | 100 documenten per pagina

Zoekresultaat
Zoekterm: "subrograte" inclusief woordvarianten en synoniemen
4.208 documenten gevonden via deze zoekterm

alles Pagina 1 van 43

1 **Burgerlijk Wetboek Boek 6**
Titel 6. Algemeen gedeelte van het verbodenisrecht
Titel 1. Verbodenisreken in het algemeen
Afdeling 2. Pluraliteit van schuldenaren en hoofdelijke verbondenheid
Afdel 12
Titel 2. Overgang van vorderingen en schulden en afstand van vorderingen
Afdeling 2. Subrograte
[meer +](#)
Bron: Overheid.nl

2 **NJ 1999/533 Subrogratie Deedsovereeniging in bevoorrechte vorderingen schepelingen ter zake loon, het door art. 310c lid 1, meer 2 (oud) K van schepelingen gegeven voorrecht voor "de uit de arbeidsovereenkomst voortvloeiende vorderingen" strekt zich uit tot de bruto loonvordering. De Deedsovereeniging die op grond van het bepaalde in art. 42a lid...**
Het gaat in deze zaak om de vraag of de Deedsovereeniging, die op grond van het bepaalde in art. 42a lid 1 (oud) WW de daar bedoelde loonbetalingsverplichting van een gefaliede werkgever jegens...
[meer +](#)
Uitgever: Kluwer, bron: Nederlandse Jurisprudentie
Auteur: Hoge Raad

3 **NJ 1997/541 Creditcard. Bank borg jegens de creditcard maatschappij**
Bank, als deelnemer aan de regeling van de gezamenlijke Nederlandse banken met ECN, heeft zich door de goedkeuring van de oerdelatige creditcard-aanraag contractueel jegens ECN verplicht om de...
[meer +](#)
Uitgever: Kluwer, bron: Nederlandse Jurisprudentie

Verfijn resultaten

Informatiesoorten
Jurisprudentie (1747)
Tijdschriften (697)
Commentaar (890)
Officiële Publicaties (599)
[meer +](#)

Rechtsgebieden
Vastgoedrecht (1433)
Overige rechtsgebieden (1295)
Fiscaalrecht (968)
Fiscaalrecht (968)
[meer +](#)

Bronnen
Tijdschriften (2097)
Openbare websites (1116)
Nieuws (777)
Nieuws (777)
[meer +](#)

Datum
2011 (115)
2010 (284)
2009 (371)
2008 (216)
[meer +](#)

Suggesties

Toelichtingen Handleiding Korte demonstratie Bronnenoverzicht Copyright Disclaimer Contact Links Begrippen a-z Privacy Policy Forum

Interpretatie van zoekopdrachten

Veel zoekopdrachten worden door Rechtsorde herkend, bijvoorbeeld als naam van een wet of regeling, als 'roepnaam' van een arrest of als juridisch begrip. In dat geval verschijnen de wet, het arrest of de documenten die over dit begrip gaan bovenaan de lijst met zoekresultaten. Enkele voorbeelden hiervan:

<i>Invoer gebruiker</i>	<i>Zoekresultaat</i>
Subrogatie	Bovenaan: Afdeling 2 van Titel 2 van Boek 6 BW; daaronder: documenten die deze term bevatten, of een verwijzing naar de betreffende artikelen uit het BW.
12 Fw	Bovenaan: artikel 12 Faillissementswet; daaronder: jurisprudentie en commentaar waarin naar dit artikel wordt verwezen.
NJ 2010,55	Bovenaan: het betreffende arrest uit de Nederlandse Jurisprudentie; daaronder: documenten waarin naar dat arrest verwezen wordt.
28867 3	Kamerstuk 3 (de Memorie van Toelichting) van dossiernummer 28867.
Polyclens	Bovenaan: Polyclens-arrest (NJ 1969, 174); daaronder: jurisprudentie en commentaar waarin naar dit arrest wordt verwezen.
Commentaar 44a Sr	Alle commentaar bij artikel 44a van het Wetboek van Strafrecht.
Jurisprudentie 6:219 bw	Alle jurisprudentie met betrekking tot artikel 6:219 BW.

Documenten getoond binnen de Rechtsorde-omgeving

Wanneer een gevonden document wordt geopend (bijvoorbeeld door in de resultatenlijst op de titel te klikken), wordt dit zo veel mogelijk getoond binnen de Rechtsorde-omgeving, zelfs wanneer het document rechtstreeks is opgevraagd bij de betreffende uitgever. Zo blijven alle Rechtsorde-functies steeds bereikbaar. Ook kan, via Gerelateerde documenten, een lijst worden getoond van alle documenten die naar het nu zichtbare document verwijzen, en waarnaar dit document zelf weer verwijst..

The screenshot shows the Rechtsorde website interface. At the top, there is a navigation bar with 'Zoeken', 'Zoekresultaat', 'Document', 'Bladeren', 'Laatste edities', 'Mijn dossier', 'Mijn pagina', and 'Nieuws'. The main content area displays the document title 'NJ 1999, 533: Subrogatie Bedrijfsvereniging in bevoorrechte vorderingen schepelingen ter zake loon' and a table with details:

Instantie:	Hoge Raad	Datum:	19 juni 1998
Magistraten:	Snijders, Mijssen, Korthals Altes, Hermans, Jansen	Zaaknr.:	16539 C97/016HR
Conclusie:	A-G Bakels	LJN:	-
Raepnaam:	-		

Below the table, there is a summary of the document's content, mentioning 'subrogatie' and 'bevoorrechte vorderingen'. On the right side, there are buttons for 'Origineel document', 'Gereleerde documenten', and 'Opbergen in mijn dossier'.

Een geopend document in Rechtsorde

Het aanleggen van dossiers

Gevonden informatie kan binnen Rechtsorde worden bewaard in digitale dossiers. In zo'n dossier kunnen, naast verwijzingen naar gevonden documenten, ook fragmenten uit die documenten worden bewaard. Ook kunnen eigen notities, verwijzingen of bestanden worden toegevoegd. Dossiers kunnen desgewenst worden gesplitst in sub-dossiers. Ze kunnen worden gedeeld met bepaalde collega's, of met alle kantoorgenoten. De inhoud van een dossier kan worden afgedrukt en worden bewaard als MS-Word document. Ook kunnen dossiers, desgewenst zelfs die van kantoorgenoten, samen met de andere bronnen door het systeem worden doorzocht. Gevonden dossiers verschijnen dan in de lijst met zoekresultaten.

Overige functies

Rechtsorde bevat nog een groot aantal andere functies en mogelijkheden. Enkele voorbeelden daarvan:

- Attenderingsmogelijkheid (onder andere via e-mail) voor nieuwe edities van tijdschriften, maar ook voor nieuwe of gewijzigde documenten die aan een eerder gestelde zoekvraag voldoen.
- Mogelijkheid tot koppeling met organisatie-eigen dossieradministratie-systemen, know how systemen, bibliotheekinformatiesystemen of Sharepoint bronnen.
- Mogelijkheid Rechtsorde te installeren op een eigen server, zodat interne documenten doorzocht kunnen worden zonder dat deze de organisatie verlaten, samen met alle andere Rechtsorde bronnen.
- Sharepoint-variant van Rechtsorde, die het mogelijk maakt om het systeem volledig te integreren in de eigen, bestaande Sharepoint omgeving.

5 Social media

Ongeveer twintig jaar na de ontdekking van het internet begint steeds duidelijker te worden welke massale verschuivingen er hand in hand zijn gegaan met de groei van dit medium. Informatie vliegt op alle niveaus de wereld over, oude machtsstructuren brokkelen af en iedereen heeft de middelen gekregen om op een andere schaal te creëren, publiceren en organiseren. De opkomst van de sociale netwerken toont aan dat ook op het internet zelf een machtsverschuiving plaatsvindt in de richting van consumenten en individuen. Waar eerst defensie en universiteiten bepalend waren voor de inhoud van het internet, gevolgd door bedrijven en overheden, is nu ieder individu in staat zich eenvoudig te profileren en te organiseren met behulp van sociale netwerksites als Facebook, Twitter en LinkedIn.

Wat betekent dit voor juristen, advocaten, voor klanten en relaties? Is het voor een advocatenkantoor nodig om 'iets met Facebook' te doen?

Om met de laatste vraag te beginnen, het is te hopen dat u zich realiseert dat er geen keus is. Het is een kwestie van *adapt or die*. In dit deel van Internet voor Juristen proberen wij duidelijk te maken waarom dit noodzakelijk is. Hierbij gaan wij in op de gewijzigde manieren van communiceren, schuivende machtsverhoudingen en het gebruik van deze netwerken voor marketingdoeleinden.

Social Media netwerken

Het begrip 'social media' wordt gebruikt om een aantal netwerksites op het internet onder één noemer te brengen. De belangrijkste sites zijn Facebook, Twitter, Google+, LinkedIn en Hyves. De lijst is hiermee verre van compleet. Minder in het oog springend zijn enkele tientallen sites en netwerken die ook onder deze noemer vallen, zoals Foursquare, Klout, Netlog, Tumblr, Digg, Myspace en Spotify.

Het begrip 'sites' is trouwens ook niet meer helemaal van deze tijd. In de beginperiode van het *world wide web* werd er gecommuniceerd tussen een webserver en een webbrowser, waarbij de browser een webpagina ontving van de website op de webserver. Die tijd is al lang voorbij. De gegevens van de 'site' bevinden zich in grote databases in nog grotere datacenters en het ophalen en delen van de content kan inmiddels op veel meer manieren plaatsvinden. Als er inderdaad nog met een browser wordt gewerkt, zal de server netjes een webpagina opbouwen om zo de inhoud te tonen. Steeds vaker zal de content echter worden opgevraagd met behulp van een *app* op een *smartphone*, een *tablet* of een *smart TV*. Ook zullen apparaten onderling, dus zonder tussenkomst van mensen, informatie uitwisselen.

Het staat niet exact vast wanneer er sprake is van social media. Dat Facebook wel onder de noemer social media valt en de website van de Raad van State niet, is duidelijk. Maar hoe zit het met bijvoorbeeld YouTube? En hoe verhouden social media zich tot andere veel genoemde termen als Web 1.0 en Web 2.0? Wij zouden het als volgt definiëren:

Web 1.0 - Websites waarbij er sprake is van een aanbieder van informatie en een afnemer/gebruiker die weinig tot geen invloed heeft op de inhoud van de aangeboden informatie.

Web 2.0 - Websites waarbij de aanbieder van de site voor een platform zorgt en de gebruiker een grote invloed heeft op de inhoud door deze vaak zelf aan te leveren. Voorbeelden zijn YouTube, Flickr en Blogger.

Social media - Een uitbreiding van Web 2.0 waarbij niet alleen de content door de gebruikers wordt aangeleverd, maar waarbij zij zichzelf ook organiseren in netwerken en actief relaties onderhouden met andere gebruikers van het platform, volgers of vrienden.

De belangrijkste online sociale netwerken op dit moment zijn:

	Kenmerken	Leden	Opgericht	Trend
Facebook	Algemeen vriendennetwerk.	950 miljoen	2004	Onbetwiste marktleider.
Twitter	Berichten uitwisselen van max. 140 tekens.	500 miljoen	2006	Uitwisseling van korte berichten, vaak sneller dan het nieuws. Berichten worden vaak ook geplaatst op Facebook profielpagina.
Linkedin	Zakelijk.	175 miljoen	2003	Netwerk van zakelijke relaties, laat de relaties van je relaties zien.
Google+	Algemeen vriendennetwerk.	250 miljoen	2011	Relatief nieuw, wordt gezien als concurrent van Facebook.
Hyves	Nederlands vrienden-netwerk.	10 miljoen	2004	Op z'n retour en vooral in gebruik door kinderen.
Netlog	Vlaamse netwerksite, actieve leden in heel Europa.	95 miljoen	2006	Beschikbaar in 25 landen en 20 talen.
Myspace	Vriendennetwerk, vooral populair onder muzikanten.	25 miljoen	2003	Op z'n retour.

Opvallend is dat geen van deze netwerken tien jaar geleden al was opgericht. Voor een bedrijf dat zijn strategie wil aanpassen aan deze ontwikkelingen, brengt het maken van een keuze de nodige risico's met zich mee. Als vijf jaar geleden de bovenstaande netwerken, als ze al bestonden, nog onbetekenend waren, wie kan er dan nu met enige zekerheid voorspellen wat de situatie in 2017 is? Opvallend is niet alleen de snelheid waarmee

deze massale organisatievormen opkomen, maar ook de snelheid waarmee ze weer zonder pardon de rug toegekeerd worden. Een keuze voor een gerenommeerd bedrijf, in de besliskunde van oudsher een manier om je in te dekken, is ook niet langer richtinggevend. Wie heeft er ooit gehoord van *So.cl*? Dat is het sociale netwerk van Microsoft dat in 2011 is gelanceerd. Een belangrijke speler als Microsoft speelt slechts een marginale rol in de sociale netwerken. Of dat over vijf jaar anders zal zijn is moeilijk te voorspellen.

So.cl, het nieuwe netwerk van Microsoft

Zelfs Google, een grote speler op het internet, staat niet voor gegarandeerd succes. Het sociale netwerk van Google, Google+, bestaat sinds 2011. Slechts een enkeling weet nog dat Google het al eerder geprobeerd heeft met de lancering van het sociale netwerk Orkut in 2004.²⁸ Wereldwijd is *Orkut* geflopt, met uitzondering van Brazilië, waar Orkut op dit moment het grootste sociale netwerk is, India en in mindere mate Japan. Van de 66 miljoen actieve gebruikers van Orkut, komt meer dan de helft uit Brazilië. Het Nederlandse Hyves leek lang een veilige keuze, maar ook hier zijn de kaarten inmiddels opnieuw geschud. De opkomst van Facebook heeft Hyves voor veel mensen overbodig gemaakt. De overname door De Telegraaf in 2010 heeft anno 2012 nog niet tot een omkeer kunnen leiden; in augustus 2012 werd bekend dat Hyves verlies draait.²⁹ Hyves wil zich in de toekomst minder afhankelijk maken van 'het sociale netwerken' en zich meer gaan richten op de inhoud zoals games, video en muziek. Hoe veilig is ten slotte investeren in het alles verslindende Facebook? Kijken wij in 2017 terug naar 2012 als het jaar waarin, na de mislukte beursgang, voor Facebook het begin

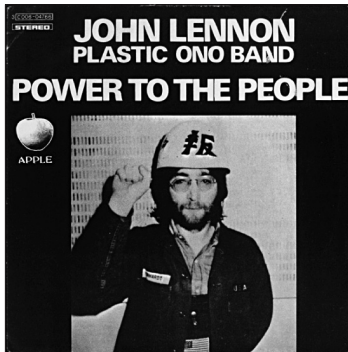
²⁸ Wijnand Renden, 'Eindelijk weer een internethype', *JAVI* 2004/2, p. 73

²⁹ TMG ziet toekomst voor Hyves, *Telegraaf*, 17 augustus 2012 (online)

van het einde werd ingeluid, of is over vijf jaar de Facebook-trein doorgedenderd en wordt met het feestelijk binnenhalen van de laatste verborgen regenwoudstam gevierd dat de hele wereldbevolking op Facebook zit? Één ding is zeker: niets.

Macht en sociale media

Een gevolg van de netwerken op het internet is de manier waarop een groep mensen eenvoudig een vuist kan vormen tegen een grote organisatie. Hierdoor zijn de machtsverhoudingen tussen organisaties en individuen veranderd.

Power to the people in 1971

Een voorbeeld hiervan is de actie van de Canadese muzikant Dave Carroll. Bij een vlucht met United Airlines in 2008 zag hij dat het bagagepersoneel met koffers gooide, waaronder zijn gitaarkoffer. Na de vlucht bleek zijn gitaar van \$3500,- gebroken te zijn en kreeg hij van United geen vergoeding voor het kapotte instrument. Na maanden zinloos onderhandelen besloot hij het anders aan te pakken, schreef een nummer over het voorval, maakte er een muziekvideo bij en plaatste deze op YouTube.

Binnen een dag was het filmpje 150.000 keer bekeken, twee dagen later stond de teller op een half miljoen en na ruim een half jaar op tien miljoen. Volgens de *The Sunday Times* daalde de beurswaarde van United Airlines hierdoor binnen een week met zo'n 10%, ofwel een daling van \$180 miljoen.³⁰

Niet elke klant zal het voor elkaar krijgen om een actie zo succesvol te realiseren, maar met de juiste stappen, bijvoorbeeld een mailtje naar het weblog *GeenStijl*, kan ook in Nederland een ontevreden klant het verschil maken.

Los van de sociale netwerken zal de te verwachten doorbraak van 3D printers voor nog meer machtsverschuivingen zorgen. Bij de productie van goederen ontstaat er voor de consument een grotere onafhankelijkheid van de huidige producenten. In de nabije toekomst hoef je alleen nog een ontwerpbestand van het internet te plukken om een voorwerp thuis goedkoop te produceren. *The Economist* spreekt al over een nieuwe industriële revolutie.³¹ Voor minder dan €500 zijn er al 3D printers te koop en de distributie van de ontwerp-bestanden zal die van de digitale boeken, tijdschriften, muziek- en video-bestanden volgen. *The Pirate Bay*, bekend van het illegaal uitwisselen van bestanden, heeft sinds enkele maanden een onderdeel van de site gereserveerd voor 3D ontwerpen.³²

Dat het hier niet alleen gaat om de vervanging van een kapot knopje voor een IKEA kast wordt zichtbaar op de website *printablegun.com*, waar in tekst en beeld wordt getoond hoe je thuis een vuurwapen kunt produceren op een 3D printer. De benodigde ontwerp-bestanden worden als download gratis beschikbaar gesteld. Wat de gevolgen zullen zijn voor de veiligheid op straat is natuurlijk nog onduidelijk. Het lijkt er volgens ons wel op dat de wapenindustrie op zoek kan gaan naar een nieuw businessmodel.

30 Chris Ayres, 'Revenge is best served cold – on YouTube: How a broken guitar became a smash hit', *The Sunday Times*, 22 juli 2009

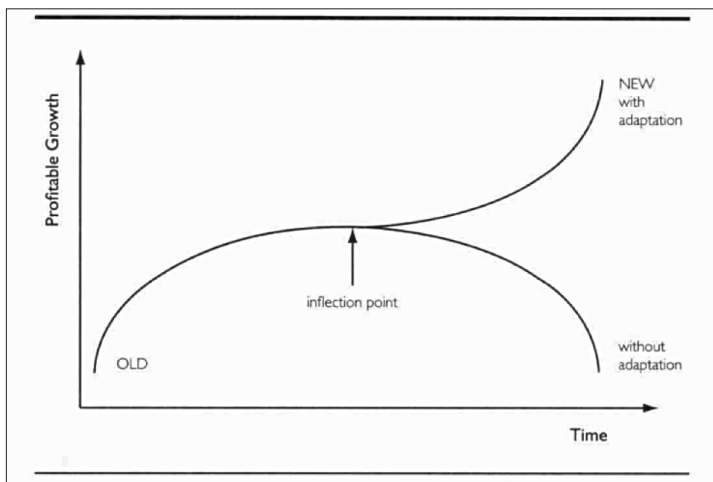
31 The third industrial revolution, *The Economist*, 21 april 2012

32 Anna Leach, 'The Pirate Bay torrents printable 3D objects', *The Register*, 25 januari 2012 (online)

Bepaling van een strategie

Door de verschuivende machtsverhoudingen is het voor elke organisatie belangrijk om de netwerken en websites die ingezet kunnen worden te kennen en op deze netwerken met de deelnemers in gesprek te blijven. Daarnaast is een open en transparant beleid een goed middel om problemen en escalaties te voorkomen.

Wanneer is het voor een organisatie nodig een strategie uit te werken voor het gebruik van sociale netwerken? Andy Grove, oprichter van Intel, heeft in een artikel met Robert Burgelman³³ en in zijn boek *Only the paranoid survive*³⁴ beschreven hoe het juiste moment voor een verandering van strategie kan worden aangekondigd. Hij gaat uit van een klassieke analyse van concurrentiestrategie en beschrijft hierbij zes krachten, gebaseerd op het werk van Michael Porter. Kort samengevat kunnen deze worden geformuleerd als de macht van leveranciers, klanten, huidige concurrenten, potentiële concurrenten, substituten en complementaire bedrijven. Op het moment dat één aspect in de bedrijfstak veel sterker verandert dan gebruikelijk, als wat je bedrijf doet op een heel andere manier kan worden gedaan, voldoet dit model niet meer. Door de veranderingen zal zo'n bedrijfstak een nieuw evenwicht moeten vinden. Sommige bedrijven zullen sterker worden en sommige worden zwakker in de nieuwe situatie. Om tot de eerste categorie te horen, zul je deze momenten tijdig moeten herkennen en op zo'n moment, een strategisch buigpunt, adequaat moeten reageren.

Strategisch buigpunt³⁵

33 Robert Burgelman, Andrew Grove, 'Strategic Dissonance', *California Management Review* vol.38/2, 1996, p.8

34 Andrew Grove, *Only the paranoid survive*, New York: Currency-Doubleday 1996, in het Nederlands verschenen als *Paranoia loont*, Schoonhoven: Academic Service 1996

35 Robert Burgelman, Andrew Grove, 'Strategic Dissonance', *California Management Review* vol.38/2, 1996, p.8

Dat er op dit moment grote veranderingen plaatsvinden die er toe leiden dat zaken op een andere manier gedaan kunnen worden is in de meeste bedrijfstakken duidelijk te constateren. Neem alleen al de muziekindustrie, waar in een jaar of tien niets hetzelfde is gebeven. De consument koopt minder CD's, luistert naar mp3 bestanden op een iPod of smartphone en gaat binnenkort zelfs het bezit van deze muziekbestanden als overbodig beschouwen als er met diensten als Spotify, vrijwel alle muziek die ooit is uitgebracht online te beluisteren is. Voor een CD-winkel in het centrum van de stad zou een kleine aanpassing in de concurrentiestrategie onvoldoende geweest zijn. De superkracht van de digitale netwerken heeft de winkeliers gedwongen tot het maken van ingrijpende keuzes. In het straatbeeld is al te zien dat er veel muziekwinkels zijn verdwenen en in de overgebleven winkels zijn weer bakken met LP's te zien. Blijkbaar levert de beleving bij het kopen van vinyl genoeg meerwaarde om deze bedrijfstak weer te laten groeien. Bedrijven die geen keuze hebben gemaakt hebben een probleem.

Ook in andere bedrijfstakken zijn veranderingen zichtbaar. Mensen zijn beter geïnformeerd en krijgen vertrouwen in bedrijven die transparantie tonen. Men wil anders geïnformeerd worden, is minder loyaal geworden en men organiseert zich als het nodig is met de eenvoud van een paar klikjes op een *touchscreen*. Daar staat voor bedrijven ook iets tegenover. Bedrijven kunnen zelf ook anders gaan werken en beter geïnformeerd worden over wat klanten willen, met klanten in gesprek gaan om processen te verbeteren en zo handig gebruik maken van eventuele onvrede die voorheen verborgen bleef. Kortom, de hele manier van informatie uitwisseling is anders geworden. De hoogste tijd om bedrijfsprocessen opnieuw kritisch te bekijken als dat nog niet is gebeurd.

Om de juiste stappen te zetten is het van belang te onderzoeken wat je zelf wilt bereiken en wat de wens van de klant is. Daarna kan er, afhankelijk van de wensen, een eerste stap worden gezet in een social media strategie. Uit een onderzoek van *Harvard Business Review* bij 1100 bedrijven blijkt dat de strategieën in vier categorieën onderverdeeld kunnen worden.³⁶ De gekozen strategie blijkt samenhang te vertonen met de bereidheid open te staan voor een onzekere uitkomst.

De categorieën uit het onderzoek zijn:

- a) the predictive practionicer
- b) the creative experimenter
- c) the social media champion
- d) the social media transformer

Een 'predictive practioner' zet social media bewust in, in een klein, afgebakend gebied zoals bijvoorbeeld de klantenservice. Het is resultaatgericht en risicomijdend.

36 Wilson H.J., Guinan P.J., Parise S., Weinberg B.D., 'What's Your Social Media Strategy?', *Harvard Business Review*, July-August 2011, p.23

De 'creative experimenters' zijn meer onderzoekend van aard, mijden onzekerheden niet, maar experimenteren wel in pilot projecten om uit te vinden wat wel en niet werkt.

Een 'social media champion' werkt met grote projecten, ontworpen voor voorspelbare resultaten. Een voorbeeld is de inzet van groepen klanten in een marketingactie, waarbij de klanten rapporteren via social media. Hierbij worden de deelnemers zorgvuldig gekozen op hun invloed binnen deze media.

Een 'social media transformer' tenslotte werkt met grote projecten, betreft groepen stakeholders hierin en heeft minder grip op de uitkomst. Het doel, het verbeteren van de business, kan hierdoor ook onverwachte inzichten opleveren die veel waard zijn.

Als bedrijven geen social media strategie hebben is de kans groot dat er binnen een organisatie wel wordt geëxperimenteerd, maar dat de resultaten versnipperd of verborgen blijven zonder dat de organisatie er veel van leert.

Voor elke gekozen strategie geldt dat een social media beleid binnen de organisatie moet worden opgesteld en verspreid, zodat voor iedereen duidelijk is op welke manier er naar buiten wordt getreden.

Een aandachtspunt voor een social media beleid is de scheidslijn tussen zakelijke en privé communicatie. Voor de zender kan die scheidslijn misschien heel helder zijn, voor de ontvanger is dat een stuk lastiger. Als een PSV supporter in zijn vrije tijd een foto op Facebook plaatst van een veewagen met varkens en op die wagen staan ook het Ajax-logo en de tekst 'spelersbus 2012', dan is dat ongepast.³⁷ Toch zal het weinig mensen opvallen. Als deze PSV-supporter onder werktijd burgemeester van Helmond blijkt te zijn, hebben we plotseling een rel die de landelijke media haalt. Om dit soort ellende te voorkomen is het prettig als iedereen binnen een organisatie zich ervan bewust is dat er een social media beleid moet worden nageleefd en dat privé-uitingen ook consequenties kunnen hebben voor de organisatie die door een medewerker wordt vertegenwoordigd.

Op de website www.internetvoorjuristen.nl hebben wij ter inspiratie enkele links naar social media beleidsdocumenten geplaatst, van o.a. TNT en Adidas.

³⁷ Burgemeester excuseert zich voor Ajax-foto, Binnenlands Bestuur, 12 augustus 2012

30 minuten

Het actief gebruiken van sociale media hoeft geen dagtaak te zijn. Met zo'n 30 minuten per dag kom je al heel ver. Het geheim zit 'm hier in de discipline om het ook dagelijks te doen. Als je eenmaal een patroon hebt gevonden, wordt het een dagelijks ritueel dat geen grote tijdsinvestering zal vergen. Iedereen zal hierin zijn eigen patroon ontwikkelen. Om u op weg te helpen, geven wij hier een basis-indeling voor het dagelijks social media halfuurtje.

Lees	
Waarom?	Bijhouden van de ontwikkelingen en berichtgeving over vakgebied en organisatie.
Wat?	Een vaste leeslijst, welke soms wordt aangepast aan voortschrijdend inzicht.
Hoe?	Dagelijks in een vaste tijd de lijst doorlopen en de belangrijkste zaken noteren voor de volgende stappen.
Creëer	
Waarom?	Visie op de ontwikkelingen uitdragen.
Wat?	Zinvolle en waardevolle content creëren.
Hoe?	Zorg voor een vaste stroom (of stroompje) berichten, het liefst dagelijks of een aantal keer per week. Maak het helder en persoonlijk, zodat het voor 'volgers' de moeite waard blijft om jouw berichten te lezen en er zelfs naar uit te kijken.
Deel	
Waarom?	'You are what you share'
Wat?	Deel door de zelf gecreëerde content te plaatsen, aangevuld met af en toe verwijzingen naar interessante content van anderen.
Hoe?	Probeer bij de keuze uit de mogelijke onderwerpen en de keuze voor een bepaalde social media site een lijn aan te houden. Probeer de hoeveelheid volgers te vergroten, volg terug. Bij het gebruik van meer social media sites, verwijst dan waar nodig naar een bericht dat je op een andere site hebt gepost.
Discussieer	
Waarom?	Geef mensen de aandacht die ze verdienen.
Wat?	Meng je in discussies waar je een zinvolle bijdrage kunt leveren.
Hoe?	Wees actief, betrokken en beleefd.

Alles bij elkaar hoeft dit geen uren per dag te kosten. Het lijkt een flinke kluit, maar als je op deze manier grote groepen mensen kunt bereiken, blijkt de investering vaak lager te zijn dan met een andere aanpak. Ook het tonen van een menselijk gezicht en het snel reageren op negatieve berichten kan een hoop groter leed voorkomen.

Tip: doe het niet omdat het moet, maar pak het zo aan dat je er lol in krijgt. Uiteindelijk bevinden zich aan de andere kant van het medium mensen die kunnen inspireren. Zij hebben trouwens snel door of iemand er zelf plezier in heeft.

Als het in het begin te lastig is om content te creëren of een stijl te ontwikkelen, huur dan voor de eerste periode een professional in, een tekstschrijver of social media expert, tot je bent ingewerkt in de materie. Bedenk bij alles dat een evenwicht gevonden moet worden tussen te weinig weggeven (oninteressant) en te veel weggeven (de concurrent leest mee) en dat wat eenmaal is geplaatst, nooit meer zal verdwijnen. Wilt u verder geïnformeerd worden over de inzet van social media, een social media training of een workshop, mail dan met Wijnand Renden (w.renden@e-services.nl) of Leo van der Wees (wees@lms.nl).

Meten is weten

Wij ronden dit hoofdstuk af met het meten van het resultaat. Hoe weet je of het gebruik van social media effect heeft? Wij delen het 'meten' in drie categorieën in:

- a) de onzichtbare getallen
- b) de zichtbare getallen
- c) de menselijke maat

Het meten van de onzichtbare getallen betreft de technische metingen die inzicht geven in het bezoek van websites en andere pagina's op het internet. Hierbij zijn uitgebreide softwarepakketten in te zetten, maar ook een product als *Google Analytics* kan hiervoor worden ingezet. Het wordt interessant om te zien of bepaalde acties op social media sites ook terug te vinden zijn in de resultaten van andere digitale media.

De zichtbare getallen zijn openbaar. Het gaat hier om het aantal volgers, het aantal berichten dat wordt geplaatst of hoe vaak je wordt genoemd of gerepost. Door deze gegevens zelf bij te houden zijn er statistische overzichten te genereren die een beeld kunnen geven van het succes van de inzet van sociale media.

De menselijke maat is lastiger in bovenstaande cijfers terug te vinden. Als er online contacten met klanten en belangstellenden plaatsvinden die leiden tot een imagoverbetering, tot tevreden reacties en tot een betere band met uw bedrijf of product, is dat een winst die met de meeste traditionele reclamecampagnes niet gerealiseerd kan worden. De meetbaarheid hiervan is natuurlijk lastig, maar door de persoonlijke reacties consequent bij te houden in een gecategoriseerd overzicht, kunnen succes en falen inzichtelijk gemaakt worden.

Verder zal de realiteit altijd afwijken van de hier beschreven papieren werkelijkheid. Probeer daarom flexibel te zijn, regelmatig de ingeslagen wegen te evalueren en waar nodig aan te passen. De hiervoor geschetste uitdagingen bij het maken van de juiste keuzes worden dan ook een stuk minder zwaar.

Code voor gebruik social media

Mocht u de keuze hebben gemaakt sociale media te gaan inzetten en verschillende personen binnen de organisatie waarin u werkzaam bent, gaan daar gebruik van maken, dan is het verstandig een code opstellen.³⁸ Daarin kan bijvoorbeeld vastgesteld worden wie namens de organisatie naar buiten mag treden via welke verschillende sociale media. Tevens kunnen regels opgesteld worden over het gebruik van bedrijfsafbeeldingen en bedrijfsteksten. Vanzelfsprekend dient te worden gelet op het overnemen van teksten en afbeeldingen van derden. Ook moet duidelijk worden dat uitingen gedaan via sociale media namens een organisatie gedaan worden. Voor privé-uitingen dienen werknemers een apart account te gebruiken en via deze account dienen geen boodschappen verspreid te worden die verwarrend zouden kunnen zijn voor buitenstaanders.³⁹ Voor meer informatie over het gebruik van een code voor social media verwijzen wij naar de bij dit boek behorende website www.internetvoorjuristen.nl. Klik op die site vervolgens onder *Plus...* op *Links bij deel I*.

³⁸ Christiaan Alberdingk Thijm, 'Een social media code op de werkvloer: is dat nodig?', Weblog SOLV, 8 augustus 2011

³⁹ Zie voor inspiratie voor een code de Social Media Policy Generator, www.policygenerator.nl

Deel 2

Websites

6 Inleiding

In dit deel van Internet voor Juristen wordt aandacht besteed aan juridische plekken op het World Wide Web (WWW). Leidraad bij de bespreking van de websites is het basismateriaal dat de gemiddelde jurist bij de dagelijkse werkzaamheden gebruikt: wetten, rechtspraak, verdragen.

Allereerst komt evenwel de juridische portaalsite Recht.nl aan de orde. Op deze site vindt u verwijzingen naar juridisch nieuws, vakliteratuur, vacatures en congressen en symposia. Met name de verwijzingen onder de nieuwsberichten van Recht.nl zullen u vaak doen belanden op de hierna besproken sites bevattende wetten, uitspraken en verdragen. Recht.nl is dan ook het ideale startpunt om het juridische web te verkennen.

Niet echt een portaal (alleen Kluwer materiaal), maar wel een veel door juristen/studenten gebruikte informatiedienst is de Kluwer Navigator. Deze dienst is niet vrij toegankelijk, maar is wel dermate belangrijk dat wij het nodig achten er in het onderdeel portalen aandacht aan te besteden. Met name ook omdat de Navigator recentelijk is aangepast.

Voor Europa is een apart onderdeel ingeruimd, waarin voornamelijk het Europese juridische portaal EUR-Lex uitgebreid besproken wordt. Andere belangrijke Europese websites worden kort toegelicht.

Na de bespreking van de inhoud van de belangrijkste sites wordt uiteengezet hoe u webadressen van documenten, of documenten zelf, kunt bewaren. Als immers steeds meer materiaal online toegankelijk is, zal de behoefte groter zijn de bronnen en/of de verwijzing ernaar te bewaren. Dat is echter niet altijd even vanzelfsprekend, waardoor een toelichting op zijn plaats is.

Elke bespreking eindigt met een onderdeel Zoeken, bewaren, tip dat nadere informatie over het zoeken bevat, waarin wordt aangegeven hoe, en of, u verwijzingen kunt toevoegen aan uw Favorieten, en dat eindigt met een tip of truc die u assisteert bij het gebruik van de betreffende site of die u attent maakt op een nuttig onderdeel ervan.

Wie regelmatig een juridisch tijdschrift leest, constateert dat veel rechtsgeleerden moeite hebben met het verwijzen naar online bronnen. Men doet maar wat, met vaak als resultaat dat de bron waarnaar verwezen wordt niet, of op zijn minst lastig, te achterhalen is. En dat achterhalen is nu net de bedoeling van die verwijzingen. Om enige verbetering aan te brengen in het verwijzen naar online bronnen treft u in dit deel een korte uitleg aan over hoe te verwijzen naar welke online bronnen.

Tot slot van dit onderdeel treft u een overzicht aan getiteld: *Waar vind ik wat?* In het kort wordt aangegeven welke informatiebron, welke databank, u dient te raadplegen indien u op zoek bent naar een bepaald juridisch document.

7 Juridische portalen

Ons land kent een aantal juridische portalen en portaaltjes. Veel van die sites zijn gericht op consumenten, sommige voor juristen. Van de portaalsites voor de juridische professional bespreken we er twee uitgebreid: Recht.nl en Kluwer Navigator. De eerste site is voor studenten en medewerkers van hogescholen en universiteiten geheel gratis.⁴⁰ Anderen hebben gratis toegang tot de homepage, de Vacaturebank en de Agenda. Voor toegang tot het nieuws per rechtsgebied en de Vakliteratuur dienen zij zich te abonneren. De tweede site betreft een commerciële informatiedienst van Kluwer die al een aantal jaren bestaat en onlangs vernieuwd is.

Recht.nl

De vijf belangrijkste onderdelen van Recht.nl staan duidelijk en overzichtelijk bovenaan elke Recht.nl-pagina op de tabbladen vermeld: Juridisch Nieuws, Vakliteratuur, Vacaturebank en Agenda. Wat recentelijk is toegevoegd aan de site kunt u zien in de rechterkantlijn. U ziet daar behalve koppen van het laatste nieuws dat is toegevoegd onder de verschillende rechtsgebieden, tevens vermeldingen van de nieuwste vakliteratuur, actuele vacatures, nieuwe boeken en evenementen.

Juridisch Nieuws en Magazine

Als u het webadres van Recht.nl (www.recht.nl) ingeeft, belandt u automatisch in het onderdeel Juridisch Nieuws. In deze rubriek treft u uiteraard juridisch nieuws aan. Recht.nl publiceert op haar site wekelijks circa 40 juridische nieuwsberichten, verdeeld over 12 rechtsgebieden. De homepage bevat het belangrijkste en meestal algemene juridische nieuws. Een klik op een van de bovenaan genoemde rechtsgebieden brengt u bij een pagina met nieuws dat voor dat gebied relevant is.

⁴⁰ Behoort u tot de genoemde doelgroep, surf dan naar www.recht.nl/abonnementsinfo en klik helemaal onderaan de pagina op de voor u bestemde link

De nieuwsberichten op Recht.nl zijn niet alleen maar tekstjes over recente juridische kwesties, maar de berichten worden verrijkt met links naar voor het bericht belangrijke bronnen. Zo kunt u bij een bericht betreffende een gerechtelijke uitspraak over databanken naast een verwijzing naar de uitspraak zelf, hyperlinks aantreffen naar de Databankenwet, de memorie van toelichting behorende bij die wet, de Europese richtlijn betreffende de rechtsbescherming van databanken, een geschreven annotatie bij de uitspraak, en een link naar een overzicht van tijdschriftartikelen die geschreven zijn over hetzelfde onderwerp. Een klein dossier dus, hetgeen uitermate handig kan zijn omdat u die informatie – indien daaraan behoefte bestaat – niet op andere sites hoeft te gaan zoeken. De waarde van de Recht.nl-nieuwsdienst zit dus in het verzamelen, rubriceren en ontsluiten van het juridische nieuws, in de verrijking daarvan en in het archief dat in 2012 al ruim 110.000 nieuwsberichten bevatte. Over het archief kan daarbij nog vermeld worden dat de kans klein is dat u iets niet vindt omdat een hyperlink niet meer werkt. Recht.nl heeft namelijk net als Google een cache, een soort reservegeheugen, waarin kopieën worden opgeslagen van de webpagina's en documenten waarnaar verweze wordt.

Behalve rechtsgebieden wordt ook nog een wat bijzondere nieuwsrubriek genoemd en dat is Overig/Nondeclarabel. Dit onderdeel bevat nieuws voor, over en van de advocatuur. Daarbij moet u onder andere denken aan marktontwikkelingen, kantoormanagement & -marketing en trivia. Nice to know zoals dat tegenwoordig veel genoemd wordt. Onder Overig/Nondeclarabel treft u nog 2 rubrieken aan: Promoties en Wetsvoorstellen. De eerste bevat verwijzingen naar promoties en oraties die in de toekomst zullen plaats vinden. De tweede bevat belangrijke wetsvoorstellen: voorstel van wet, memorie van toelichting, nader rapport en het eventuele advies van de Raad van State. Deze voorstellen worden uit deze rubriek verwijderd op het moment dat deze zijn aangenomen door de Eerste Kamer.

Het nieuws treft u aan de op de website van Recht.nl, maar u kunt ook een abonnement (gratis voor onderwijsmedewerkers en studenten) nemen op het Recht.nl-magazine. In dat geval ontvangt u het nieuws in de vorm van een e-mail elke maandagmorgen in uw mailbox. U hoeft dan niet de site te bezoeken om op de hoogte te blijven. Bovendien biedt de nieuwsbrief de mogelijkheid een profiel aan te brengen in de bezorging, hetgeen betekent dat u dan alleen dat nieuws in uw mailbox aantreft waar u prijs op stelt. En bent u een magazine kwijt? Dan vindt u in de linkerkantlijn de weg naar oudere edities.

U kunt Recht.nl ook volgen via Twitter, twitter.com/rechtnl. U ontvangt dan alle aan Recht.nl toegevoegde nieuwsberichten via Twitter. U hoeft geen abonnement te hebben om Recht.nl te kunnen volgen op Twitter. Het is tevens mogelijk nieuwsberichten die u tegen komt op Recht.nl te delen met anderen via LinkedIn en Facebook. Daartoe staan onder de berichten de bekende iconen.

Ook kunt u nieuws naar u toe laten sturen via zogenaamde RSS-feeds.⁴¹ RSS-feeds zijn persoonlijke nieuwskanalen op het internet. Via een RSS-feed stuurt een zender, in casu Recht.nl, berichten naar u, indien u aangemeld bent als abonnee van die feed. Veel online nieuwsmedia, waaronder vrijwel alle kranten, bieden RSS-feeds aan. In geval van Recht.nl kunt u zich via RSS op de hoogte laten houden van al het nieuws of alle vacatures, maar u kunt er ook voor kiezen alleen fiscaal nieuws toegestuurd te krijgen, of alleen vacatures in de advocatuur. U kunt RSS instellen door te klikken op oranje RSS-knop rechtsboven op elke Recht.nl-pagina.

Vakliteratuur

Via Vakliteratuur worden de inhoudsopgaven en samenvattingen van artikelen gepubliceerd van een groot aantal tijdschriften die relevant zijn voor de professionele jurist. De databank bevatte in 2012 circa 300.000 samenvattingen van artikelen. Kort na het verschijnen van nieuwe afleveringen van deze tijdschriften vindt u de inhoudsopgaven in deze rubriek of in uw eigen mailbox. Welke inhoudsopgaven van welke tijdschriften dat zijn, is afhankelijk van het door u aangemaakte profiel.

Desgewenst kunt u losse artikelen bestellen. Dat kan overigens alleen als er onder de samenvatting van het artikel het een A4-icoontje staat met daarachter de tekst Bestel artikel. U bestelt dan het artikel bij de uitgever. U kunt via Recht.nl ook losse nummers van tijdschriften kopen. Dat kan door in het pull down-menu onder de titel van het tijdschrift te kiezen voor Bestellen los nummer van dit tijdschrift. Door het volgen van de dan beschreven procedure kunt u het nummer van het tijdschrift toegestuurd krijgen. De afhandeling wordt verzorgd door Jongbloed Juridische Boekhandel.

Iets anders is dat veel organisaties de inhoudsopgaven van binnengekomen tijdschriften kopiëren, om deze vervolgens rond te sturen. Indien een medewerker een interessant stuk ziet in de inhoudsopgave laat hij dit vervolgens kopiëren of hij gaat naar de bibliotheek om het stuk te lezen. Een tijdrovende en kostbare procedure. Vakliteratuur maakt dit soort activiteiten overbodig. Voor organisaties die op deze wijze te werk gaan, is Vakliteratuur dan ook ideaal. Eigenlijk gaat men door gebruik van deze dienst al onmiddellijk geld verdienen, in plaats van dat het geld kost.

Er zijn echter meer voordelen dan bespaarde arbeids-, kopieer- en papierkosten. Indien de papieren inhoudsopgaven zijn rondgestuurd dan worden deze veelal niet bewaard, en als dat al wel gebeurt dan zijn die stapels papier nu niet echt toegankelijk te noemen. In het geval van Vakliteratuur worden alle inhoudsopgaven opgeslagen in een database, waardoor deze te allen tijde op te roepen en te doorzoeken zijn. Met andere woorden, u heeft alle inhoudsopgaven van de tijdschriften die u interessant vindt altijd onder handbereik.

⁴¹ Really Simple Syndication, Wikipedia

Recht.nl Vakliteratuur bestaat uit de volgende onderdelen:

Homepage

Op de voorpagina bent u in één oogopslag op de hoogte van de meest recent toegevoegde inhoudsopgaven.

12 rechtsgebieden

Op de 12 rechtsgebieden bovenaan de pagina (Algemene juridische tijdschriften tot en met Strafrecht) treft u rechtsgebied-specifieke selecties aan van de opgenomen tijdschrifttitels.

Tijdschriftenprofiel

Op deze pagina kunt u zich aan- en afmelden voor het Vakliteratuur-magazine en kunt u uw persoonlijke instellingen beheren. Middels het elektronische magazine blijft u automatisch per e-mail op de hoogte van uw eigen selectie van tijdschriften. U kunt het profiel aanmaken en/of wijzigen via de daartoe bestemde knop rechts onder de zwarte balk.

Alle tijdschriften

U bereikt via deze pagina met één klik een overzicht van alle tijdschriften die zijn opgenomen in Vakliteratuur. Met een volgende klik op de naam van een bepaald tijdschrift krijgt u vervolgens van dat tijdschrift alle beschikbare inhoudsopgaven te zien. De knop Alle tijdschriften staat rechts onder de zwarte balk.

Zoeken

De zoekmachine in rechterkantlijn ontsluit het complete archief. Met uw trefwoord doorzoekt u de samenvattingen van alle in de databank opgenomen artikelen. Het archief gaat terug tot oktober 2004. U kunt ook zoeken met jurisprudentienummers (LJN, NJ, AB, etc.)

Mijn bookmarks

Verwijzingen naar interessante tijdschriftartikelen kunt u desgewenst eenvoudig bewaren door op de knop Bookmark onder het betreffende artikel te klikken. Bij uw volgende bezoek aan de site staan uw bookmarks voor u klaar in de rechter marge van de pagina.

Naast de reeds besproken functies (bestellen (indien mogelijk) en bookmarks) treft u onderaan de samenvattingen van alle tijdschriftartikelen nog een aantal functies aan: Print, E-mail en, soms, Gerelateerde artikelen.

De eerste twee functies spreken voor zich. De soms verschijnende lijst onder de kop Gerelateerde artikelen niet. Dit betreft het volgende: indien u heeft gezocht naar een uitspraak en een artikel heeft gevonden, dan kan het zo zijn dat de uitspraak ook is besproken in andere jurisprudentietijdschriften. Welke tijdschriften dit zijn, staat onder de kop Gerelateerde artikelen. Vanuit die lijst kunt u doorklikken naar de gegevens van het betreffende gerelateerde artikel.

Vacaturebank

Op de homepage van de juridische vacaturebank van Recht.nl treft u recentelijk toegevoegde vacatures aan. Via de rubrieken bovenaan de vacaturepagina kunt u oudere vacatures inzien. De vacaturebank kent de rubrieken Advocatuur, Notariaat, Rechterlijke macht, Overheid, Onderwijs & Onderzoek, Bedrijfsleven en Overige organisaties.

Agenda

Het onderdeel Agenda biedt verwijzingen naar juridische congressen, seminars en opleidingen. Wilt u weten wat er aangeboden wordt dan kunt u naar agenda.recht.nl surfen en de cursussen doornemen. Wilt u weten wat er wordt aangeboden op het gebied van bijvoorbeeld strafrecht, dan kunt u het beste klikken op de gelijknamige rubriek bovenaan de agendapagina.

Zoeken, bewaren, tip

Zoeken: Indien u zoekt via het veld rechtsboven in de zwarte balk, dan zoekt u in de nieuwsdatabank die terug gaat tot 2001. Zoekresultaten worden gerangschikt naar datum.

Met behulp van de *fuzzy*-functie kunt u automatisch zoeken op alle woorden die met dezelfde letters beginnen als uw trefwoord. Zoekt u bijvoorbeeld op het trefwoord 'boek' en vinkt u fuzzy aan, dan worden (naast 'boek') ook woorden als 'boekhouder' en 'boekhouding' gevonden.

Als u *Juridische Tijdschriften* aanvinkt, dan doorzoekt u de databank met inhoudsopgaven van de juridische tijdschriften op Recht.nl. Deze databank gaat terug tot oktober 2004.

Vinkt u *Mijn Tijdschriften* aan, dan kunt u zoeken in uw eigen verzameling tijdschriften. Om deze functie te gebruiken, dient u eerst een persoonlijk profiel aan te maken.

Gezien het feit dat u makkelijk en snel in de verschillende databanken kunt zoeken, heeft u snel een klein dossier bij elkaar betreffende het onderwerp waarin u geïnteresseerd bent: nieuws met eventueel verwijzingen naar uitspraken en rapporten, en tijdschriftartikelen. Artikelen die u vervolgens kunt inzien omdat u een abonnement heeft op het tijdschrift waarin het artikel is gepubliceerd, inzien in een bibliotheek, of inzien omdat u het direct besteld heeft via Recht.nl bij de uitgever.

Bewaren: U kunt verwijzingen naar gevonden nieuwsberichten op de normale wijze toevoegen aan uw Favorieten. Wel dient u in de meeste gevallen de naam van de Favoriet aan te passen, zodat voor u duidelijker is wat het betreft. Verwijzingen naar (samenvattingen van) artikelen in tijdschriften kunt u bewaren door te klikken op Bookmark dat onderaan elk artikel staat.

Tip: Indien u heeft gezocht naar een bepaald onderwerp kunt u daarna simpel bekijken of en in welke tijdschriften over het onderwerp geschreven is. U selecteert daartoe in het midden bovenaan de resultaatpagina *Juridische Tijdschriften* of *Mijn Tijdschriftenprofiel* en klikt opnieuw op zoeken. In eerste geval zoekt u in alle opgenomen tijdschriften, in het tweede alleen in tijdschriften in uw profiel. In dat profiel kunt u bijvoorbeeld tijdschriften opnemen waarop u geen abonnement heeft. Zo is de kans dat u iets ontgaat heel klein.

Navigator

De nieuwe Kluwer Navigator is een online portal dat heel veel juridische informatie ontsluit. U kunt daarbij denken aan wet- en regelgeving, jurisprudentie, commentaren, vakliteratuur en tijdschriften. Hierbij dient u zich overigens bewust te zijn van het feit dat u alleen die informatie te zien krijgt waarop u geabonneerd bent. Om een beeld te geven van de mogelijkheden beschrijven we een paar simpele zoekopdrachten naar wetgeving, jurisprudentie, een verdrag, literatuur en een EU-richtlijn.

Wetgeving

Stel dat u op zoek bent naar artikel 13 van de Wet bescherming persoonsgegevens. Na het opstarten van de Navigator kunt u dan heel simpel de naam van de wet invoeren in het zoekveld bovenaan het scherm. Het zal u daarbij opvallen dat, terwijl u tikt, de naam op een zeker moment al verschijnt in het zoekveld. Vervolgens klikt u op de zoekknop. U krijgt dan honderden hits waarbij de tekst van de wet niet bij de eerste resultaten te zien is. U krijgt evenwel ook een aantal zoekfilters te zien, die u kunnen helpen toch snel bij de wet te komen. Als u echter op het filter Wet- en regelgeving drukt, dan houdt u nog ruim 100 resultaten over en staat de wet nog steeds niet bovenaan. Als u vervolgens 'artikel 13' aan de naam van de wet in het zoekveld toevoegt, dan krijgt u weliswaar iets minder resultaten, maar het artikel staat nog niet zomaar op het scherm. Dit geschreven hebbend lijkt Geavanceerd zoeken een betere optie. Als u in het zoekveld Geavanceerd zoeken achter Wetnaam de naam van de wet invult, en achter Artikelnummer het nummer van het gewenste wetsartikel, dan krijgt u een beperkt aantal resultaten, waaronder een verwijzing naar het betreffende artikel. Dat werkt dus beter.

Hierbij laat zich gelijk een voordeel van de Navigator zien. In de resultatenlijst treft u namelijk niet alleen de wet aan, maar ook andere bronnen die voor dat artikel relevant zijn. U moet daarbij denken aan commentaren bij het artikel, een tijdschriftartikel, en verwijzingen naar jurisprudentietijdschriften.

The screenshot shows the Kluwer Navigator website interface. The main content area displays the title 'Wet bescherming persoonsgegevens, Artikel 13 (01-09-2001 tot ---)' and a brief description of the article. Below the description is a table with the following data:

Gegevens deze versie	
Redactionele toelichting:	-
Broepublicatie:	05-07-2000, Stb. 2000.302 (ultgifte: 20-07-2000, kamerstukken: 25892)
Inwerkingtreding:	01-09-2001
Broepublicatie inwerkingtreding:	05-07-2001, Stb. 2001.337 (ultgifte: 19-07-2001, kamerstukkenregelingnummer: -)
Afhankelijke geldigheid:	-
Overige regelgevende instantie(s):	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Titelvariant(en):	-
Vakgebied(en):	Internationaal publiekrecht / Mensenrechten, Informatierecht / ICT

Als u eenmaal de tekst op het scherm ziet, dan ziet u rechtsboven 2 knoppen die interessant zijn: Verwijzingen en Wetsversies. Als u op de eerste knop drukt, krijgt u de gelegenheid makkelijk en snel te surfen naar commentaar, jurisprudentie en vakliteratuur relevant voor het op het scherm staande artikel. Dat deze extra informatie aanwezig had u ook al gezien in de zoekresultaten, maar u kunt deze dus ook oproepen via het scherm waarop het wetsartikel staat. De knop Wetsversies biedt u de mogelijkheid een tekst van het artikel op te roepen zoals die gold op een bepaalde datum.

Tevens vindt onder de tekst van het artikel aanklikbare verwijzing naar relevante Staatsbladen en Kamerstukken.

Jurisprudentie

Als we bij een zoektocht naar jurisprudentie dezelfde weg bewandelen en eerst het eenvoudige zoekveld gebruiken om te gaan zoeken naar de uitspraak van de Hoge Raad van maart 2005 inzake Baby Kelly, dan is het aantal resultaten iets kleiner dan bij de zoektocht naar de wet bescherming persoonsgegevens. Ook nu worden weer filters aangeboden die het mogelijk maken snel tot de uitspraak te komen. Een klik op het filter Jurisprudentie leert dat in onder meer NJ 2006, 606 de uitspraak is besproken. Indien u klikt op die uitgave (wat alleen kan als u een abonnement heeft), dan verschijnt de essentie, een samenvatting, de tekst van de uitspraak, en een noot. Dat is dus mooi.

Via Geavanceerd zoeken zou u in dit geval niet veel sneller tot de uitspraak gekomen zijn omdat u immers alleen de naam van de zaak wist en een jaartal en de rechtsprekende instantie.

Verdrag

Een zoektocht naar het Cybercrime-verdrag van de Raad van Europa levert een respectabel aantal resultaten op waarvan niet op het eerste ook duidelijk is of tekst van het verdrag ook bij de resultaten zit. Een van de filters is evenwel getiteld Wetnaam/wetingang. Een klik hierop laat zien dat er een verdrag bestaat met de titel Verdrag inzake de bestrijding van strafbare feiten verbonden met elektronische netwerken. Dit is de Nederlandse naam van het verdrag. Een klik geeft nadere informatie zoals de historie en verdragsgegevens. De tekst is evenwel niet beschikbaar en ook kan niet geklikt worden op een genoemd nummer van de Tractatenblad. Dat is jammer. U kunt natuurlijk wel dit nummer kopiëren en dat invoeren in het daartoe bestemde zoekformulier op Overheid.nl. U vindt dan de tekst. Wat gelijk opvalt, is dat u niet kunt knippen en plakken in de Navigator met de muis. Om een stuk tekst of een nummer te kunnen kopiëren vanuit de Navigator naar een ander zoekformulier of uw eigen document, dan dient u dat (na selectie) te doen met de toetsen ctrl-c en ctrl-v.

Literatuur

U bent op zoek naar het artikel Hoe veilig is de privacy van de doorsnee burger sinds 9/11? dat is geschreven door Anton Vedder en Leo van der Wees. U weet niet waar het stuk gepubliceerd is. Het invoeren van de titel in het zoekveld van de homepage leidt tot niets. U moet dus naar Geavanceerd zoeken. U voert opnieuw de titel in, vinkt Vakliteratuur aan en voert de auteursnamen 'van der wees' in achter Auteur. Dit geeft een aantal resultaten waaronder een verwijzing naar Data Juridica. Een klik wijst uit dat het stuk is gepubliceerd in Privacy & Informatie, een uitgave van Uitgeverij Paris. Indien u geen abonnement heeft, dient u zich dus te vervoegen tot die uitgever, of het via Recht.nl Vakliteratuur het artikel bestellen. Dat kan namelijk ook.

EU-richtlijn

Tot slot zoeken we naar de EU-richtlijn elektronische handel. Intikken van de naam van de richtlijn in het zoekveld op de homepage leidt tot enorm veel hits. Teveel. Ook hier brengen de filter evenwel uitkomst. Een klik op Wetnaam/wetingang geeft onder meer de richtlijn als resultaat. Ook hier, net als

²⁹ Marc van Opijnen, Waarom Lindenbaum-Cohen een Landelijk Jurisprudentie Nummer (LJN) heeft, Trema, juni 2009 - nr. 6 (online)

bij het eerder gezochte verdrag, krijgt u slechts gegevens over de richtlijn te zien. Niet de tekst van de richtlijn zelf en geen links naar de tekst. U heeft nu evenwel het nummer waarmee makkelijk en snel de tekst van de richtlijn kunt vinden in EUR-Lex (hieronder te bespreken).

The screenshot shows the Kluwer Navigator interface. At the top, there's a search bar and navigation links. The main content area displays the title of the directive: "Richtlijn 2000/31/EG juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij ('richtlijn inzake elektronische handel') (17-07-2000 tot ---)". Below the title, there's a section for "Inhoudsopgave" and a "Zoeken binnen dit document" field. The "Gegevens deze versie" section provides details about the document's publication and entry into force. The "Gegevens oorspronkelijke versie" section provides details about the original document's publication and entry into force.

Gegevens deze versie	
Redactionele toelichting:	-
Bronpublicatie:	08-06-2000, PnEG 2000, L 178 (uitgft: 17-07-2000, regelingnummer: 2000/31/EG)
Inwerkingtreding:	17-07-2000
Bronpublicatie inwerkingtreding:	08-06-2000, PnEG 2000, L 178 (uitgft: 17-07-2000, regelingnummer: 2000/31/EG)

Gegevens oorspronkelijke versie	
BVWS nummer:	-
Bronpublicatie:	08-06-2000, PnEG 2000, L 178 (uitgft: 17-07-2000, regelingnummer: 2000/31/EG)
Inwerkingtreding:	17-07-2000
Bronpublicatie inwerkingtreding:	08-06-2000, PnEG 2000, L 178 (uitgft: 17-07-2000, regelingnummer: 2000/31/EG)
Afhankelijke geldigheid:	-
Datum vervalt:	-

Al met al lijken we met behulp van de Navigator snel documenten te kunnen vinden of op zijn minst gegevens die het weer makkelijk maken elders de documenten te vinden. Het zoeken gaat net zoals dat bij Google, maar u kunt ook de bekende operatoren gebruiken: EN, AND, +, OF, OR, |, NIET, NOT. Standaard zoekt de zoekmachine ook met de synoniemen van het opgegeven zoekwoord. Als een zoekopdracht tussen aanhalingstekens wordt geplaatst, gebeurt dit niet.

Zoeken, bewaren, tip

Zoeken: U kunt op 2 manieren zoeken in de Navigator. Als u de Navigator heeft opgestart dan verschijnt een zoekveld bovenaan de pagina. U kunt daar zoektermen invoeren en op de zoekknop drukken. In de linkerkantlijn ziet u evenwel ook een knop Geavanceerd zoeken staan. Indien u hierop klikt dan verschijnt een zoekscherm waarin u vele kenmerken kunt invoeren van de bron die u zoekt. U dient daarbij te denken aan het landelijk jurisprudentienummer (LJN) voor uitspraken, de auteursnaam voor artikelen, en de naam van de wet voor wet- en regelgeving.

Bewaren: In de Navigator kunt u meerdere documenten tegelijk printen of bewaren, in pdf of in tekst. Als u zoekresultaten ziet, vinkt u de documenten

aan die u als lijst of als complete documenten wilt bewaren of printen. Een document opent u door op het gewenste zoekresultaat te klikken. Vanaf deze plek kunt u het document ook emailen, bewaren in een dossier, printen of opslaan.

Het bewaren van een link naar een document kan vanuit vanuit een geopende document. U kiest via de bewaar-button voor 'bewaars de link in het document'. Op dat moment is de link gekopieerd naar uw klembord. Op het moment dat u uw eigen document opent in bijvoorbeeld Word, kunt u hier de link plakken via ctrl-v of via rechter muisknop 'plakken'. Dit werkt alleen in Internet Explorer en als uw browser het toestaat om gegevens naar het klembord te kopiëren. In andere gevallen wordt de link naar het scherm afgebeeld en kunt u deze zelf naar het klembord kopiëren.

Een *deep*link naar een document in de Navigator plaatst u door een woord in uw eigen tekst te selecteren, en via uw rechter muisknop '*hyper*link' te kiezen. Vervolgens plakt u de link in het veld '*adres*' onderin het scherm dat verschijnt, via ctrl-v.

Tip: Informatie over de Kluwer Navigator vindt u onder op navigator.kluwer.nl. Voor uitleg en instructies kunt u surfen naar Kluwer Navigator Support op www.kluwernavigator.nl/support. U vindt daar onder meer korte instructievideo's.

Andere portalen

Van de andere juridische portalen bespreken we het universitaire Portill. Voor een overzicht van andere portalen kunt u terecht bij Advocatenstart.nl.

Portill

Portal Internet Law Library (Portill, www.portill.nl) is onderdeel van een samenwerking tussen de juridische faculteiten van een aantal Nederlandse universiteiten. Het doel van deze samenwerking is een volwassen internetbibliotheek voor het juridisch-wetenschappelijke domein aan te bieden, primair gericht op het Nederlandse recht en secundair op het Europese en internationale recht.

De juridische internetbibliotheeken bevatten tezamen een verzameling van juridische internetbronnen gericht op het gebruik door docenten en studenten van Nederlandse en buitenlandse universiteiten. Derden, zoals praktijkjuristen of andere geïnteresseerden, kunnen echter ook de bronnen gebruiken.

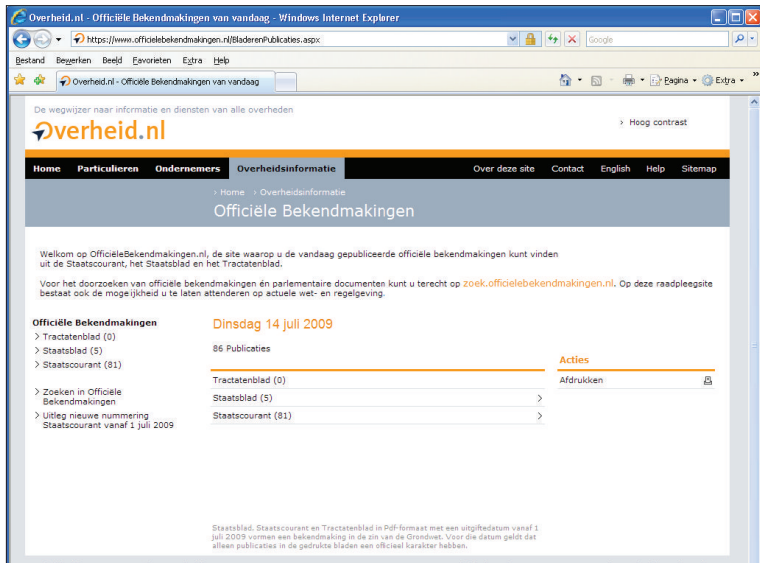
Portill verspreidt tevens een wekelijkse elektronische nieuwsbrief: ILL-actueel. Wanneer u op de hoogte wilt blijven van actuele juridische nieuwsberichten, dan kunt u zich gratis abonneren op deze nieuwsbrief. Klik daartoe op Aanmelden nieuwsbrief rechtsboven in de blauwe balk op Portill.nl.

8 Wet- en regelgeving

De eerste drie paragrafen van dit onderdeel gaan over Officiële bekendmakingen (Overheid.nl), Staten-Generaal Digitaal, en de Eerste Kamer. Sites die besproken moeten worden wanneer het gaat over wetten in aanbouw en de wetsgeschiedenis. De laatste paragraaf gaat over het onderdeel van Overheid.nl waar zo goed als alle Nederlandse wetten en regels te vinden zijn: Wet- en regelgeving.

Officiële bekendmakingen, Overheid.nl

Met ingang van 1 juli 2009 geschiedt officiële bekendmaking in het Staatsblad, de Staatscourant en het Tractatenblad langs elektronische weg, door plaatsing van de bekendmaking op www.officiëlebekendmakingen.nl. Dus de Staatsbladen, de Staatscouranten en de Tractatenbladen die beschikbaar zijn op deze site en die een uitgiftedatum hebben van 1 juli 2009 of later vormen een bekendmaking in de zin van de Grondwet. Vóór die datum geldt dat alleen publicaties in de gedrukte bladen een officieel karakter hebben.

Het archief van Officiëlebekendmakingen.nl bevat Staatsbladen en Staatscouranten vanaf 1 januari 1995, met dien verstande dat van Staatscouranten uitgegeven vóór 1 april 2009 niet alle publicaties zijn opgenomen.

³⁰ CBP, www.cbppweb.nl

Op 1 september 2011 zijn de Tractatenbladen uit de periode 1951-1994 toegevoegd aan de website Officiëlebekendmakingen.nl. Hierdoor zijn alle Tractatenbladen online zijn te raadplegen.

In het Staatsblad verschijnen Nederlandse wetten en Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB). Daarnaast worden schorsings- en vernietigingsbesluiten opgenomen, evenals Koninklijke Besluiten inzake de inwerkingtreding.

Let op! Met het overgaan op elektronisch bekendmaken op Officiëlebekendmakingen.nl heeft vanaf 1 juli 2009 iedere bekendmaking een eigen nummer. Deze opeenvolgende nummering begint ieder jaar opnieuw bij 1. De naam van een elektronische bekendmaking van de Staatscourant luidt vanaf die datum stct [jaargang], [nummer]. Een voorbeeld: Staatscourant 2010, 12746.

Hiernaast heeft met ingang van 25 februari 2011 ieder individueel gepubliceerd onderdeel van de Handelingen een itemnummer gekregen. U kunt op dit itemnummer zoeken via het zoekformulier voor parlementaire documenten. U vindt dan documenten die na 25 februari zijn gepubliceerd. Het gaat hierbij om Handelingen van vergaderingen die na 1 januari 2011 hebben plaatsgevonden.

U kunt overigens op paginanummer blijven zoeken via het zoekformulier voor parlementaire documenten, maar bij 'lage' paginanummers en het ontbreken van een itemnummer kunt u resultaten in meerdere vergaderingen verwachten. Dit komt doordat met ingang van 25 februari 2011 de paginanummers bij iedere vergadering opnieuw starten bij 1.

Een ander gevolg van de introductie van itemnummers is dat tekstuele verwijzingen naar Handelingen het itemnummer moeten bevatten. Een voorbeeld van een verwijzing met itemnummer is: Handelingen II 2010/11, nr. 108, item 5, p. 25-36.

In de Staatscourant wordt alles opgenomen waarvan een wet, Koninklijk Besluit of ministerieel besluit bekendmaking of mededeling in de Staatscourant voorschrijft en publicaties, afkomstig van de centrale overheid, zoals intrekking van rijbewijzen, faillissementen, surseances van betaling, wijziging van huwelijkse voorwaarden etc.

Het Tractatenblad bevat de tekst en eventueel de vertaling van een verdrag of besluit van een volkenrechtelijke organisatie dat Nederland met andere staten of volkenrechtelijke organisaties heeft gesloten.

Behalve de drie genoemde publicaties bevat de website parlementaire documenten (de publicaties van de Eerste en Tweede Kamer) waarvan het archief eveneens teruggaat tot 1 januari 1995. Deze documenten vindt u door op de homepage van Overheid.nl te klikken op de rubriek waarin parlementaire documenten staat of door op Officiëlebekendmakingen.nl te

klikken op Zoeken in Officiële bekendmakingen in de linkerkantlijn, of door direct te surfen naar zoek.officielebekendmakingen.nl. Onder parlementaire documenten wordt verstaan agenda's, Handelingen, Kamerstukken, Kamervragen met antwoord (Aanhangsels), Kamervragen zonder antwoord. Met name in de Kamerstukken treft u informatie aan over de totstandkoming van wetgeving.

Soms bevat een Kamerstuk een brief waarmee een minister de Kamer informeert over een rapport. Het rapport is dan in veel gevallen een bijlage die op Officielebekendmakingen.nl ook beschikbaar gesteld wordt. Of een Kamerstuk bijlagen heeft of uit meer stukken bestaat, ziet u onmiddellijk als u een document heeft gevonden. In de linkerkantlijn verschijnt dan namelijk onder een kop Gerelateerde informatie een verwijzing daarnaar.

Tot slot is de attenderingsfunctie van dit onderdeel van deze site het vermelden waard. Met deze functie kunt u een zoekvraag laten registreren. U wordt dan vervolgens per e-mail op de hoogte gesteld als er nieuwe wet- en regelgeving verschijnt die aan de eerder opgegeven zoekterm(en) voldoet. Alvorens van deze dienst gebruik te kunnen maken, dient u zich wel te registreren. Zodra u dat gedaan heeft, verschijnt in de rechterkantlijn de verwijzing Beheren zoekvragen & attenderingen. Na een zoekvraag verschijnt dan in diezelfde kantlijn ook elke keer de verwijzing Deze zoekvraag bewaren. De titels van de functies spreken voor zich.

Zoeken, bewaren, tip

Zoeken: Als u surft naar Officielebekendmakingen.nl kunt u in de linkerkantlijn klikken op Zoeken in Officiële Bekendmakingen. Als u vervolgens onder Bladeren klikt op de + voor per dag, week, en maand dan ziet u hoeveel van welke publicaties zijn toegevoegd aan die site die dag, week of maand. Een klik op een publicatiesoort geeft vervolgens de titels van de publicaties. Hiermee bladert u als het ware door recente gepubliceerde documenten.

Behalve bladeren kunt u de zoekformulieren gebruiken. Er zijn er 3. Bij eerste binnenkomst wordt het formulier getoond dat u in staat stelt in alle aangeboden publicaties te zoeken. Als u klikt op Staatsblad, Staatscourant, of Tractatenblad dan verschijnt een daartoe bestemd zoekformulier. Een derde formulier verschijnt als u op Parlementaire documenten klikt.

Bewaren: Het Staatsblad, de Staatscourant, het Tractatenblad en de andere publicaties beschikbaar op Officielebekendmakingen.nl zijn vanaf 1 juli 2009 permanent raadpleegbaar. Dit betekent dat u vanaf die datum kunt dieplinken naar deze publicaties en dat u deze kunt toevoegen aan uw Favorieten. U linkt dan naar de webversie van een document. Alvorens u een document toevoegt aan uw Favorieten dient rechts eerst te klikken op Permanente link. Dan verschijnt in de adresbalk de permanente link en dan kunt u deze toevoegen aan uw Favorieten.

Voor zo goed als alle beschikbare documenten geldt overigens dat ook de authentieke versie beschikbaar is. Indien dat het geval is, staat een verwijzing naar deze versie in pdf (Portable Document Format) in de rechterkantlijn.

Tip: Memories van toelichting bij Kamerstukken hebben altijd volgnummer 3. Dus indien u een Kamerstuknummer heeft en u zoekt de memorie van toelichting, plaats dan een 3 in het invulveld achter Ondernummer.

Eerste Kamer

Op de homepage van de Eerste Kamer (www.eerstekamer.nl) staat bovenaan een aantal hoofdrubrieken waarvan Kamerstukken voor dit boek het meest relevant is. In deze rubriek treft u informatie aan over wetsvoorstellen en aanverwante documenten zoals schriftelijke vragen, moties en brieven.

Wetsvoorstellen

Alle wetsvoorstellen die sinds 1995 bij de Eerste Kamer aanhangig zijn of waren, zijn op deze site opgenomen. Van de wetsvoorstellen uit de periode 1995-1997 is alleen een korte samenvatting opgenomen. Sinds 1999 zijn tevens de bij een wetsvoorstel behorende Eerste Kamer-documenten opgenomen.

Indien u op Wetsvoorstellen klikt onder de rubriek Kamerstukken verschijnt een pagina met twee zoekrubrieken: Wetsvoorstellen selecteren en Wetsvoorstellen zoeken. In de eerste rubriek kunt u zoeken naar voorstellen waarbij de naam van een Kamercommissie, het vergaderjaar en de fase waarin het voorstel zich bevindt, kunt invoeren. In de tweede rubriek kunt u zoeken op trefwoord en op Kamerstuknummer. U hoeft daarbij niet een compleet woord of nummer in te geven, maar u kunt volstaan met de ingave van de eerste 5 à 6 letters van een trefwoord of een deel van het Kamerstuknummer.

Andere onderdelen onder de hoofdrubriek Kamerstukken zijn: Interpellatievragen, Schriftelijke vragen, Moties, Toezeggingen, Brieven, Verzoekschriften, Stenogrammen.

Er bestaat op zich niet zo heel veel behoefte om de site van de Eerste Kamer te bezoeken, omdat de Eerste Kamerstukken ook via Officiëlebezoekingen.nl ontsloten worden. Het kan evenwel dat u nieuwsgierig bent naar de voortgang van de behandeling van een voorstel in de Eerste Kamer. Dat kunt u zien op de site van de Eerste Kamer en daarnaast vindt u in het kort de hoofdlijnen van op de site aanwezige voorstellen. Handig als u snel even wilt weten waar een voorstel over gaat. Dit laatste vindt u echter vaak ook in de inleiding van de memorie van toelichting bij een wetsvoorstel en die memories van toelichting vindt u als eerder gezegd op Officiëlebezoekingen.nl.

Zoeken, bewaren, tip

Zoeken: U kunt zoeken naar alle bovengenoemde documenten door onder de hoofdrubriek Kamerstukken te klikken. Van Kamerstukken kunt u volstaan met ingave van een (deel van een) woord of nummer. Zo kunt u voor het vinden van de Aanpassingswet richtlijn inzake elektronische handel volstaan met het ingeven van woord “elektronische”. Aardig is dat wanneer u een woord per abuis verkeerd spelt, dus bijvoorbeeld electronisch, de zoekmachine u resultaten laat zien beginnend met ele, en zo vindt u het betreffende voorstel alsnog.

Bewaren: Over het bewaren van webadressen en documenten op de Eerste Kamersite kunnen wij kort zijn. U kunt verwijzingen naar voorstellen op de normale wijze toevoegen aan uw Favorieten. Datzelfde geldt voor de webadressen van de via deze site gevonden pdf-documenten. Deze pdf-documenten kunt u vanzelfsprekend ook bewaren op uw eigen computer.

Tip: Als u een wetsvoorstel gevonden hebt, dan kunt u door de muis te bewegen over de iconen in de stand van zaken-balk, zien wat voor documenten het betreft met bijbehorende data.

Staten-Generaal Digitaal

Officiële bekendmakingen.nl bevat zo goed als alle documenten die van belang zijn, of zijn geweest, voor de totstandkoming van wet- en regelgeving. Het archief van deze site gaat echter niet verder terug dan 1995. Datzelfde geldt voor de Eerste Kamersite. In het geval u dus op zoek bent naar een memorie van toelichting of een Eerste Kamerstuk van voor 1995, dan kunt u niet bij deze sites terecht. Sinds kort betekent dat niet meer dat u uw zoektocht moet vervolgen in een ouderwetse bibliotheek, maar dient u in dergelijke gevallen te surfen naar www.statengeneraaldigitaal.nl. Op de website Staten-Generaal Digitaal vindt u namelijk alle Handelingen (Kamerverslagen, Kamerstukken en Kamervragen) van het zittingsjaar 1814-1815 tot 1 januari 1995.

Zoeken, bewaren, tip

Zoeken: Op de homepage van Staten-Generaal Digitaal staat een eenvoudig zoekformulier. In dit formulier kunt u het vergaderjaar en een zoekwoord invoeren. Indien u meer weet van het document dat u zoekt, is dit formulier niet afdoende en dient u te klikken op Uitgebreid zoeken.

In dit formulier kunt u de muis op de ‘i’ houden voor assistentie bij het invoeren van gegevens. Bovendien kunt u op ‘klikken op radioknop’ drukken voor meer invulmogelijkheden. Zo verschijnt achter Kamerstukken onder meer een veld waarin u het Kamerstuknummer kunt invullen.

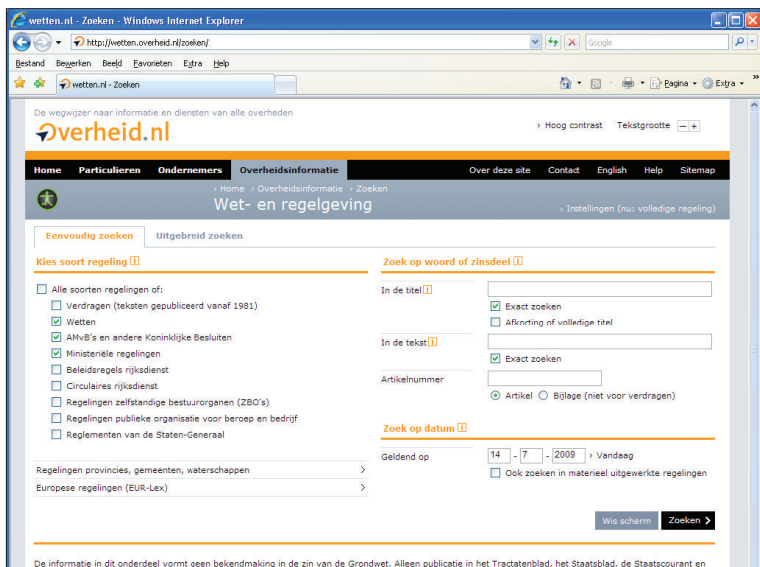
Bewaren: Indien u een document gevonden heeft, kunt u het webadres van dat document op de normale wijze aan uw Favorieten toevoegen. Ook kunt u de documenten zelf downloaden en bewaren op uw pc.

Tip: Om een ingang te bieden in het complexe Handelingen-materiaal is voor mensen die daarmee nog niet erg bekend zijn, een aantal thema's geselecteerd. Elk thema bestaat uit een beknopte beschrijving van een spraakmakende gebeurtenis met daarbij een aantal links naar Kamerverslagen, Kamerstukken en/of Kamervragen waarin dat thema behandeld wordt. Thema's zijn bijvoorbeeld Europa, mensenrechten, politieke geschiedenis van Nederland

Wet- en regelgeving, Overheid.nl

Voorgaande sites zijn met name interessant om gegevens te achterhalen over de totstandkoming van wet- en regelgeving. Als een regeling eenmaal van kracht is en u zoekt de volledige, geconsolideerde, tekst van die regeling, dan dient u te surfen naar de afdeling Wet- en regelgeving van Overheid.nl. U kunt deze afdeling bereiken door op de homepage van Overheid.nl op de gelijknamige rubriek te klikken. U komt er direct als u wetten.overheid.nl of www.wetten.nl ingeeft in de adresregel van uw browser. Met het wettenbestand dat de overheid via deze site beschikbaar stelt, geeft zij invulling aan haar wens om wetgeving via internet voor iedereen raadpleegbaar te maken. Lange tijd was het niet goed mogelijk om gratis volledige wetteksten te raadplegen. Op deze site kan dit nu wel. Het gaat hierbij om wetten, verdragen, AMvB's en andere Koninklijke Besluiten, Ministeriële regelingen, Beleidsregels rijksdienst, Circulaires rijksdienst, Regelingen van zelfstandige bestuursorganen (ZBO's), Regelingen van organen van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie (PBO) en andere openbare lichamen voor bedrijf en beroep (OLBB's), en Reglementen van de Staten-Generaal.

Naast al deze regelingen bevat de site ook regelingen van provincies, gemeenten en waterschappen. Deze verzameling regelingen is nog niet compleet, maar er worden regelmatig nieuwe aan toegevoegd. Een klik op Regelingen van provincies, gemeenten, BES, waterschappen, en voormalige Nederlandse Antillen (voor 10-10-2010) brengt u bij een zoekpagina voor die regelingen. U kunt ook klikken op het woord overzicht in de inleidende tekst. U ziet dan welke organisaties hun algemeen verbindende voorschriften ('verordeningen') al via deze site publiceren. Als u op de naam van een partij in het overzicht klikt, krijgt u de van die partij opgenomen regels te zien.

De verwijzing Europese regelingen (EUR-Lex) doet suggereren dat dit deel van Overheid.nl ook Europese regelgeving bevat maar dat was op het moment van het schrijven van dit stuk niet het geval. Het is echter wel de bedoeling dat op termijn alle verwijzingen naar Europese richtlijnen en verordeningen in het onderdeel Wet- en regelgeving aanklikbaar worden.

Wetten.nl biedt u de mogelijkheid de volledige teksten van wet- en regelgeving te raadplegen. Doet u dat vandaag, en u verandert niet de datum onder Zoek op datum, dan krijgt u de tekst te zien zoals die vandaag geldig is. Wilt u evenwel de geldende tekst inzien van een regeling op een door u gekozen datum dan kan dat ook. Bij dat laatste dient u zich evenwel bewust te zijn van het feit dat deze site in mei 2002 van start gegaan is met op dat moment geldende wet- en regelgeving met als gevolg dat u geen wetteksten kunt oproepen van voor die tijd. Dus u kunt geen versie van de Auteurswet oproepen zoals deze gold in 2001.

Over de opgenomen verdragen kan gezegd worden dat op het moment van het schrijven van dit boek de geconsolideerde teksten beschikbaar waren van de verdragen waarvan vanaf 1951 de teksten zijn gepubliceerd in het Tractatenblad.

Wetten.nl is zeer actueel. De publicaties met nieuwe teksten en wijzigingen worden bij minimaal 95% van de gevallen binnen 2 werkdagen na publicatiedatum verwerkt. Voor maximaal 5% van de publicaties vindt verwerking binnen 5 werkdagen plaats.

Nieuw op Wetten.nl is de mogelijkheid wetten mee te nemen op uw iPad of e-reader. Als u Wetten.nl heeft opgeroepen, dan ziet u rechtsboven onder de grijze balk de volgende tekst staan: Neem nu de wetten mee op uw e-reader of iPad. Klik op hierop dan komt u op een pagina (epub.overheid.nl) waarop wordt uitgelegd hoe dat gaat hoe u wetten op uw e-reader of iPad kunt plaatsen.

Bij dit proces wordt uitgegaan van zogenaamde wetsfamilies. Een wetsfamilie bestaat uit een wet met de onderliggende regelingen, zoals Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's), Koninklijke besluiten en ministeriële regelingen. Per wetsfamilie is een elektronisch boek gegenereerd dat u kunt downloaden en openen op een e-reader. Als er een wijziging in een wetsfamilie wordt doorgevoerd, wordt deze ook op ePUB.overheid.nl geplaatst. Zo kunt u altijd beschikken over de laatste versie van een wet(sfamilie).

Als u een iPad heeft, dan dient u de WettenNL-app te downloaden. Deze applicatie maakt het mogelijk om de wetsfamilies op uw iPad te lezen. Daarnaast heeft deze app enkele handige extra functies. Zo krijgt u een melding als er een update beschikbaar is in een eerder opgehaalde wetsfamilie. Ook kunt u zelf notities en markeringen aanbrengen in de wetsfamilies.

Zoeken, bewaren, tip

Zoeken: Het zoekformulier van wetten.overheid.nl is duidelijk. Een paar zaken zijn handig om te weten:

nadere informatie bij het invullen van bepaalde velden kunt u krijgen door de muis op de bij het veld genoemde 'i' te houden

het is veelal niet nodig de standaardvinkjes aan te passen u kunt ook zoeken op bekende korte namen van wetten en regels, zoals bijvoorbeeld arbowet als u zoekt naar de Arbeidsomstandighedenwet

als u ook wilt zoeken in teksten die op de door u aangegeven zoekdatum geen werking meer hebben, dient u een vinkje te zetten voor Ook zoeken in materieel uitgewerkte regelingen onder Zoek op datum

als u een tekst hebt opgeroepen kunt u voor de gehele regeling of per artikel de zogenaamde wetstechnische informatie oproepen (rechtsboven de pagina voor de gehele regeling, de 'i' achter elk artikel voor wetstechnische informatie over het betreffende artikel)

in deze wetstechnische informatie kunt u direct doorklikken naar verwante regelingen en documenten (Staatsbladen, Kamerstukken).

Bewaren: In het vernieuwde Wetten.nl kunt u vandaag de dag op de normale wijze een gevonden wet of regel aan uw Favorieten toevoegen. Wel is het verstandig de meegegeven naam van de Favoriet aan te passen in een voor u begrijpelijke naam. Let wel op, indien u het adres bewaart inclusief

geldigheidsdatum dan roept u een volgende keer een tekst op zoals die gold op de datum dat u hem toevoegde aan uw Favorieten. Latere eventuele wijzigingen krijgt u dan niet te zien. U kunt de geldigheidsdatum in het webadres verwijderen om altijd de meest recente versie via uw Favorieten te kunnen oproepen.

Tip: Als u een wet gevonden heeft dan ziet u, als u de tekst heeft opgeroepen, rechtsboven de tekst Wetstechnische informatie met daarachter een 'i'. Een klik daarop brengt u op een pagina met wat men noemt wetstechnische informatie met onder andere verwijzingen naar artikelen die verwijzen naar de regeling die u heeft opgeroepen.

Overige wettensites

Met het vorenstaande weet u zo goed als alles wat u wilt weten over wet- en regelgeving op internet. Toch willen wij er nog een paar noemen alvorens over te gaan naar rechtspraak.

Op de website van de Tweede Kamer (www.tweedekamer.nl) staat een overzicht van alle aanhangige wetsvoorstellen. Houd de muis op Kamerstukken en klik vervolgens op Aanhangige wetgeving.

De Algemene Raad van de Orde van Advocaten wordt met enige regelmaat door tal van (overheids-)lichamen om advies gevraagd over ontwerp wet- en regelgeving. Deze adviezen zijn raadpleegbaar via de site van de Orde: www.advocatenorde.nl. U vindt de wetgevingsadviezen door uw muis eerst te houden op advocaten en vervolgens te klikken op Wetgevingsadviezen.

Daarnaast publiceert de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) wetgevingsadviezen op zijn website (www.nvvr.org) onder Adviezen. Deze adviezen hebben betrekking op wetsvoorstellen en beleidsvoornemens van de Minister van Veiligheid en Justitie en soms ook op die van andere departementen of instellingen. De site bevat adviezen die vanaf begin 2000 zijn uitgebracht door de Wetenschappelijke Commissie van de NVvR. U kunt desgewenst de adviezen downloaden of printen.

De Raad van State adviseert regering en parlement over wetgeving en bestuur. In het onderdeel Adviezen vindt u een overzicht van de adviesaanvragen die bij de Raad van State in behandeling zijn en een overzicht van de adviezen die de Raad van State recent heeft vastgesteld. In de adviesdatabank vindt u alle adviezen die na 1 januari 2000 zijn uitgebracht en openbaar gemaakt.

9 Rechtspraak

In het geval van rechtspraak is er met name één website van belang: Rechtspraak.nl. Dit hoofdstuk zal dan ook met name tekst en uitleg geven over die site. Ter afsluiting zal evenwel kort enige aandacht besteed worden aan andere sites met uitspraken.

Rechtspraak.nl

Rechtspraak.nl is de officiële site van de rechterlijke organisatie in Nederland. De gerechten zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor deze site. De uitvoering is in handen van spir-it is het ICT-bedrijf voor de Rechtspraak.

Het ingeven van het webadres www.rechtspraak.nl doet u belanden op de homepage Rechtspraak.nl. Aan de bovenzijde van de pagina treft u in de witte balk de hoofdrubricken aan: Recht in Nederland, Naar de rechter, Organisatie, Actualiteiten, Uitspraken en registers, Procedures, Werken bij. De eerste drie rubrieken zijn met name gericht op het niet juridisch geschoolde publiek. Alle andere rubrieken zijn voor praktijkjuristen meer en minder interessant. In dit hoofdstuk komt alleen de rubriek Uitspraken en registers aan de orde. Van deze hoofdrubriek behandelen wij de onderdelen Uitspraken en de LjN index.

Uitspraken

Als u de muis houdt op Uitspraken en registers en vervolgens klikt op Uitspraken, dan belandt u op een pagina met in de linkerkantlijn de optie Zoekeken in uitspraken. Een klik daarop brengt u bij een zoekformulier. Alvorens daar nader op in te gaan is het handig om te weten dat de Hoge Raad reeds vanaf het begin (eind 1999) zo goed als alle uitspraken op Rechtspraak.nl plaatst. Inmiddels doen de Centrale Raad van Beroep, het College van Beroep voor het Bedrijfsleven en de Raad van State dat ook. Helaas lijken de andere instanties een willekeurige selectie te plaatsen. Hierdoor kan het voorkomen dat in een juridisch tijdschrift uitspraken worden vermeld die u niet aantreft op Rechtspraak.nl. Dit is niet alleen jammer, maar vooral ook vreemd in die gevallen dat mensen werkzaam bij de rechterlijke macht de selecties aanleveren aan de commerciële uitgevers. Zij geven hun selectie blijkbaar wel door aan deze uitgevers, maar niet aan de site van hun club, de rechterlijke macht. De situatie is overigens inmiddels wel verbeterd. Terwijl in de jaren 2000-2003 jaarlijks zo'n 1400 in tijdschriften gepubliceerde hof- en rechtbankuitspraken niet te vinden waren op Rechtspraak.nl, is dit aantal gedaald tot 900 in 2007 en 700 in 2008.⁴² Wat hier ook van zij, inmiddels bevat Rechtspraak.nl wel meer dan 160.000 uitspraken en dat maakt de (nog niet volledige) databank toch waardevol.

42 Marc van Opijnen, Waarom Lindenbaum-Cohen een Landelijk Jurisprudentie Nummer (LjN) heeft, Tremas, juni 2009 - nr. 6 (online)

Het uitspraken-zoekformulier maakt het mogelijk te zoeken op vier onderdelen: landelijk jurisprudentienummer (LJN), zaaknummer, vindplaats en kenmerken.

The screenshot shows the homepage of Rechtspraak.nl, the official site of the Dutch legal system. The page features a navigation menu with categories like 'Recht in Nederland', 'Naar de rechter', 'Organisatie', 'Actualiteiten', 'Uitspraken en registers', 'Procedures', and 'Werken bij'. A search bar is prominently displayed. Below the navigation, there are several content blocks: 'Naar de rechter' with links to 'Rechtszaak beginnen', 'Familie zaken regelen', 'Gedaagd voor de rechter', 'Verdacht van strafbaar feit', and 'In hoger beroep gaan'; 'Alle gerechten' with a search filter for 'Adressen en telefoonnummers'; 'Uitspraken en registers' with a search box and filters for 'Zoeken in uitspraken', 'Nevenfuncties van rechters', and 'Centraal Insolventieregister'; 'De Rechtspraak' with links to 'Raad voor de rechtspraak', 'Rechterlijke organisatie', 'Actuele thema's', and 'Herziening gerechtelijke kaart'; 'Nieuws' with articles like 'Burgemeester mag shoarma-restaurant voor drie maanden sluiten' and 'Provincie mag Eersel niet in plaats van Bladel als standplaats geldigen voor ambulancevervoer'; 'Uitgelicht' with an article 'Samsung schendt octrooi'; and a '200 JAAR RECHTERLIJKE MACHT IN NEDERLAND' banner.

Het landelijk jurisprudentienummer is een nummer dat u steeds vaker tegenkomt in juridische publicaties. Dat komt onder meer omdat met instemming van alle grote uitgevers het LJN is verheven tot nationale standaard voor jurisprudentienummering (zie ook het artikel genoemd in noot 29). Heeft u dit nummer dan biedt dat uiteraard het snelste resultaat. Het zaaknummer zal minder vaak bekend zijn, maar kan ook gebruikt worden in een zoektocht naar een uitspraak. Probleem bij het zoeken met behulp van het zaaknummer is dat een dergelijk nummer kan bestaan uit een combinatie van cijfers, letters en andere tekens. Dat maakt de kans op fouten bij de invoer van het nummer groot waardoor u niet de gewenste uitspraak vindt. Door al die tekens nemen uitgevers ook niet altijd op een juiste wijze de zaaknummers over in hun uitgaven. Dus als u een nummer overneemt uit een tijdschrift en de zoekmachine van Rechtspraak.nl geeft geen resultaat, dan zegt dat nog niet alles en is het de moeite waard ook op een andere wijze naar dezelfde uitspraak te zoeken.

Weet u welk unieke nummer een uitspraak in een bepaalde bron heeft gekregen, dan kunt u dat invullen achter *Vindplaats*. Hiervoor kunt u de gebruikelijke notatie hanteren: jaartal in vier cijfers, gevolgd door paginanummer of volgnummer. Als scheidingsteken kunt u zowel een *slash* gebruiken als een komma ('2004/138' of '2004, 138').

Weet u noch LJV, noch zaaknummer, noch de vindplaats dan bent u aange-
wezen op het onderdeel Kenmerken van het zoekformulier. Hier kunt u aan-
geven dat u wilt zoeken in de teksten van uitspraken, aangeven van welke
instantie u een uitspraak zoekt, de datum nader preciseren, en aangeven
binnen welk rechtsgebied de door u gewenste uitspraak valt.

Na een zoekopdracht krijgt u in de resultatenlijst te zien wanneer een uit-
spraak is gedaan, wanneer deze op Rechtspraak.nl is gepubliceerd, welk
rechtsgebied het betreft, wat voor procedure het geweest is en, tot slot, een
inhoudsindicatie. Met name het laatste is uitermate nuttig. U kunt immers
door het lezen van deze indicatie snel een idee krijgen van de kern van een
zaak en op basis daarvan besluiten deze al dan niet te gaan lezen. Deze
inhoudsindicatie zult u echter bij veel oudere zaken nog niet aantreffen. Pas
in een later stadium zijn de gerechten deze indicatie gaan toevoegen en dat
is jammer. Bij oudere uitspraken moet u het dus doen met de eerste regels
van de uitspraken die getoond worden in de resultatenlijst en daar heeft u
zo goed als niets aan. De civiele kamer van de Hoge Raad voegt zelfs pas
sinds september 2005 inhoudsindicaties toe aan hun uitspraken. Daarnaast
zult u bij gebruik van Rechtspraak.nl constateren dat de inhoudsindicaties
soms van magere kwaliteit zijn.

Zo maakte het College van Beroep voor het Bedrijfsleven zich er tot voor
kort vaak makkelijk vanaf. Men kwam vaak niet verder dan de vermelding
van de regeling die aan de orde is geweest in een uitspraak: Mededingings-
wet, Pensioen- en spaarfondswet, EG-steunverlening akkerbouwgewassen,
etc.

LJV-index

Ondanks de bovengenoemde gebreken is Rechtspraak.nl populair. De
kwaliteit en kwantiteit zijn inmiddels van een dergelijk niveau dat er maar
weinig juristen zijn die er geen gebruik van maken. Dat gebruik ziet de lezer
van juridische artikelen terug in de noten waar steeds vaker een LJ-nummer
achter een uitspraak vermeld staat. Dit betekent natuurlijk niet dat er geen
verwijzingen naar NJ, BNB, RvdW, BB, KG, etc. meer te vinden zijn. Die
zullen altijd blijven. Althans, zeker daar waar in deze tijdschriften noten aan
uitspraken worden toegevoegd. Maar u snapt wat de gevolgen zijn; soms
leest u een artikel met daarin een verwijzing naar de NJ en wilt u graag even
naar de online versie op Rechtspraak.nl. Omdat u makkelijker zoekt in een
uitspraak online, maar natuurlijk ook omdat u makkelijk een stuk tekst kunt
knippen uit een online vonnis om dat vervolgens te plakken in uw eigen
document. Aan de andere kant is het zeer wel mogelijk dat u wordt verwe-
zen naar een interessante uitspraak middels (slechts) het LJ-nummer. In
dat geval wilt u wellicht graag weten of en in welk juridische tijdschrift de
uitspraak is gepubliceerd, of dat een tijdschrift is dat voor u toegankelijk is,
en of er wellicht ook een noot aan toegevoegd is.

Om dit te kunnen doen kunt u de LJN-index gebruiken. Dit is een index waarin de gegevens opgenomen zijn van uitspraken uit meer dan 40 juridische tijdschriften en databanken. Voor zover uitspraken die nog niet hadden, hebben alle uitspraken genoemd in de tijdschriften en websites een uniek LJ-nummer gekregen. Aan dit nummer zijn vervolgens de zaakgegevens, de vindplaatsen in de opgenomen tijdschriften en databanken en de gegevens omtrent annotaties gekoppeld. De teksten van de uitspraken zelf, noch samenvattingen of andere ontsluitingsinformatie treft u niet aan in de index. Daarvoor bent u aangewezen op de in de LJN-index genoemde bronnen, behalve voor de uitspraken opgenomen in de databank van Rechtspraak.nl uiteraard. Voor alle duidelijkheid, u treft dus in de LJN-index ook uitspraken aan die ouder zijn dan 1999, de start van Rechtspraak.nl. Zo zijn bijvoorbeeld van de NJ (Nederlandse Jurisprudentie) de gegevens van alle hierin gepubliceerde uitspraken vanaf 1965 opgenomen. In totaal bevat de LJN-index vindplaatsen van meer dan 230.000 uitspraken!

De LJN-index biedt u middels de bovenstaande systematiek dus de mogelijkheid te kijken of een Rechtspraak.nl-uitspraak is gepubliceerd in een andere databank of tijdschrift, maar het maakt het ook mogelijk een in een tijdschrift genoemde uitspraak (zonder LJN) te vinden in Rechtspraak.nl.

Een voorbeeld. U loopt tegen een noot aan waarin verwezen wordt naar de zaak Scientology tegen Karen Spaink en anderen middels het LJ-nummer: A15638. Vervolgens bent u nieuwsgierig of en waar de uitspraak is gepubliceerd en of er annotaties zijn. U surft naar de LJN-index, geeft het nummer en het resultaat is:

BIE 2004, 57 m. nt. A.A. Q.

IER 2003, 69 m. nt. FWG

NJ 2003, 664

NJF 2003, 93

Rechtspraak.nl.

Waar vindt u de LJN-index? Simpel. U surft naar www.rechtspraak.nl. Aldaar houdt u de muis op Uitspraken en registers rechts bovenin de knoppenbalk. Vervolgens verschijnt er een kader met daarin onder meer LJN-index. Een klik daarop brengt u bij deze dienst en u kunt aan de slag. Kost niets, u hoeft zich niet te registreren, en de bediening is simpel.

Zoeken, bewaren, tip

Zoeken: Het zoekformulier is duidelijk. Voor zover u twijfelt hoe wat in te vullen, komt u daar snel achter door te klikken op de Info-knoppen achter

de verschillende invulvelden. Het zoeken op vrije tekst in het onderdeel Kenmerken week eerst af van Google. Dat is inmiddels anders. U kunt gewoon, net als in Google, achter elkaar woorden ingeven die niet per se in die volgorde in de tekst hoeven voor te komen.

Bewaren: Gevonden uitspraken hebben geen permanent adres. Het heeft dan ook geen zin deze adressen aan uw Favorieten toe te voegen. Een permanent adres naar een uitspraak dient u zelf samen te stellen. De vorm van het permanente adres is als volgt: www.rechtspraak.nl/ljn.asp?ljn=LJN. Dus een dieplink naar de publicatiegegevens van bovengenoemde uitspraak van Karin Spaink tegen Scientology zou zijn: www.rechtspraak.nl/ljn.asp?ljn=A15638. Gezien het feit dat uitspraken waarvan u het LJN heeft makkelijk altijd terug te vinden zijn, heeft het weinig zin dieplinks naar uitspraken te maken. U dient dan echter wel goed het LJN te bewaren.

Tip: In de LJN-index kunt u ook dieplinken naar uitspraken. U maakt dan een verwijzing naar een pagina waarop, naast een link naar de volledige tekst van de uitspraak (indien aanwezig), staat aangegeven in welke andere tijdschriften en databanken de uitspraak is gepubliceerd. De vorm van de dieplink naar de LJN-index is www.ljn.nl/LJN. Dus een dieplink naar de publicatiegegevens van het Lindenbaum-Cohen-arrest uit 1919 zou zijn: www.ljn.nl/AG1776.

Sinds kort toont Rechtspraak.nl de tijdschriften waarin een uitspraak is genoemd/besproken onder de inhoudsindicatie. U hoeft dan niet naar de LJN-index om uit te vinden waar u meer over de uitspraak te weten kunt komen. Recente uitspraken zullen vanzelfsprekend nog niet dergelijke vermeldingen hebben, omdat het veelal enige tijd duurt alvorens een uitspraak in een (papieren) tijdschrift is genoemd/besproken.

Overige Rechtspraaksites

Naast Rechtspraak.nl is er in ons land een aantal andere sites met gratis beschikbare uitspraken. De ruimte ontbreekt om ook deze uitgebreid te bespreken. Daarvoor verwijzen wij dan ook graag naar Recht.nl (www.recht.nl/gids/rechtspraak). Wel noemen we kort en in alfabetische volgorde enkele van de meest belangrijke uitsprakensites.

Boek 7-10.nl (arbeidsrecht)

Betrekkelijk nieuw is de site Boek7-10.nl. Deze site bevat jurisprudentie over het arbeidsrecht in brede zin. Boek7-10.nl is, na registratie, gratis toegankelijk. Tevens is er een e-mailnieuwsbrief die u wekelijks informeert over de recent verschenen jurisprudentie. U vindt deze site op www.boek7-10.nl.

College bescherming persoonsgegevens, uitspraken, adviezen en rapporten

Op de site⁴³ van het College bescherming persoonsgegevens (CBP) vindt u uitspraken, adviezen, en rapporten. Indien deze documenten aanwezig zijn, vindt u deze de onder Themadossiers.

Uitspraken geven het standpunt van het CBP naar aanleiding van concrete verzoeken om beoordeling van rechtmatigheid, om bemiddeling of om de behandeling van een klacht.

Adviezen worden vaak op verzoek opgesteld. Zo kan het CBP om advies gevraagd worden over voorstellen van wet en algemene maatregelen van bestuur, die geheel of voor een belangrijk gedeelte betrekking hebben op de verwerking van persoonsgegevens. Het CBP kan ook ambtshalve advies uitbrengen.

Rapporten zijn doorgaans de neerslag van grotere verkennende of ambtshalve onderzoeken naar de stand van zaken bij de bescherming van persoonsgegevens bij concrete organisaties.

Commissie gelijke behandeling, oordelen

Iedereen die zich ongelijk behandeld voelt, kan een klacht indienen bij de Commissie Gelijke Behandeling (CGB, www.cgb.nl). De CGB beoordeelt dan of de gelijkebehandelingswetgeving is overtreden. Dit is haar belangrijkste taak. Een zoekmachine voor oordelen vindt u onder Oordelen. U kunt ook naar oordelen zoeken via het zoekveld in de blauwe balk.

Domeinnaam-jurisprudentie (DomJur)

De economische groei en het toegenomen economische belang van het internet hebben meer en meer gerechtelijke procedures met zich meegebracht. Vooral rechtsgedingen over domeinnamen, inclusief de inbeslagnahme van domeinnamen, komen geregeld voor. Daarom is in opdracht van de Stichting Internet Domeinnaamregistratie Nederland (SIDN) een site opgezet met (informatie over) uitspraken inzake domeinnaamgeschillen, DomJur (www.domjur.nl). Het inhoudelijk gedeelte wordt verzorgd door het Tilburg Institute for Law, Technology, and Society (TILT) van de Tilburg University.

Op de DomJur-site worden de uitspraken over Nederlandse domeinen zo compleet, snel en overzichtelijk mogelijk beschikbaar gesteld. Handig is het onderdeel dossiers dat in de menubalk verschijnt als u de site binnengaat. U vindt daarin bijvoorbeeld alle zaken betreffende typefout-domeinnamen bij elkaar.

43 CBP, www.cbpreweb.nl

Daarnaast vindt u op deze website uitspraken in het kader van Notice-and-Take-Down, waarbij het gaat om de verantwoordelijkheid van internetten- senpersonen. De inhoud van deze site is met name bedoeld voor juristen, maar bevat ook informatie voor bezoekers die in mindere mate bekend zijn met domeinnamen en de verantwoordelijkheid voor informatie op het internet en de daarmee samenhangende juridische aspecten.

Juridisch Wetenschappelijk Bureau, Hoge Raad civiele arresten

Evenals Rechtspraak.nl bevat de website van het Juridisch Wetenschappelijk Bureau (JWB, www.jwb.nl) de volledige tekst van de civielrechtelijke arresten van de Hoge Raad. U vindt deze in de rubriek Jurisprudentie@ctueel.

De arresten op de JWB-site worden voorzien van trefwoorden, relevante wetsartikelen en een uitgebreide samenvatting. Alle samenvattingen en arresten worden (sinds begin 2000) opgeslagen in een database met uitgebreide zoekmogelijkheden.

Nederlandse Mededingingsautoriteit, besluiten, fusiemeldingen en opinies

Op het webadres www.nmanet.nl vindt u de website van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa). Op die site staat een groen balkje met de knoppen Nieuws, Besluiten, Fusiemeldingen en Opinie. De benaming spreekt voor zich. Wilt u zoeken in documenten van de NMa, dan kunt u na het klikken op een van de knoppen onderaan klikken op de archieflink. Die geeft toegang tot een zoekformulier. Ook kunt u zoeken via het invulveld in de blauwe balk, of beter, via een zoekformulier door te klikken op Uitgebreid zoeken in de blauwe balk.

OPTA, besluiten

Besluiten van de Onafhankelijke Post en Telecommunicatie Autoriteit (OPTA, www.opta.nl) zijn beschikbaar op de website van deze organisatie. Deze zijn te vinden door bovenaan te klikken op Actueel. U krijgt dan onder meer een zoekformuliertje te zien waarin u onder Documentsoort kunt aangeven dat u de besluiten wilt zien. In hetzelfde onderdeel vindt u ook publicaties over gerechtelijke uitspraken waarbij de OPTA betrokken is geweest.

Raden voor Rechtsbijstand jurisprudentiedatabank

Indien u surft naar de website van de Raad voor Rechtsbijstand op www.rvr.org en vervolgens klikt op Ik ben betrokken bij het proces, dan ziet in de linkerkantlijn een knop Jurisprudentie staan. Een klik op die knop brengt u bij een databank met vooral uitspraken van de Raad van State en van verschillende rechtbanken in kwesties aangaande de uitvoering van de Wet op de rechtsbijstand, waarin de Raad van State nog niet heeft beslist.

10 Verdragen

Is het de afgelopen jaren heel snel, heel veel beter geworden op internet met de ontsluiting van volledige, accurate en betrouwbare wetten en gerechtelijke uitspraken; voor verdragen is dat niet anders. Een tweetal sites (drie diensten) moet in dit hoofdstuk genoemd worden: Overheid.nl (opnieuw) en het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Daarnaast wordt in de slotparagraaf nog kort gewezen op enkele weblocaties die in het kader van een zoektocht naar internationaalrechtelijke bronnen van belang kunnen zijn.

Tractatenblad (Officiële bekendmakingen, Overheid.nl)

Het Tractatenblad bevat de authentieke tekst en eventueel de vertaling van een verdrag of besluit van een volkenrechtelijke organisatie dat het Koninkrijk der Nederlanden met andere staten of volkenrechtelijke organisaties heeft gesloten. In het Tractatenblad wordt altijd vermeld voor welk deel van het Koninkrijk een verdrag in of buiten werking treedt, of voorlopig wordt toegepast. Daarnaast bevat het Tractatenblad andere gegevens over het verdrag of besluit. Het Tractatenblad wordt uitgegeven sinds 1951.

Tractatenbladen vindt u op de website Officiële bekendmakingen. Op de homepage van die site ziet u of en hoeveel Tractatenbladen er die dag zijn toegevoegd. Als u in de linkerkantlijn klikt op Zoeken in Officiële bekendmakingen kunt u bekijken of en hoeveel Tractatenbladen er de afgelopen week en maand zijn toegevoegd. Als u klikt op Tractatenblad in de linkerkantlijn dan krijgt u een speciaal voor deze bekendmakingen toegesneden zoekformulier.

Enige toelichting daarop is gegeven in het hoofdstuk over de website Officiële bekendmakingen. De oudste Tractatenbladen in de databank van Officiële bekendmakingen dateren van eind 1951.

Verdragen (Wet- en regelgeving, Overheid.nl)

Het onderdeel Wet- en regelgeving van Overheid.nl bevat sinds enige tijd ook verdragen. U vindt hier de geconsolideerde teksten van verdragen gesloten door, en geldend voor het Koninkrijk. 'Geconsolideerd' betekent dat de tekst gepubliceerd wordt waarin alle wijzigingen zijn verwerkt. Met de publicatie van de geconsolideerde teksten op internet zijn dus de complete en geldende teksten beschikbaar.

Ook bij deze teksten gaat het om de verdragen die gelden voor enig deel van het Koninkrijk. Wilt u weten voor welk deel van het Koninkrijk, dan zult u de Verdragenbank moeten raadplegen. Voor ieder verdrag wordt daar de zogenaamde Koninkrijkspositie vermeld.

De teksten vanaf 1951 zijn beschikbaar. Het gaat dan om verdragen die op 1 januari 2005 nog in werking waren, of die daarna in werking getreden zijn.

Zoeken, bewaren, tip

Zoeken: Bij verdragen zoekt het programma in de Nederlandse titel van het verdrag en in de titel in de authentieke taal (als het verdrag oorspronkelijk niet in het Nederlands is). Indien aanwezig kunt u zowel de authentieke verdragstekst als de Nederlandse vertaling inzien. Dus als u bijvoorbeeld zoekt op cybercrime, toont het systeem de Convention on Cybercrime op het scherm en kunt u via de linkerkantlijn de Nederlandse versie van dit verdrag inzien.

Bewaren: In het vernieuwde Wetten.nl kunt u op de normale wijze een gevonden verdrag aan uw Favorieten toevoegen. Wel is het verstandig de meegegeven naam van de Favoriet aan te passen in een voor u begrijpelijke naam. Let wel op, indien u het adres bewaart inclusief geldigheidsdatum dan roept u een volgende keer een tekst op zoals die gold op de datum dat u hem toevoegde aan uw Favorieten. Latere eventuele wijzigingen krijgt u dan niet te zien. U kunt de geldigheidsdatum in het webadres verwijderen om altijd de meest recente versie via uw Favorieten te kunnen oproepen.

Tip: Als u een verdrag gevonden heeft dan ziet u, als u de tekst heeft opgeroepen, rechtsboven de tekst Wetstechnische informatie met daarachter een 'i'. Een klik daarop brengt u op een pagina met wat men noemt wetstechnische informatie met onder andere verwijzingen naar de Tractatenbladen waarin melding wordt gemaakt van het gevonden verdrag.

Verdragenbank (Ministerie van Buitenlandse Zaken)

De verdragsdiensten van Overheid.nl zijn goed te gebruiken in combinatie met de Verdragenbank van het ministerie van Buitenlandse Zaken. De Verdragenbank bevat de gegevens van verdragen, waarbij Koninkrijk der Nederlanden partij is. Met verdragsgegevens worden alle relevante feiten bedoeld, zoals ondertekening, bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring, toetreding, opzegging, territoriale toepassing, verklaring van voortgezette gebondenheid, maken of intrekken van voorbehouden, afleggen, wijzigen of intrekken van verklaringen et cetera.

In de Verdragenbank zijn verdragsgegevens opgenomen van:

alle verdragen, waarvan vanaf 1951 de teksten zijn gepubliceerd in het Tractatenblad, en die gelden voor enig deel van het Koninkrijk

alle verdragen, waarvan vanaf 1945 de teksten zijn gepubliceerd en die gelden voor Aruba, Curaçao, Sint Maarten en/of het Caribische deel van Nederland. Veel van deze verdragen gelden uiteraard ook voor het Europese Nederland

alle verdragen, waarvan het Koninkrijk depositaris is.

Op het moment van schrijven van dit boek waren de gegevens van 7000 verdragen beschikbaar. Alle voorbehouden, verklaringen en bezwaren, afgelegd na 1 januari 2003, zijn opgenomen.

U vindt de Verdragenbank door via Rijksoverheid.nl naar de site van het van het ministerie van Buitenlandse Zaken te gaan. Daar klikt u in de linkerkantlijn op Onderwerpen, dan onder de V op Verdragen en tot slot in de tekst op de link in de zin waarin de Verdragenbank genoemd wordt.

Naast een verwijzing naar de Verdragenbank treft u op de pagina getiteld Verdragen ook verwijzingen aan naar aanvullende informatie en documenten die te maken hebben met verdragen, zoals bijvoorbeeld een verwijzing naar de zogenaamde Maandberichten. Hierin worden recente wijzigingen van verdragsgegevens vermeld in afwachting van het verschijnen van een volgend Tractatenblad. In de Maandberichten wordt informatie gegeven over nieuwe partijen bij een verdrag, inwerkingtreding en/of voorlopige toepassing van een verdrag, voorbehouden, bezwaren en afgelegde verklaringen. Teksten van verklaringen, voorbehouden en bezwaren worden niet opgenomen, maar zijn wel te vinden in de Verdragenbank.

Een andere verwijzing in de linkerkantlijn is Geconsolideerde Verdragen van de Europese Unie. Via deze pagina heeft u rechtstreeks toegang tot de Nederlandstalige geconsolideerde (geactualiseerde) teksten van de Verdragen van de Europese Unie, inclusief protocollen en verklaringen. Het zijn de gewijzigde teksten van de Verdragen zoals ze luiden sinds inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon op 1 december 2009. In maart 2010 zijn nieuwe geconsolideerde versies gepubliceerd in het EU Publicatieblad. Deze versies zijn te raadplegen via de website van het Expertisecentrum Europees Recht.

Tot slot willen wij nog wijzen op de verwijzing naar Mensenrechtenverdragen. Een klik hierop geeft u rechtstreeks toegang tot relevante informatie, c.q. verdragsgegevens, zoals partijgegevens, verbanden en voorbehouden en bezwaren, alsmede de Nederlandse geconsolideerde teksten van de voor het Koninkrijk der Nederlanden belangrijkste normstellende instrumenten op het terrein van de rechten van de mens. Naast de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens gaat het in het bijzonder om verdragen, inclusief protocollen, waarbij het Koninkrijk der Nederlanden partij is of van plan is in de toekomst partij te worden.

Zoeken, bewaren, tip

Zoeken: Als u klikt op Verdragenbank in de linkerkantlijn verschijnt een zoekformulier met behulp waarvan u in de Verdragenbank kunt zoeken.

Bewaren: Een pagina met verdragsgegevens kunt u op de gebruikelijke wijze toevoegen aan uw Favorieten. Wel is het verstandig de naam van de Favoriet aan te passen, zodat u in een oogopslag weet waar de Favoriet naar verwijst.

Tip: In plaats van het bovengenoemde pad kunt u ook het webadres www.minbuza.nl/verdragen ingeven. U komt dan direct op de verdragen-afdeling van het ministerie van Buitenlandse zaken.

Overige verdragensites

De drie voorgaande (onderdelen van) sites bieden op het gebied van verdragen zoveel informatie dat het noemen van een andere sites nauwelijks meer interessant is. Toch willen wij nog enkele sites noemen die in verband met internationaal recht toch wel eens de moeite van een bezoek waard kunnen zijn.

Asser Instituut

De homepage van het Asser-instituut geeft een overzicht van de juridische terreinen waarop het instituut actief is. Daarnaast bevat de homepage een lijst met documenten die recentelijk zijn toegevoegd. Een klik brengt de bezoeker direct bij (informatie over) het toegevoegde document.

Als u klikt op een van de onderwerpen op de homepage klikt dan belandt u op een subpagina met bovenaan een knoppenbalk met per onderdeel verschillende onderwerpen. Indien u dus op zoek bent naar documenten die betrekking hebben op European Environmental Law, European Law, International Humanitarian Law, Private International Law, Public International Law of International Sports Law, dan is de Asser-site een interessante startsite.

Een bezoeker kan zich gratis op de Newsservice abonneren en wordt dan via e-mail op de hoogte gehouden van nieuws, activiteiten en andere zaken die met het werk van de Asser-instituut te maken hebben.

Hague Conference On Private International Law

Ook de website van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht www.hcch.net dient hier genoemd te worden. Het meest interessante onderdeel van deze site, die in het Engels en het Frans beschikbaar is, is ongetwijfeld de lijst met verdragen die zijn opgesteld onder de vlag van deze conferentie. Een klik op Conventions in de linker kantlijn brengt u op de pagina waar de lijst staat. Voor meer informatie over de verdragen en voor de volledige (Engelse) tekst dient u te klikken op de titels. Soms zijn ook vertalingen beschikbaar. U kunt na het oproepen van een verdrag klikken op Translations om te bezien of dat het geval is.

Internationale organisaties

Tot slot van dit hoofdstuk over verdragen merken wij nog op dat verdrags teksten natuurlijk in veel gevallen ook te vinden zijn op de websites van de internationale organisaties die (mede) achter het opstellen van die teksten zitten. Zo vindt u arbeidsverdragen op de website van de International Labour Organization (www.ilo.org), (bepaalde) handelsverdragen op de web-

site van de United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL), verdragen van de Raad van Europa vindt u in het online Treaty Office van de Raad , etc. Nadeel van een zoektocht naar verdragen via de websites van internationale organisaties is dat deze sites niet altijd uitblinken in duidelijkheid, waardoor een verdragstekst niet altijd zomaar gevonden is.

Ook heel aardig in dit verband is de United Nations Treaty Collection die te vinden is op het webadres treaties.un.org. Dit betreft een enorme databank met documenten waarin u op tal van manieren kunt zoeken.

Tevens bevat Recht.nl een verdragenpagina. U vindt deze op het webadres www.recht.nl/gids/verdragen. Op deze pagina treft u vooral verwijzingen aan naar sites waarop ook weer verwijzingen staan naar internationaalrechtelijke bronnen.

11 Europa

Net als in de vorige hoofdstukken zullen wij in dit hoofdstuk over Europa een belangrijke site uitgebreid bespreken en daarna kort ingaan op een aantal weblocaties die in ieder geval ook genoemd moeten worden. De keuze voor een uitgebreide bespreking is voor Europa gevallen op EUR-Lex, het portaal voor het recht van de Europese Unie.

EUR-Lex

De homepage van EUR-Lex, het portaal voor het recht van de Europese Unie, vindt u op het adres eur-lex.europa.eu. Wilt u vervolgens de Nederlandse versie van de site gebruiken, dan klikt u op De toegang tot het recht van de Europese Unie. In de linkerkantlijn van de dan verschijnende pagina treft u een overzicht aan van de verschillende collecties op deze site: Verdragen, Internationale overeenkomsten, Geldende wetgeving, Geconsolideerde wetgeving, Voorbereidende documenten, Jurisprudentie en Parlementaire vragen. Daarnaast zijn er twee verwijzingen naar het Publicatieblad zichtbaar op de homepage.

The screenshot shows the EUR-Lex website interface. At the top, there is a search bar and navigation links. The main header reads 'EUR-Lex De toegang tot het recht van de Europese Unie'. Below this, there are several sections:

- PUBLICATIEBLAD**: Includes 'EENVOLDIG ZOEKEN' (search by word, reference number, date, or case number) and 'UITBREID ZOEKEN'.
- COLLECTIES**: Lists various legal collections like 'Verdragen', 'Internationale overeenkomsten', etc.
- VOOR DE PROFESSIONAL**: Provides resources for legal professionals, including 'BEGRIJPEN VAN DE EUROPESE UNIE' and 'EUPELIJKE DATABASE'.
- Over het EU-recht**: Offers information on EU law, including 'Samenstellingen van de EU-wetgeving' and 'Wetgevingstechniek'.
- Actualiteit**: A news section with items such as 'Uitbreiding 2013: Kroatië' and '21/08/2012: 2012/481/EU: Besluit van de Commissie van 16 augustus 2012'.
- Publicatieblad**: A section for the Official Journal, showing 'Meest recente edities' (L234, C264) and a 'Mijn profiel' section with a login form.

Publicatieblad

Om met de laatstgenoemde te beginnen; links en rechts kunt u kiezen voor het Publicatieblad. Een klik links brengt u op een overzichtspagina met daarop verwijzingen naar de meest recente nummers en – onderaan – naar het archief. Er staat ook een eenvoudig zoekformulier op deze pagina. Te-

vens treft u helemaal onderaan een verwijzing aan naar het supplement op het Publicatieblad waarin aankondigingen van aanbestedingen zijn opgenomen.

Rechts op de homepage van EUR-Lex staan de meest recente nummers van het Publicatieblad van de Europese Unie. Een klik op zo'n nummer doet het betreffende nummer onmiddellijk op het scherm verschijnen.

De inhoud van het Publicatieblad van de Europese Unie wordt de dag na het verschijnen op de site gezet. Er zijn twee reeksen: L (Wetgeving) en C (Mededelingen en bekendmakingen). E en A zijn bijlagen bij Publicatiebladen uit de C-serie (bv. C 307 A, C 309 E). Alle nummers vanaf 1968 zijn beschikbaar in pdf-formaat.

Verdragen

De verdragen zijn, met hun bijlagen en protocollen, de primaire bron van het recht van de Unie. Via EUR-Lex heeft u toegang tot de basisteksten van de Europese Unie en de Europese Gemeenschappen: de oprichtingsverdragen (oorspronkelijke en aangepaste versies), de wijzigingsverdragen, de toetredingsverdragen voor de uitbreidingen en andere teksten.

Internationale overeenkomsten

EUR-Lex bevat alle handelingen die voortvloeien uit de uitoefening door de Europese Gemeenschappen van hun bevoegdheden op internationaal vlak:

overeenkomsten die door de Europese Gemeenschappen met derde landen of internationale organisaties worden gesloten op de gebieden waarvoor zij bevoegd zijn;

overeenkomsten die door de lidstaten en de Europese Gemeenschappen samen worden gesloten op de gebieden waarvoor zij gedeelde bevoegdheden hebben (gemengde overeenkomsten);

de besluiten van de gemengde comités, die uit hoofde van een internationale overeenkomst zijn opgericht en die uit vertegenwoordigers van de ondertekenende staten zijn samengesteld voor het beheer van de overeenkomst.

De pagina Internationale overeenkomsten bevat onderaan verwijzingen naar het gegevensbestand overeenkomsten van de Raad van de Europese Unie en naar de zogenaamde Treaties Office Database. Via de eerste komt u op een site alwaar u informatie kunt inzien over de overeenkomsten, ook over overeenkomsten die nog niet definitief zijn goedgekeurd. De tweede link geeft toegang tot een databank met alle bilaterale en multilaterale verdragen en overeenkomsten gesloten door de Europese Unie, het Europees Atoomagentschap, de voormalige Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, en die zijn overeengekomen onder de vlag van het Verdrag van de Europese Unie.

Geldende en geconsolideerde wetgeving

De rubrieken Geldende wetgeving en Geconsolideerde wetgeving geven toegang tot alle geldende wetgeving zoals die is opgenomen in het Repertorium op de EU-wetgeving. Het repertorium is verdeeld in 20 hoofdstukken, die op hun beurt weer in rubrieken zijn verdeeld. Als u een rubriek selecteert, krijgt u een overzicht van alle geldende wetgeving in de betrokken categorie. Het repertorium bevat overeenkomsten, richtlijnen, verordeningen, besluiten en beschikkingen.

In het repertorium vindt u ook geconsolideerde teksten. Die zijn niet juridisch bindend, maar bevatten wel alle wijzigingen en correcties die in de loop der tijd in de teksten zijn aangebracht.

Het Repertorium op de geldende EU-wetgeving vormt overigens geen makkelijk toegankelijk geheel. Het vergt nogal wat geklik en waar vindt u wat? Wij konden bijvoorbeeld niet zomaar de richtlijn elektronische handel vinden in het repertorium. Via de zoekmachine ging dat vele malen sneller. Die lijkt dan ook te prefereren indien u op zoek bent naar een specifieke regeling.

Vorbereidende documenten geeft toegang tot de voorbereidende documenten van de wetgeving en tot andere documenten van de instellingen die voor het publiek van belang zijn. Onder voorbereidende documenten van de wetgeving worden alle documenten verstaan die overeenkomen met de verschillende fasen van de wetgevings- of begrotingsprocedure, waaronder voorstellen van de Commissie, gemeenschappelijke standpunten van de Raad, wetgevings- en begrotingsresoluties en initiatieven van het Europees Parlement, adviezen van het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's enz.

De op deze pagina beschikbare documenten zijn de zogenaamde COM-, JOIN-, SEC- en SWD-documenten. De categorieën JOIN en SWD zijn in januari 2012 door het secretariaat-generaal van de Commissie ingevoerd.

COM-documenten zijn voorstellen en andere documenten in het kader van een wetgevingsprocedure. COM-documenten zijn ook mededelingen, aanbevelingen, verslagen, witboeken, groenboeken. JOIN-documenten zijn gemeenschappelijke voorstellen, mededelingen, verslagen, witboeken en groenboeken van de Commissie en de Hoge vertegenwoordiger. SEC-documenten zijn interne werkdocumenten van de Europese Commissie. SWD-documenten, tot slot, zijn werkdocumenten van de Commissie en gemeenschappelijke werkdocumenten (effectbeoordelingen, samenvattingen van effectbeoordelingen, overige werkdocumenten). De nummers van deze werkdocumenten begonnen tot 2012 met de code SEC. SEC wordt vanaf 2012 niet meer gebruikt.

Het verloop van de wetgevingsprocedure van een besluit kan in PreLex (Follow-up van de interinstitutionele procedures) of OEIL (Waarnemings-

post van het Europees Parlement voor informatie over wetgeving) worden geraadpleegd. Verwijzingen naar deze diensten staan ook op deze pagina.

Jurisprudentie

De rubriek Jurisprudentie bevat uitspraken van het Hof van Justitie van de Europese Unie, van het Gerecht en van het Gerecht voor Ambtenarenzaken. Op de homepage van Jurisprudentie treft u een overzicht aan van de laatst beschikbare documenten van deze gerechten. Uitermate handig is de aanwezigheid in deze overzichten van verwijzingen naar de tekst én bibliografische gegevens van uitspraken, conclusies, etc. Voor informatie over de zaken die de verschillende gerechten behandelen, dient u te surfen naar de Nederlandse homepage van het Hof van Justitie van de Europese Unie (curia.europa.eu) en aldaar te klikken op de namen van de gerechten in de linkerkantlijn en vervolgens op Presentatie.

Helemaal onderaan staat een eenvoudig zoekformulier, dat u alleen kunt gebruiken als u over het jaar en het zaaknummer beschikt. Tevens wordt gesuggereerd dat u per jaar kunt zoeken, te beginnen in 1954. Dat blijkt niet helemaal waar te zijn. Van sommige jaren wordt geen enkele uitspraak gepubliceerd, soms een beperkt aantal en pas vanaf 2001 bijna alles. Indien uitspraken aanwezig zijn, is de maand waarin de uitspraken zijn gedaan blauw gekleurd.

Parlementaire vragen

Via de homepage van de rubriek Parlementaire vragen kan men zoeken in de vragen die door de leden van het Europees Parlement aan de Commissie en de Raad gesteld worden. Dit kunnen zijn:

schriftelijke vragen (met verzoek om een schriftelijk antwoord; worden in het Publicatieblad gepubliceerd);

mondelijke vragen (worden tijdens de vergaderperiode gesteld en in de Handelingen van het Europees Parlement gepubliceerd);

vragen tijdens het vragenuur (worden in de tijdens elke vergaderperiode van het Europees Parlement voor vragen gereserveerde tijd gesteld en in het Publicatieblad gepubliceerd).

Via de hyperlink Parlementaire vragen komt de bezoeker op de site van het Europees Parlement, die de teksten van de vragen van de laatste zittingsperiodes bevat. Ook hier kan men zoeken.

Tot slot is de verwijzing in de linkerkantlijn naar de Samenvattingen van de EU-wetgeving nog vermeldenswaardig. Deze site biedt een beknopt en objectief overzicht van de belangrijkste aspecten van de wetgeving van de Europese Unie.

Het moge duidelijk zijn, de hoeveelheid te benaderen juridische documenten via EUR-Lex is gigantisch. En dat allemaal via deze ene plek op het web. Het is met recht een portaal voor het recht van de Europese Unie.

Zoeken, bewaren, tip

Zoeken: Onder de link Eenvoudig zoeken staat aan de hand waarvan, of waarop u (eenvoudig) kunt zoeken. Als u klikt op op referentienummer verschijnt een zoekformulier om dit nummer in te vullen, als u klikt op op Celex-nummer verschijnt een formulier om het Celex-nummer in te vullen, etc. Voor het zoeken in het Publicatieblad en Jurisprudentie kunt u ook klikken op de gelijknamige verwijzingen. U vindt op de dan verschijnende pagina's ook een eenvoudige zoekmogelijkheid.

Als u weinig of niets weet dan kunt u via meer zoekopties onder Eenvoudig zoeken wellicht toch nog vinden wat u zoekt.

De verwijzing naar Uitgebreid zoeken kunt u wat ons betreft negeren. Teveel gedoe, en zoals in de toelichting op EUR-Lex staat: "Hoewel uitgebreid zoeken meer mogelijkheden biedt, zowel om te zoeken als om documenten te bekijken, vindt u met eenvoudig zoeken bijna altijd wat u zoekt".

Bewaren: U kunt verwijzingen naar zo goed als alle documenten op de gebruikelijke wijze toevoegen aan uw Favorieten. Wel dient u de toe te voegen Favoriet soms een passende naam te geven.

Tip: Een nieuwe zoekmachine voor EU-recht is Amicuria. U vindt deze zoekmachine op het adres www.amicuria.eu/service/cx3-fr.htm. Dieter Kraus, kabinetschef van de president van het EU-Hof, heeft uit onvrede met de zoekmachine van EUR-Lex deze nieuwe zoekmachine gebouwd, die tijd en moeite zou moeten besparen.

Overige Europa-sites

Europees Hof voor de Rechten van de Mens

De website van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens heeft helaas niet de talloze taalswitches die veel Europese sites kennen. U kunt bij deze site slechts kiezen uit een Franstalige en een Engelstalige versie. In de linkerkantlijn van de homepage van dit hof, dat te vinden is op www.echr.coe.int, vindt u de verwijzingen naar de rubrieken, waarvan de belangrijkste zijn: Basic texts, Case-Law en Pending cases. De zoekmachine van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heet HUDOC (Human Rights Documentation) en is te bereiken door rechtsboven in de hoek te klikken op Search HUDOC Case-Law. U komt dan op een vervolgpagina met recente uitspraken en filters (in de linkerkantlijn) die u kunnen helpen een uitspraak te vinden.

Raad van Europa

De website van de Raad van Europa vindt u op www.coe.int. De belangrijkste juridische plekken op de deze site treft u aan in de balk bovenaan de pagina: Human Rights en Rule of Law. Onder de eerste treft u verwijzingen aan informatie over onder mensenrechten en sociale rechten. Via de tweede rubriek vindt u onder meer informatie over juridische standaarden. Als u klikt op een van de onderwerpen onder Human Rights of Rule of Law dan krijgt u meer informatie over het betreffende onderwerp waaronder verwijzingen naar relevante juridische documenten zoals conventies.

Europese organisaties (Recht.nl)

Tot slot van dit hoofdstuk willen wij u nog wijzen op het onderdeel Europees Recht organisaties van Recht.nl (www.recht.nl/gids/europa). U vindt daar verwijzingen naar de bovengenoemde sites maar tevens naar tal van weblocaties van andere organisaties die een band hebben met Europa, zoals agentschappen, de directoraten generaal, het Comité van de Regio's, maar ook Statewatch en het Europees Bureau Eerste Kamer.

12 Verwijzen naar elektronische bronnen⁴⁴

Het internet is vandaag de dag een belangrijke vindplaats van juridische bronnen. Een aantal juridische sites behoort steevast tot de favorieten van de jurist: Overheid.nl, Rechtspraak.nl, EUR-Lex. Dit heeft tot gevolg dat bij het verwijzen naar documenten beschikbaar op de genoemde sites het niet meer noodzakelijk is die site en het adres daarvan te vermelden. Als men een LJ-nummer tegen komt, dan is bekend dat de uitspraak met dat nummer te vinden is op Rechtspraak.nl en dat men via de LJN-index kan achterhalen of, en waar, de uitspraak gepubliceerd is. Ook is algemeen bekend dat wetten, verdragen en Kamerstukken via Overheid.nl te vinden zijn onder Wet- en regelgeving of Officiële bekendmakingen. En richtlijnen, verordeningen en aanverwante EU-zaken zijn beschikbaar op het portaal voor het recht van de Europese Unie, EUR-Lex.

Zonder noodzakelijke toevoeging van een webadres zijn verwijzingen naar documenten gevonden op deze sites zijn dus niet wezenlijk anders dan die naar papieren bronnen. Om te bezien hoe naar dergelijke bronnen te verwijzen, dient men de Leidraad voor juridische auteurs te raadplegen.⁴⁵ In deze uitgave wordt uitleg gegeven over het verwijzen naar een wet, een richtlijn, een uitspraak, etc. Aparte regels voor het citeren van dit type elektronische bronnen zijn niet (meer) nodig.

Voor online bronnen als artikelen, rapporten, blogs, etc. is het eigenlijk niet anders. Als u maar in het hoofd houdt dat een lezer een verwijzing altijd moet kunnen terugvinden. Dat kan in 99 van de 100 gevallen door auteursnaam en titel in te voeren in het zoekveld van Google en in die gevallen is het dan ook niet nodig het webadres op te nemen in de verwijzing. Sterker, het is beter dat niet te doen. Webadressen zijn vaak lang en onleesbaar waardoor er snel een fout gemaakt wordt bij het overnemen van het adres, en webadressen wijzigen nog wel eens, waardoor een document dat vandaag op plek A staat, morgen op plek B te vinden is.

Bij het weglaten van een webadres in een verwijzing dient u zich wel te bedenken dat het mogelijk niet voor de hand ligt dat een bron online te vinden is. Twijfelt u daarover dan is het verstandig aan te geven dat dat het geval is door (online) toe te voegen aan de verwijzing. Een lezer weet dan dat hij door het invoeren van de tekst van de verwijzing in een zoekmachine (Legal Intelligence, Rechtsorde, Navigator, Google) de bron kan vinden.

Ligt het minder voor de hand hoe een online document te vinden is en biedt een zoekmachine minder soelaas, dan is het nuttig een webadres toe te voegen aan een verwijzing of een indicatie hoe een document te vinden.

Hiernaast is tegenwoordig vaak zo dat bronnen vaak online en offline beschikbaar zijn. Als auteur weet u evenwel niet over welke bronnen uw lezers beschikken. Moet u in dat geval verwijzen naar de papieren bron en de

online bron? Wij vinden dat u dat niet moet doen en dat u moet uitgaan van uw materiaal, uw bron. Een auteur moet na gedane arbeid niet overmatig veel tijd kwijt zijn aan het op orde brengen van zijn notenapparaat. Hoewel een efficiënte auteur dat natuurlijk niet hoeft te doen. Die stelt immers een noot op op het moment dat hij de bron gebruikt en verwerkt in zijn stuk. Wel blijft het uitgangspunt dat een bron eenvoudig te vinden moet zijn.

Overigens voorspellen wij dat het feit dat we anno 2011 te maken hebben met bronnen die zowel online beschikbaar zijn als op papier, over 10 jaar tot het verleden behoort. Dan staat alle juridische informatie online en verwijzen we niet meer naar paginanummers, maar alleen nog naar publicatienummers. Nummers die nu reeds te vinden zijn in veel papieren tijdschriften. Dit geschreven hebbend komen wij voor dit moment tot de volgende vuistregels bij het verwijzen naar bronnen die (ook) online staan.

Vuistregels

Vuistregel 1

Verwijs naar een online tekst conform de regels van de Leidraad voor juridische auteurs. Vermijd het toevoegen van een webadres. Voeg, indien het niet algemeen bekend is dat de bron online toegankelijk is, achter de verwijzing toe: (online).

Toelichting

Indien u bij het verwijzen naar een online bron de regels van de Leidraad aanhoudt, dan is een bron altijd makkelijk te traceren. Dat kan via betaalde zoekdiensten als Legal Intelligence of Rechtsorde, via de Kluwer Navigator, maar ook via Google. Mocht een online bron onverhoopt ook op papier verschijnen dan zullen lezers bij het volgen van de regels van de Leidraad ook de papieren bron makkelijk kunnen traceren.

Voorbeeld 1

Het artikel *Recent Changes in the Law of Succession in the Netherlands: On the Road Towards a European Law of Succession?* is gepubliceerd in het *Electronic Journal of Comparative Law*. Een verwijzing naar deze online only tekst ziet er als volgt uit:

Barbara Reinhartz, 'Recent Changes in the Law of Succession in the Netherlands: On the Road Towards a European Law of Succession?', *EJCL* 11.1, May 2007 (online)

Dit artikel is eenvoudig terug te vinden via Google.

Voorbeeld 2

Het boek *Internet voor Juristen* verschijnt sinds een paar jaar alleen nog maar online. Een verwijzing daarnaar ziet er als volgt uit:

Mr. Leo van der Wees, ing. Wijnand Renden, Internet voor Juristen, editie 2011, Den Haag: Recht.nl 2011

Ook dit boek is eenvoudig te traceren via Google.

Is een verwijzing naar een online bron lastig te vinden zonder nadere aanduiding of betreft een verwijzing naar een website, dan dient aan de verwijzing een indicatie toegevoegd te worden die het vinden van de bron vereenvoudigt. In het geval van een website zal dat een webadres zijn. Betreft het een tekst dan zal de verwijzing naar de tekst conform de regels van de Leidraad plaatsvinden, maar zal hieraan een webadres en eventueel zoekwoorden toegevoegd worden.

Voorbeeld 3

Indien iemand in een tekst schrijft over de website van het College bescherming persoonsgegevens kan hij in een noot naar het adres verwijzen. Dat kan als volgt:

Website College bescherming persoonsgegevens, www.cbppweb.nl

Voorbeeld 4

Het artikel getiteld Scholars Test Web Alternative to Peer Review is op 23 augustus 2010 in de New York Times gepubliceerd. Veel Nederlandse lezers zullen wellicht denken dat zij het artikel niet kunnen inzien omdat het is gepubliceerd in een Amerikaanse krant. Als het dan toch in te zien is via internet, dan is het een service aan de lezer dat u hem daarop wijst. Als dan evenwel blijkt dat het artikel via de site van de New York Times niet heel makkelijk te vinden is, dient u de verwijzing aan te vullen met een indicatie hoe het artikel gevonden kan worden. Een verwijzing naar dit artikel wordt dan:

Patricia Cohen, 'Scholars Test Web Alternative to Peer Review', New York Times, 23 augustus 2010 (www.nytimes.com, zoek naar scholars test web alternative to peer review)

Voorbeeld 5

Leo van der Wees heeft in Computerrecht een artikel geschreven dat als titel heeft De verantwoordelijke en de bewerkster in de cloud. Indien u beschikt over online toegang tot deze bron via bijvoorbeeld de Kluwer Navigator dan zult u constateren dat dit artikel is gepubliceerd in 2011 in nummer 3 van Computerrecht onder publicatienummer 64. De verwijzing wordt dan als volgt:

Mr. J.G.L. van der Wees, 'De verantwoordelijke en de bewerkster in de cloud', Computerrecht 2011/ 64

44 Het eerste artikel over het verwijzen naar elektronische bronnen is geschreven door dr. B.J. Koops en mr. J.G.L. van der Wees en verscheen in het Nederlands Juristenblad, 2001/11. Inmiddels is dit grotendeels achterhaald.

45 Een verwijzing naar editie 2010 van de Leidraad vindt u op overkluwer.kluwer.nl/auteurs

Indien hetzelfde stuk gevonden zou zijn in de papieren uitgave van Computerrecht dan wordt de verwijzing:

Mr. J.G.L. van der Wees, 'De verantwoordelijke en de bewerker in de cloud', Computerrecht 2011/3, p. 108-114

Aan de verwijzing kan de lezer zien of er sprake is van een publicatienummer of een paginanummer. Het eerste nummer kan gebruikt worden voor online publicaties, en voor publicaties die online én op papier verschijnen en daarbij gebruik maken van publicatienummers én paginanummers (zoals Computerrecht). Het tweede moet gebruikt worden indien een publicatie alleen paginanummers heeft.

Voordeel van een paginanummer is dat u kunt aangeven op welke pagina de tekst staat waarnaar u verwijst. Met een publicatienummer vindt u een publicatie, maar moet u de gehele publicatie doornemen om te zoeken naar de tekst waarnaar een auteur verwijst. Betreft het evenwel een online publicatie dan is het zoeken in de tekst heel eenvoudig en zal de tekst waarnaar wordt verwezen toch betrekkelijk makkelijk gevonden kunnen worden. Wel dient u zich bewust te zijn van het feit dat niet alles wat op papier gedrukt wordt, altijd ook voorkomt in een online databank. Bepaalde onderdelen van tijdschriften worden namelijk niet altijd door uitgevers ook online ontsloten. Dit betekent dat de gebruiker van een online databank die op zoek gaat naar een verwijzing met paginanummers - een verwijzing naar papier - deze verwijzing niet zou kunnen vinden. Hij moet dan alsnog op zoek naar de papieren bron om deze te kunnen inzien.

Voorbeeld 6

Mocht u bij een zoektocht op internet gestuit zijn op een artikel getiteld Strafrecht en huiselijk geweld van P. van der Valk dat is gepubliceerd in Justitiële verkenningen dan kunt u niet volstaan met een verwijzing naar titel, auteur en de site of het webadres waar u het stuk heeft gevonden, het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) in dit geval. U weet namelijk niet of de site blijft bestaan, of men het artikel wel op de site laat staan, of dat de site wellicht van structuur verandert waardoor het artikel een ander webadres krijgt. Het kan daardoor lastig worden het artikel terug te vinden. In een dergelijk geval moet u vermelden dat het artikel is gepubliceerd in Justitiële verkenningen zodat de lezer het stuk altijd makkelijk kan terugvinden. Sterker, hoewel u in dit geval het stuk heeft gevonden via internet, is het niet nodig de online vindplaats te vermelden. Indien een lezer namelijk via Google zoekt op titel, auteursnaam en naam van het tijdschrift, dan vindt hij het artikel zonder enige problemen terug. In het geval van Justitiële verkenningen is er geen publicatienummer, maar worden paginanummers vermeld. Die kunt u dus gewoon vermelden, ook al heeft u de tekst online gevonden. De verwijzing naar dit artikel wordt dus:

P. van der Valk, 'Strafrecht en huiselijk geweld', Justitiële verkenningen, 2010/8, p. 62-74

Indien u lezers erop wilt wijzen dat de tekst vrij beschikbaar is via internet, kunt u eventueel (online) toevoegen aan de verwijzing.

Voorbeeld 7

De Groene Serie is een bron waarvan sommige delen alleen online beschikbaar zijn, en andere delen ook als losbladige. Gezien het feit dat niet algemeen bekend is welke delen online only zijn en welke niet raden wij aan (online) toe te voegen aan de verwijzing indien de uitgave alleen digitaal beschikbaar is. In aanvulling op de Leidraad stellen wij voor bij het verwijzen naar deze serie de redacteur te vermelden, omdat anders de lezer de publicatie niet kan vinden in de literatuurlijst. Wie de redacteur is van een deel is (onder meer) te vinden in het colofon. Een verwijzing naar aantekening 5 geschreven door C.H.M. Jansen in het deel over de onrechtmatige daad dat onder redactie staat van Stolker wordt dan:

C.H.M. Jansen, (Onrechtmatige daad I), art. 6:162 BW, aant. 5, in: Stolker e.a.

In de literatuurlijst wordt dan als volgt verwezen naar deze online uitgave:

Stolker e.a.

C.J.M. Stolker (red.), Groene Serie Onrechtmatige daad, Deventer: Kluwer 2011 (online)

Voorbeeld 8

Het spreekt voor zich dat u een juridisch betoog niet slechts ophangt aan een verhaal of een reactie daarop op een blog, of aan een lemma op een wiki. Dit betekent niet dat u niet naar een blog of wiki kunt verwijzen. Sterker, er is inmiddels een respectabel aantal juridische weblogs, of zich weblogs noemende juridische websites die u zonder problemen kunt noemen: NJBlog, Weblog Publiekrecht & politiek, weblog Law & Technology, etc. Hanteer bij het verwijzen naar een blog of wiki de bovenstaande regels. Voeg in het geval van een blog aan de verwijzing toe dat het een reactie betreft indien dat het geval is. Dus een verwijzing naar een commentaar van Leo van der Wees op een stuk op de NJBlog over het verwijderen door Elsevier van reacties bezoekers op hun site is volstrekt legitiem. Dat kan dan als volgt:

Leo van der Wees, Reactie op: 'Mag Elsevier reacties verwijderen van webbezoekers vanwege hun politieke kleur?', NJBlog.nl, 18 mei 2011

Een verwijzing naar het lemma op Wikipedia over de jurist Tobias Asser wordt:

Tobias Asser, Wikipedia

Een datum noemen is niet nodig, omdat je uit de verschijningsdatum van het boek of het artikel waaronder je de verwijzing tegen komt, kunt afleiden wanneer een lemma bezocht zal zijn. Daarbij komt dat je in geval van twijfel

altijd oudere versies kunt bekijken. Het noemen van het webadres is als gezegd overbodig. Voer de verwijzing in in een willekeurige zoekmachine en de eerste treffer is het lemma over de beroemde Nederlandse jurist.

Vuistregel 2

Indien u toch een webadres opneemt, verwijs dan niet naar webpagina's met een 'moeilijk' (bijvoorbeeld met meer dan dertig karakters die niet als woorden zijn uit te spreken) en/of lang adres. Verwijs liever naar de homepage, met een indicatie hoe de lezer de desbetreffende bron vandaar kan vinden.

Vuistregel 3

Neem geen webadres op dat u heeft gevonden na een zoekopdracht. Veel websites geven namelijk na een zoekopdracht een adres dat niet het vaste adres van de pagina is, maar een tijdelijk adres. Daarbij is een dergelijk adres, indien permanent, veelal 'moeilijk' en lang (zie vuistregel 2). Verwijs liever naar de homepage, met een indicatie hoe de lezer de desbetreffende bron vandaar kan vinden.

Vuistregel 4

Controleer voor het inleveren van kopij of webadressen die opgenomen zijn in de verwijzingen nog kloppen. Zo niet, pas dan de vermelding aan of verwijder de bronvermelding. Indien in een verwijzing is opgenomen hoe de lezer een webpagina kan vinden (website, zoekwoorden) controleer dan voor het inleveren van kopij of deze indicatie nog klopt. Zo niet, pas dan de verwijzing aan.

Structuur van verwijzingen naar elektronische bronnen

De vuistregels maken duidelijk dat u bij voorkeur geen webadres moet opnemen in een verwijzing. Mocht het toch nodig en/of nuttig zijn, doe dat dan alleen als dat adres kort is en niet teveel tekens anders dan letters of cijfers bevat. Is dat wel het geval dan is de laatste opmerking van de vuistregels 2 en 3 van toepassing. Dus dan kan men het beste verwijzen naar het adres van de homepage aangevuld met een aanduiding hoe het document te vinden is. Er zijn dus twee opties die de volgende structuur hebben:

Tekst, webadres document

Tekst, (webadres homepage, zoek naar zoekwoorden)

Daar waar Tekst staat, dient op de volgens de Leidraad voor juridische auteurs aangegeven wijze geciteerd te worden. Wat deze wijze is, is afhankelijk van hetgeen waar naar verwezen wordt. Daarachter komt het webadres als dat relatief kort en eenvoudig is. Is het webadres niet te achterhalen of te ingewikkeld dan komt achter de normale citeerwijze tussen () allereerst het adres van de pagina (homepage of zoekmachine) waar vandaan gezocht

dient te worden, gevolgd door de woorden “zoek naar” en daarachter cursief de te gebruiken zoekwoorden.

Men dient alleen te verwijzen naar betrouwbare online bronnen. Dus bij enige twijfel over de betrouwbaarheid van een bron/auteur is het verstandig dit aan te geven of via Google te onderzoeken of u meer te weten kunt komen over de bron/auteur. Op basis van dit onderzoek kunt u dan bepalen of u wel of niet een verwijzing opneemt. Dit geldt bijvoorbeeld voor het verwijzen naar weblogs en fora.

Algemene aanwijzingen

Naast de vuistregels dienen nog enige algemene aanwijzingen over het verwijzen naar elektronische bronnen:

- Als de uniform resource locator (URL, het adres van de website) aan het einde van een regel staat en afgebroken dient te worden, breek dan af met een spatie, niet met een afbreekteken, of liever, zet de gehele URL op een nieuwe regel.
- Let op kleine en hoofdletters en het verschil tussen afbreekstreepje (eliminieren), koppelteken en liggend streepje (_). Haal de eventuele onderstreping van het webadres weg (bijvoorbeeld door de koppeling te verwijderen) omdat liggende streepjes in het webadres niet zichtbaar zijn als het adres onderstreept is.
- Let er op dat bepaalde sites slechts toegankelijk zijn voor abonnees of na registratie. U kunt dan beter niet naar een dergelijke site verwijzen.
- Bij de vermelding van webadressen kan het vaste voorvoegsel ‘http://’ worden weggelaten. Dit is immers een onderdeel dat automatisch wordt toegevoegd na het ingeven van het webadres. Let er wel op dat vandaag de dag steeds meer adressen van websites beginnen met ‘https://’. Is dat het geval vermeld dat voorvoegsel er dan bij.
- Soms wordt na het ingeven van een relatief kort webadres, dat adres aangevuld met andere tekens (bijvoorbeeld /default/home.html) of automatisch vervangen door een ander, langer adres, waardoor het ineens een lastiger te citeren adres wordt. In dat geval kunt u uiteraard het lange adres negeren en alleen het korte adres in een citaat opnemen. Het ingeven van het korte adres brengt de bezoeker immers bij het juiste adres.

Een voorbeeld hiervan is het webadres van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Deze is te vinden door www.echr.int in te geven in de adresregel. Zodra u dat gedaan heeft komt www.echr.coe.int/ECHR/Homepage_EN in diezelfde adresregel te staan. Zoals gezegd, een lastiger te citeren adres. Een ander voorbeeld is SSRN, waar artikelen een verkort verwijfsadres hebben

(ssrn.com/abstract=1339003) dat automatisch doorverwijst naar een langer adres (papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1339003).

- Indien een webadres van een document niet meer blijkt te werken, dan kunt u proberen via de homepage van de site waarop het document geplaatst is het document te vinden. Op die homepage is immers veelal een zoekmachine beschikbaar die de desbetreffende site doorzoekt. Indien u enige gegevens van het document hebt en wanneer het document niet verwijderd is, dan leidt een zoekopdracht (bijvoorbeeld op titel of een kort citaat) wellicht tot een positief resultaat. U kunt in de meeste gevallen op de homepage komen van een site door simpelweg alles van het niet werkende webadres te verwijderen tot aan het zogenaamde topdomein. Dus alles weghalen tot aan .nl, .de, .eu, .com, etc.

Digital Object Identifier (DOI)

Tot slot van dit onderdeel aandacht voor de Digital Object Identifier of DOI. Dit is een uniek identificatienummer voor digitale bestanden. Miljoenen wetenschappelijke tijdschriftartikelen – inclusief artikelen uit het pré-internettijdperk – hebben inmiddels een DOI. Maar ook boeken en congresverslagen worden steeds vaker online gepubliceerd en voorzien van een DOI. Met behulp van een DOI kan een permanente link naar de locatie van een digitaal object op het internet worden gegenereerd. Daarmee is duurzame toegang tot het object gegarandeerd, ook als het internetadres verandert. De belangrijkste toepassing van DOI's is momenteel 'referentielinken': doorlinken vanuit een referentielijst van een online artikel naar een geciteerd artikel op de website van de uitgever. Dit is een dienst van CrossRef (www.crossref.org), een organisatie die ook DOI's van wetenschappelijke publicaties registreert.

Een voorbeeld van een DOI van een tijdschriftartikel is 10.1007/BF03055874, toegekend aan 'Juridische aspecten van hepatitis B in zorginstellingen' van J. C. J. Dute verschenen in 'Tijdschrift voor Gezondheids-Recht' in mei 2001. Deze DOI is als volgt opgebouwd:

DOI: 10. Uitgever: 1007/
Object: BF03055874

De prefix begint met het getal 10, dat aangeeft dat het gaat om een DOI. Na de 10 wordt een punt geplaatst. Het tweede getal wordt toegewezen door een registratiebureau voor DOI's en staat voor de uitgever (in dit geval Bohn Stafleu van Loghum). Dit getal wordt gevolgd door een slash. De suffix, tot slot, is een code voor het digitale object die bestaat uit een aanduiding voor het tijdschrift en enkele getallen die het artikel definiëren. Uitgevers bepalen zelf hoe de suffix wordt samengesteld. Bestaande identificatiesystemen (zoals ISBN voor boeken en ISSN voor tijdschriften) kunnen worden gebruikt, maar ook interne administratieve nummeringen.

Voorbeelden van digitale objecten zijn: tijdschriften, artikelen, boeken, hoofdstukken uit boeken, tabellen, figuren, boeken, datasets, foto's, audio, video, spellen, software etc.

Als de DOI bekend is kan men een publicatie op twee manieren lokaliseren:

1. Door <http://dx.doi.org/> vóór de DOI te zetten, waardoor een DOI-link ontstaat. Voor het hierboven genoemde voorbeeldartikel wordt het adres dan: <http://dx.doi.org/10.1007/BF03055874>
2. Door naar de DOI Resolver van CrossRef (www.crossref.org) te gaan, de DOI in te geven en te klikken op 'submit'.

Een DOI zegt niets over de toegang tot de volledige publicatie. Zo is het voorbeeldartikel niet gratis toegankelijk, maar kan dat alleen na betaling worden ingezien.

Indien een DOI bekend is, dient deze aan het einde van de verwijzing te worden geplaatst. In het geval van het voorbeeldartikel wordt de verwijzing als volgt:

J.C.J. Dute, 'Juridische aspecten van hepatitis B in zorginstellingen', Tijdschrift voor GezondheidsRecht 2001, p. 114-122. DOI: 10.1007/BF03055874

De DOI wordt niet afgesloten met een punt. Net als bij een webadres is het niet verstandig een DOI af te breken. En tot slot is het vanzelfsprekend van groot belang een DOI correct te vermelden.

13 Waar vind ik wat?

Wat	Organisatie	Webadres
Juridisch Nieuws	Recht.nl Nieuws	www.recht.nl
Wetsvoorstellen, memories van toelichting en andere parlementaire documenten	Overheid.nl	www.overheid.nl klik op Staatscourant, Staatsblad, Tractatenblad en parlementaire documenten: archief
Wet- en regelgeving	Overheid.nl	wetten.overheid.nl
Adviezen wet- en regelgeving	Recht.nl	www.recht.nl/10186 met verwijzingen naar Orde van advocaten, Vereniging voor rechtspraak, Raad van State.
Staatsblad, Staatscourant, Tractatenblad	Officiële bekend-makingen	www.officielebekendmakingen.nl
Lokale bekendmakingen	Overheid.nl	www.overheid.nl klik op Lokale bekendmakingen
Lokale regelingen	Overheid.nl	www.overheid.nl klik op Lokale regelingen
Lokale vergunningen	Overheid.nl	www.overheid.nl klik op Lokale vergunningen
Uitspraken	Rechtspraak.nl	www.rechtspraak.nl
Andere uitspraken, oordelen, etc. (CBP, tuchtcolleges, en andere organisaties)	Recht.nl	www.recht.nl/gids/rechtspraak/
Verdragen (teksten gepubliceerd vanaf 1981)	Overheid.nl	wetten.overheid.nl
Informatie over verdragen	Ministerie van Buitenlandse Zaken	www.minbuza.nl/verdragen
Over internationaal recht	T.M.C. Asser Instituut	www.asser.nl
Recht van de Europese Unie (richtlijnen, verordeningen, verdragen, uitspraken HvJ EG)	EUR-Lex	eur-lex.europa.eu
Samenvattingen van de EU-wetgeving	Europese Commissie	europa.eu/legislation_summaries/index_nl.htm
Democratie en bescherming van het individu in Europa	Raad van Europa	www.coe.int
Uitspraken inzake mensenrechten in Europa	Europees Hof voor de Rechten van de Mens	www.echr.coe.int/echr/Homepage_EN
Vakliteratuur (inhoudsopgaven, samenvattingen, etc.)	Recht.nl Vakliteratuur	www.recht.nl/vakliteratuur/
Noten bij en artikelen over uitspraken	Recht.nl Vakliteratuur	vul LjN in onder zoeken in vakliteratuur www.recht.nl/vakliteratuur/
Noten bij uitspraken	LjN-index	ljn.rechtspraak.nl zie hoofdstuk Rechtspraak voor een toelichting

FOKKE & SUKKE

DOEN U DE GROETEN NAMENS RECHT.NL

DE GROETEN!

MOCHT U INMIDDELS
AL DE GROETEN TERUG
HEBBEN GEDAAN, DAN
VERZOEKEN WIJ U DEZE
GROETEN ALS NIET
VERZONDEN TE
BESCHOUWEN.

SURF NAAR WWW.RECHT.NL
HÉT INTERNETPORTAAL VOOR JURISTEN